

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

DR. FÁBIÁN PÉTER

A magánbiztonsági szektor aktuális kihívásai a globális veszélyek relációjában

Témavezető:

Prof. Em. Dr. Berek Lajos

**BIZTONSÁGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA**

Budapest, 2023.04.30.

Szigorlati/komplex vizsga bizottság:

Elnök:

Prof. Dr. Pokorádi László

Tagok:

Dr. habil. Berek Tamás

Dr. Szűcs Endre

Nyilvános védés teljes bizottsága:

Elnök:

Prof. Dr. Pokorádi László

Titkár:

Dr. Pető Richard

Tagok:

Dr. Kollár Csaba

Dr. Kobolka István

Dr. Őszi Arnold

Bírálok:

Prof. Dr. Gál István

Dr. habil Farkas Tibor

Nyilvános védés időpontja:

2023

D12) Nyilatkozat a munka önállóságáról, irodalmi források megfelelő módon történt idézéséről

NYILATKOZAT

**A MUNKA ÖNÁLLÓSÁGÁRÓL, IRODALMI FORRÁSOK
MEGFELELŐ MÓDON TÖRTÉNT IDÉZÉSÉRŐL**

Alulírott DR. FÁBIÁN PÉTER. kijelentem, hogy a

“ A magánbiztonsági szektor aktuális kihívásai a globális veszélyek relációjában”

című benyújtott doktori értekezést magam készítettem, és abban csak az irodalmi hivatkozások listáján megadott forrásokat használtam fel. Minden olyan részt, amelyet szó szerint, vagy azonos tartalomban, de átfogalmazva más forrásból átvettem, a forrás megadásával egyértelműen megjelöltem.

Budapest, 2023.05.01.

.....

(aláírás)

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	6
1.BIZTONSÁG – KÖZBIZTONSÁG - MAGÁNBIZTONSÁG.....	15
1.1 Értelmezési keretek: a biztonság fogalma	15
1.2. A közbiztonság fogalma, mibenléte	17
1.3. A magánbiztonság létrejötte, fogalma.....	19
2. A MAGÁNBIZTONSÁG ALKOTMÁNYJOGI ALAPJAI ÉS TÖRVÉNYI KERETEI MAGYARORSZÁGON	22
2.1. A magánbiztonság és annak szabályozása Magyarországon	23
2.2. A magánbiztonság a rendszerváltásig terjedő időszakban.....	24
2.3. Magánbiztonság a rendszerváltást követő időszakban.....	26
2.4. A magánbiztonság első törvényi szabályozása: az 1998. évi IV. törvény	29
2.5. A magánbiztonság második törvényi szabályozása: a 2005. évi CXXXIII. törvény .	32
2.6. A sporttörvény magánbiztonságot érintő rendelkezései.....	37
2.7. A fejezet összefoglalása.....	39
3. A GLOBALIZÁCIÓ	41
3.1. A globalizáció mibenléte, természete.....	42
3.2. A globalizáció Janus-arcúsága	43
4.1. A migráció fogalma, mibenléte	46
4.2. Migráció számokban.....	49
4.3. Az illegális migráció jelentette kihívások.....	50
4.4. Kiegészítő gondolatok a fejezethez.....	53
5.A TERRORIZMUS, MINT MAGÁNBIZTONSÁGI KIHÍVÁS.....	55
5.1. A terrorizmus fogalma, természete	55
5.2. Új típusú terrorizmus	57
5.3. Kiegészítő gondolatok.....	59
5.4. Összegzés.....	61
6.1. Módszertan.....	64
6.2. A magánbiztonság tudománytani pozíciója, a joganyag megítélése.....	68
6.3. A magánbiztonsági szakma elismertsége, megítélése	71
6.4. Problémák a vagyonvédelmi ágazatban: alacsony szakmai színvonal, a képzés nem megfelelő volta	76
6.5. Feketefoglalkoztatás	80
6.6. A vagyonvédelmi piac rendezetlensége.....	85
6.7. A vagyonvédelmi szektor és a globális kihívások	88

6.8.	Kutatási eredményeim egybevetése az NKE-kutatás megállapításaival.....	90
6.9.	Kutatási eredmények összegzése.....	93
ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK.....		95
MUNKÁM ÖSSZEGZÉSE ÉS JAVASLATAIM.....		96
	Saját publikációk	125
	Jogforrások, jogi dokumentumok	126
	Egyéb források	128
Mellékletek.....		131
	Kérdőívek	131
	Melléklet 1: Oktatók kérdései.....	131
	Melléklet 2: Vagyonörök kérdései.....	137
	Ábrák jegyzéke.....	144

BEVEZETÉS

A tudományos probléma megfogalmazása és aktualitása

Az életösztön, a túlélés az emberi faj reflexszerű, eredendő mechanizmusa, az elsőrendű biológiai szükséglet, amely meghatározza az ember valamennyi alapvető célját és cselekményét, és egyben azokban ki is teljesedik. Körülveszi és átszővi életünket, akár a jog, amely a társadalmi lét másik meghatározó pillére.¹ A biztonság a társadalmi fejlődés és a szociológiai evolúció során az emberiség számára egyre komplikáltabb, egyre összetettebb és szerte ágazóbb alrendszerekből álló rendszer lett, amelynek működtetése szükségképpen jelenti adatok, információk mint veszélyforrások meg- és felismerését, célok mint védett értékek meghatározását, megfelelő eszközök és módszerek meghatározását és alkalmazását, és az események értékelését is egyben.

A biztonság fogalma, jelentése és értéke folyamatosan formálódik, változik, ahogyan társadalmunk és egész civilizációnk. Központjában azonban mindig az ember állt. Értelmezése nagyban függött az adott történelmi korszaktól, s mindig hatással volt és van rá adott társadalmi réteg, népcsoport, etnikum, történelmi hagyománya, értékrendje, vallási, kulturális berendezkedése, egzisztenciája.

A biztonság az egyén biztonságát jelentette kezdetben, s ahogyan az emberi lét közösségivé vált, úgy teljesedett ki a biztonság óhaja az adott közösségre is és fejlődött társadalmi szintű igényné, vette fel mai formáját, ahol sok összetevős állandó változókon alapuló rendszerré vált, amely mindig folyamatként jellemezhető.

A biztonságot megteremtő emberi cselekmény a védelem. Történelmi visszatekintésben már a XII táblás törvények is biztosították az önvédelmet és annak érvényesítésére az önhatalmat. Értelmezhetjük ezt annak a mozzanatnak, amikor a biztonságot a kezdetleges társadalmi fejlettség szintjén közhatalmi eszközzel kezdték el „támogatni”. A latifundiumok kialakulásával került előtérbe a családi javak védelme. A birtokok tulajdonosai ekkor már megbíztak önálló személyeket a javak és a rabszolgát őrzése céljából. Bár több publikáció is kategorikusan kijelenti, hogy ez nem hasonlítható a magánbiztonsági szolgáltatáshoz, álláspontom szerint pedig pont ez volt a történelmi esemény, amikor létrejött a magánbiztonsági szolgáltatás!

¹ A jog részben garantálja, részben szabályozza is a biztonságot. A fejlett társadalmak esetében a jogbiztonság fontos és elengedhetetlen eleme a biztonságnak, a biztonság tudatnak. E tárgykörben szekunder feladata is van, hiszen a jog az egyetlen eszköze tud lenni a létbiztonság tekintetében elsőrendű kérdés, az állami korrupció megakadályozásának.

A középkori városok és városi szabadság jogintézményén át vezetett az út az első igazi, rendőrségnek értékelhető szervezet, a bécsi Stadt Guardia létrehozásához 1564-ben. Az ipari forradalom hatására, a polgárosodás révén létrejött a biztonsági ipar, ekkorra már markánsan el lett választva a magánbiztonság a közbiztonságtól.

Számos kereskedelmi, szállítmányozási cég, bankok vettek igénybe ilyen szolgáltatást, igaz, jellemzően saját alkalmazottjaik révén. Azonban az 1900-as évek elején már létrejöttek az első biztonsági szolgáltató cégek.

Hazánkban a diktatúra évei alatt teljesen leépült a magánbiztonsági szektor, az állami szféra alkalmazásában álló rendészek vagy állami szervezetek látták el ezt a feladatot. A rendszerváltás orkánként rúgta fel a társadalmi, gazdasági viszonyokat, rászakadt egy iszonyatosan nagy piac egy olyan iparágra, amelynek nemcsak szakmai kultúrája, hanem alapvető jogi szabályozása sem volt.

A magántulajdonra épülő társadalomban az akkor regnáló törvényhozó hatalom nem egyetlen vakrepülése volt, hogy az első jogszabályi kereteket még az 1994. évi rendőrségi törvényben próbálta meghatározni. Ennek a jogalkotói téveszmének a negatív hatása azóta is végig kíséri az ágazat egészét.

Azóta több, önálló törvényi szabályozás is született és azok számos módosítása, ám a jogalkotók a mai napig sokéves lemaradásban vannak a jogi keretek megteremtésével vagy aktualizálásával.

Az ágazat valóban jelentős fejlődésen és változáson ment keresztül, azonban működésének jogi szabályozása hiányos, elmaradott. Sok kérdésben logikátlan és indokolatlanul bürokratikusán túlszabályozott, **lex imperfecta**.

Nem vitatható, hogy a rendszerváltással átrendeződött társadalmi és gazdasági viszonyok között az egyén és a gazdasági szervezetek, intézmények biztonsági kérdéseiben az állami egyre kisebb feladatot tart meg magának és egyre többet enged át azoknak, akiknek a biztonság megteremtése a valódi érdeke. Ugyanakkor a jogalkotó és az állami rendészeti szervek a mai napig a magánbiztonságra, mint valamiféle kvázi rendészeti tevékenységre tekintenek. Ez a – véleményem szerint alapjaiban vitatható – megközelítés a táptalaja a számos, jogi szabályozási próbálkozás kudarcának.

Pusztá tények oldaláról megközelítve rögzítenünk kell, hogy 2020-ban az aktív munkavállalók száma nem sokkal haladta meg a négymillió², az érvényes vagyonőri

² KSH.hu

igazolvánnyal rendelkezők azonban 96 ezernél is többen voltak.³ Ha hozzá számítjuk a magánbiztonsági szolgáltató ágazatban dolgozó egyéb munkavállalókat, nem vitathatóan meghaladja a szám a százezret. Viszonyítás céljából ebben az időszakban az orvosok száma alig lépte át a negyvenegyezetet.⁴

Láthatjuk, hogy a magánbiztonsági ágazatban dolgozik az aktív munkavállalók 2,5 százaléka. A magánbiztonsági szolgáltató cégek a munkaügyi és az adóellenőrzések elsődleges célpontjai. Ennek oka, hogy ebben az ágazatban a legmagasabb a fekete foglalkoztatás, az adóelkerülés. A – korábbi – OKJ végzettség mellett már állami képzésben lehet szakirányú BSC vagy MSc szintű tanulmányokat folytatni, számos speciális szakosító képzésen lehet és kell a munkavállalóknak részt venniük. Ennek ellenére az ágazatban dolgozók kvalitása iszonyúan alacsony, a szakma megítélése siralmas.

Az eltelt 31 év során számos jogalkotói és a hatalom részéről szakmai köntösbe bújtatott próbálkozás volt, azonban ezen törekvések teljes kudarcot vallottak, érdemi változást nem sikerült elérni.

Ugyanakkor látható, hogy megállíthatatlan globalizáció és – azzal kéz a kézben járó – migráció, valamint a terrorizmus igazolt morfológiai változásai új kihívások elé állítják nemcsak az állami rendvédelmi szerveket, hanem a társadalom minden tagját, rétegét, kiemelten a magánbiztonsági szolgáltató szektort, amely letéteményese lenne a magszektor átruházott védelmének. Ezen veszélyforrások létét és szignifikáns erősödését az Európai Unió, az ENSZ és számos szervezet, maga a Kormányzat is több éve nemcsak elismeri, hanem sok esetben propagálja is.

Érdemben sem nemzetközi, sem közösségi szinten nem sikerült a jelzett jelenségeket kezelni. Az ENSZ teljes kudarcot vallott a kérdéskörben,⁵ az Európai Unió pedig nem képes egységes álláspontot sem kialakítani. Ennek okán valószínűsíthető és elfogadható helyesnek a magyar álláspont, hogy a jelzett kihívásokra jellemzően nemzeti, állami szinten kell felkészülni és megoldást találni. Erre hivatkozással a terrorelhárítási, valamint a nemzetbiztonsági feladatok ellátása és felügyelete terén olyan restitúció zajlott le,⁶ amely visszaírta a szervezeti és működési felosztást az 1960-as évekkel jellemző, központosított modell szintjére, annullálva minden, a rendszerváltáskor megfogalmazott és megvalósított, a

³ ORFK által nyújtott hivatalos adatszolgáltatás az NKE RTK MÖR Tanszék megkeresése alapján, 2021. 02.

⁴ KSH.hu

⁵ Fábíán Péter (2021): Az ENSZ elkerülhetetlen reformjai a válságkezelő műveletek kudarcainak tükrében. Biztonságtudományi Szemle 2021. III. évf. 2. szám. 27–35.

⁶ Fábíán Péter (2019): A Terrorelhárítási Központ létrehozásának jelentősége a Rendőrség terrorelhárító feladatainak történelmi áttekintésének tükrében. Rendőrségi Tanulmányok 2019. II. évf. 1. szám. 56–74.

szervezetek és azok ellenőrzésének szétválasztásával, a demokratikus jogállami keretek közötti működést biztosító eredményt. Ugyanakkor a magánbiztonsági ágazat tekintetében a legminimálisabb fejlődés vagy előrelépés sem történt, amely révén a szektor dolgozói vagy abban érintett szereplők három évtized sikertelenségét követve, egy picit stabilabb, szervezettebb, működőképes viszonyok között nézhetnének szembe az új kihívásokkal. Holott, mint jeleztem a mindenkori kormányzat egyre nagyobb és szélesebb feladatrendszer enged át a magánszektornak.

Összefoglalva: A hazai magánbiztonsági szektor kialakulása óta, téves értelmezésen és tudománytani allokáción alapuló, rossz jogi szabályozása okán nemcsak képtelen betölteni aktuális feladatát, hanem az ágazat egészére jellemző fekete foglalkoztatásból származó egyéb fundamentális problémák miatt, jelenlegi állapotában, egész biztos, hogy nem lesz alkalmas a globalizáció révén előtte álló feladatok megoldására.

Értekezésem célja és témája a magánbiztonság fogalmának fejlődését és változásait követve feltárni a hazai magánbiztonsági ágazat valós állapotát, vitalitásbeli hiányosságainak okait, azok megoldási lehetőségeit. Ezt követően áttekinteni, hogy a közbiztonság-magánbiztonság kapcsolat és feladatrendszer tekintetében a globális kihívások két szignifikáns jelensége milyen feladatok elé állítja a hazai ágazatot, s ez milyen változásokat, esetleges paradigmaváltásokat igényel jogalkotói, szakmai, valamint tudományos tekintetben.

A témaválasztás indokolása

Álláspontom szerint a biztonság önálló, részben interdiszciplináris, részben multidiszciplináris tudomány, amely legalább olyan szoros kapcsolatban áll a rendészettudománnyal, mint a szociológiával vagy akár a kriminológiával is, nem utolsósorban a mérnöki, műszaki tudományokkal és a jogtudománnyal is.

Az emberi evolúció során, amikor az ősember realizálta, hogy barlangba kell bújni a természet erői ellen, vagy a vadállatok elől, akkor létrejött a magánbiztonság korai fogalma, amely akkor fejlődött tovább, mikor rájött, hogy a tüzet nem csak azért kell őrizni, hogy el ne aludjon, hanem hogy elterjedve az ne tegyen kárt magában az emberben vagy kezdeti vagyontárgyaiban. Aztán amikor a nehezen zsákmányolt állati vagy növényi élelmét társai ellopták és megették, akkor ráébredt, hogy önfenntartó célból arra vigyázni kell. Ez volt a pillanat, amikortól vagyonvédelemről beszélhetünk. Igaz, ekkor a cél nem a kérdéses vagyon védelme, hanem annak megóvása révén a létfenntartás volt.

A fenti – nehezen cáfolható – gondolatmenet egyszerűen rámutat számunkra néhány nagyon fontos tényre. Mindenekelőtt, hogy a magánbiztonság nem egyenlő a vagyonvédelemmel. Továbbá, hogy klasszikus értelemben az emberi fajnak vagyonvédelemről, mint célzott tevékenységről jellemzően akkor kellett gondoskodnia, amikor elkezdett társasági, vagy a társadalmi létforma kezdeti, közösségi változatában élni. Ezt megelőzően védekezni, tárgyait megvédeni jellemzően a természet vagy az állatvilág részéről leselkedő veszélyekkel szemben kellett. Hova tovább kimondható, a közbiztonság már ezen társadalmi létforma sokkal későbbi szakaszában tudott csak létrejönni, úgy, mint a magánbiztonság, mint elvárt körülmények egy részének új gyűjtőfogalomba való rendezésével, amelyek biztosítása nem az egyén, hanem az adott közösség együttműködése révén megvalósuló feladattá vált.

Későbbiek során, mint közösségi, mint egyéni szinten a magánbiztonság kérdése eltolódott a vagyonvédelem irányában. Ennek oka leginkább ott keresendő, hogy az emberi evolúció, a technikai, társadalmi fejlődés révén megtanultuk legyőzni a természet és az állatvilág révén ránk leselkedő veszélyeket. Továbbá, hogy a fent jelzett fejlődés másik hatást is eredményezett. A vagyon már nem csak a létfenntartást volt hivatott kiszolgálni, a társadalmiasodás révén létrejöttek vagyon alapú társadalmi különbségek: a szegény és a gazdag. Értelemszerűen a vagyonelleni bűncselekmények, s a bűn, mint társadalmi jelenség, amely hozta magával a jogtudomány ezen irányú fejlődését. Azon jogtudománynak, amely hivatott volt szabályozni a bűn fogalmát, annak társadalmi megítélését, s nem különben azzal szemben lehetséges védekezés és megelőzés formáit is, akár az egyén akár – később – közösségi vagy még később állami szinten is.

Fiatal éveim óta szoros, elválaszthatatlan kapcsolat köt a biztonság világához, s mindazon tudománykörökhöz, amelyek ismerete nélkül napjainkban nem tudjuk megfelelően megközelíteni a biztonság kérdését. Katonai iskoláimat követően a rendőrségi tanulmányaim keretében szereztem kriminológus szaktudást, majd már a civil életben biztonságszervező végzettséget. Több, mint 25 éve a magánbiztonsági ágazatban dolgozom, annak minden területéről szerzett tapasztalatokkal. Jogász diplomával tudtam már megítélni az ágazati törvény számos módosítását, s cégvezetőként a hatóságok erőtlen törekvéseit a szektorban jelenleg is uralkodó fekete foglalkoztatás és más pénzügyi visszaállások felszámolására.

Bár a magánbiztonság tárgykörében már kimondhatjuk, hogy kezd kibontakozni az szakosodott, önálló tudományos élet, mégis úgy érzem, hogy ezen területen kevés szakember

rendelkezik valós gyakorlati tapasztalattal és olyan széles spektrumú tudással, amely a legtöbb kapcsolódó tudományterületre is kiterjed.⁷

Nem vitatható, hogy 30 év alatt a jogalkotó nem tudott egy, az ágazat működését megfelelően szabályozó törvényt megalkotni, s nem tudta az ágazatban a fekete foglalkoztatást visszaszorítani. A szakma megítélése és presztízse folyamatosan romlik, a munkavállalók kvalifikáltsága és szaktudása, felkészültsége az egyik legalacsonyabb a munkavállalói populációban, ezek mellett ebben a szektorban is állandósult a munkaerőhiány. A probléma valóságát és súlyát mi sem igazolja jobban, mint, hogy jelen munkám megkezdését követően a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar, Magánbiztonsági Tanszék is egy célirányos kisebb kutatást végzett, amelynek keretében vagyonvédelmi cégek vezetői szemszögéből és véleményük alapján vizsgálják a magánbiztonsági szektor problémáit.

Az sem képezheti vita tárgyát, hogy a globalizáció, a migráció, a terrorizmus új feladatok elé állítják a biztonsági szektort. Értekezésemben ezen két kérdéskörrel, illetve ezek összefüggéseivel foglalkozok.

Célkitűzések

Amint azt korábbiakban már taglaltam, értekezésem két nagy témakört kíván feldolgozni.

- 1. A magánbiztonság hazai állapotának helyzetértékelése, annak teljes problématerképének elkészítésével. Ideértve valamennyi diagnosztizált hiányosság okait, azok részletes kifejtését és taglalását. Realisztikus képet feltárva az ágazat pillanatnyi állapotáról, annak minden szegmensére kiterjedve, vázolv a lehetséges megoldási lehetőségeket is, nemzetközi példák elemzésével. Nem titkolva munkám legközpontibb feladatának azt jelöltem ki, hogy a magánbiztonsági ágazat jelenlegi problématerképét pontosan megrajzoljam, valamennyi érintett szereplő szemszögéből származó információ alapján, rávilágítva azon belül az ok-okozati összefüggésekre.*
- 2. A globalizációs folyamatok – kiemelten a terrorizmus és a migráció – hatását a magánbiztonságra, az ezzel kapcsolatos társadalmi szintű megnyilvánulásokat, azok okozatait, s ezekkel kapcsolatos kihívásokat, a lehetséges megoldásokat.*

⁷ 2021.01.01. és 2021. 03. 31. között lefolytatott saját kutatás alapján az ágazatban oktatóként dolgozók kb. 20% -a rendelkezik gyakorlati szakmai tapasztalattal a magánbiztonság terén.

Értekezésem generális célkitűzése, hogy 25 éves, az ágazat valamennyi területét lefedő szakmai, gyakorlati tapasztalatom, a legtöbb kapcsolódó társtudomány ismereteit érintő tanulmányaim révén rendelkezésre álló tudásanyagot, célirányos kutatással és elemzéssel alátámasztva, megoszthatóvá és elérhetővé tegyem. Ennek céljából a munkám két alapkérdését további, egymáshoz kapcsolódó számtalan másodlagos kérdés mentén építettem fel, melyek célja a tudományos kérdéskör legapróbb részleteinek vizsgálata, a részek megértése, hozzájuk tapadó felvetések igazolása, amelyek révén a disszertáció hipotézisei a legkisebb alkotórészre vizsgálva is igazolást nyernek. Célom, hogy olyan átfogó kutatásokon és értékeléseken alapuló értékezést készítsék melynek révén megismerhető a magánbiztonsági ágazat elmúlt 30 évének valamennyi hiányossága és azok lehetséges és szükséges megoldása, valamint az előttünk álló időszakra történő felkészülés megfelelő irányvonalai is.

Kutatási hipotézisek

1. **HIPOTÉZIS:** A magánbiztonsági ágazat a rendszerváltást követő nem megfelelő jogi szabályozással és tudománytani megközelítéssel rendelkezik hazánkban. A tevékenység rendszerszintű értelmezése több területen is pontosítást és alternatív lehetőségek átgondolását igényli az eredményes korrekció céljából.
2. **HIPOTÉZIS:** A magánbiztonsági ágazatban a fekete foglalkoztatás az alapvető probléma, amely okozza valamennyi további, az ágazat egészére kiterjedő problémarendszert.
3. **HIPOTÉZIS:** A magánbiztonsági szolgáltatói piac teljes egészét – beleértve a megbízói oldalt is – érintő átfogó, büntetőjogi és polgári jogi, valós szankciórendszerrel rendelkező jogalkalmazói fellépés révén a fekete foglalkoztatással járó gazdasági és pénzügyi visszaélések megszüntethetők.
4. **HIPOTÉZIS:** Az ágazat megfelelő jogi és szakmai szabályozása eléréséhez elengedhetetlen gyakorlati tapasztalattal szereplők folyamatos és meghatározó léptékű bevonása az oktatásba és a jogszabály előkészítésbe.
5. **HIPOTÉZIS:** A globalizáció vizsgált két szegmense várhatóan olyan hatást fog gyakorolni a magánbiztonságra, amely tekintetében elengedhetetlen az ágazatban a rendszerszintű szabályozatlansági deficit megszüntetése, új szakmai megoldások és módszerek bevezetése, a vagyonvédelmi triászok újragondolása, magánbiztonsági szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos képesítési követelményrendszer átalakítása.

Kutatási módszerek

Disszertációm elkészítése során munkámat több meghatározó, időbeli fázisra vagy tevékenységre tudnám osztani, az alábbiak szerint:

Elsőként elhatárolom a 14 éves koromtól kezdődő időszakot, amikor megkezdtem tanulmányaimat a katonai középiskolában. Ezen rész a mai napig is tartó tanulmányaim csoportja, amelyek révén megszerzett tudást folyamatosan használtam és beépítettem napi munkámba. A második etap időbeli kezdetének 1993-as évet tudom megadni, amikor megkezdtem munkámat a Rendőrség hivatásos állományában, majd 1998-tól a magánbiztonsági szférában. A tanulmányaim alapján folyamatosan bővülő tudásom gyakorlati tapasztalatokkal egészült ki, amelyek révén synergikus folyamatokkal gyarapodott ismeretem a témában.

Ebbe az időszak alapján is elhatárolható részletbe csatlakozik be a 2010-es évvel kezdődő újabb rész, amikor oktatni kezdtem a területen. Azaz munkám primer oldalának a területtel kapcsolatos tanulmányaim, szakmai, gyakorlati tapasztalatom és a szakterületen történő oktatói munkámat tekintem.

Szekunder fázist is több részre kell, hogy tagoljam. Első egységben a primer fázis tudásának, tapasztalatainak, jegyzet és publikációk szintjén történő összegzése kapnak helyet, amely értekezésem témabéli vázlatának is tekinthető. Második részben az összegyűjtött szakirodalom áttekintése és a célirányos kutatások és interjúk, külföldi tanulmányutak tapasztalatai kerülhetnek, míg a lezáró fejezet ennek a résznek az értekezés végleges állapotú összeállítása lehet.

Munkám során jellemzően empirikus és logikai kutatási módszereket alkalmaztam, eredménycentrikusság tekintetében kvantitatív folyamatokra alapozva, mind elmélet-, mind gyakorlatorientált megközelítésben. Alkalmaztam a megfigyelés, a kérdőív és az interjú eszközt, valamint az összehasonlítás, indukció, dedukció, következtetés és az analógia lehetőségét is. De az absztrakció és a fogalomalkotás sem maradt ki munkámból.

Célirányos kutatási munkám során is több irányvonalat jelöltem ki:

- 1. A primer szakaszba tartozó ismeretek feldolgozása és értékelése*
- 2. Két kiemelkedően nagy mintavételezéssel készített kutatás lefolytatása, értékelése és a NKE RTK által, hasonló témakörben lefolytatott kutatás eredményeivel történő összevetése.*
- 3. Szakmai tanulmányutak során szerzett nemzetközi tapasztalatok felhasználhatóságának vizsgálata, kutatási eredményeimmel történő ütköztetése.*

A fenti értelmezésemet elfogadva, munkám előkészítésének kezdetei több évtizedre nyúlnak vissza, azok érdemi összegzését 2019. január 15.-én kezdtem meg és 2021. május 31.-én fejeztem be.

Bár dolgozatom elkészítése alatt alakult ki és jelenleg is tart a Covid-19 világjárvány, ezzel kapcsolatos érintettség több okból sem témája jelen értekezésemnek.

Az értekezés felépítése

Dolgozatom több nagyobb egységből áll. Az első érdemi részben az értelmezési keretek meghatározására kerül sor: definiálom a biztonság fogalmát, majd a közbiztonság és a magánbiztonság értelmezésére tett kísérletek közül összegzem az általam legfontosabbnak ítélteteket. Magyarországon viszonylag későn, 1998-ban került sor a magánbiztonsági szektor törvényi szabályozására. A második nagyobb egységben a magánbiztonság magyarországi szabályozásának alkotmányjogi alapjait, valamint a jogi keretek fejlődésének egyes állomásait mutatom be. Itt kerül sor a 2005. évi CXXXIII. törvény, valamint a sporttörvény magánbiztonságot érintő rendelkezéseinek ismertetésére. A harmadik fejezetben arra a kérdésre keresem a választ, hogy mi a globalizáció, miként alakult ki, ezt követően két fő globalizációs fenyegetéssel foglalkozom részletesebben, a migrációval és a terrorizmussal. Saját kutatásom eredményeinek bemutatására és értékelésére a hatodik fejezetben kerül sor, következtetéseimet és *de lege ferenda* jogalkotási javaslataimat pedig ezt követően összegzem.

1.BIZTONSÁG – KÖZBIZTONSÁG - MAGÁNBIZTONSÁG

A biztonságra törekvés, a biztonság megteremtésének igénye az emberi természet lényegéből fakad, s mint ilyen, egyidős az emberiséggel. Az ősember biztonság iránti igénye még kimerült a természet erőivel folytatott küzdelemben: igyekezett élelmet szerezni magának, barlangot, asszonyt... A társadalom fejlődésével az igények egyre komplexebbekké váltak, a biztonság, mint kérdés monistából dualistává, illetve többretegűvé alakult át: már nemcsak a természeti erőforrások megszerzéséért, nemcsak a természet erői ellen kellett küzdeni, hanem immár más emberekkel, más emberek csoportjaival is fel kellett venni a harcot – átvitt és szó szerinti értelemben is. A biztonság ugyanis nem valami eleve adott dolog, még akkor sem, ha az ember hajlamos azt éppen úgy természetesnek tekinteni, mint a levegőt, és rendszerint csak a hiányára figyel fel.⁸

1.1 Értelmezési keretek: a biztonság fogalma

A latin „*securus*” (sine = nélkül, cura = félelem) szóból ered a biztonság kifejezés, és félelem (vagy más fordítás szerint gond nélküli) állapotot jelent. A biztonság a polgárok szempontjából egy veszélyek és zavaró tényezők nélküli létezés, amikor is mindenki nyugalomban élhet, dolgozhat, biztonságban tudhatja saját magát, szeretteit, vagyontárgyait – mindent és mindenkit, ami és aki fontos számára. A biztonság – mondják Berek Lajos és szerzőtársai – *„személyek és szervezetek azon állapota, melyet, a létüket, illetve rendeltetésszerű működésüket veszélyeztető szándékos jogellenes magatartások és az azokkal szemben alkalmazott védelmi erőforrások együtthatása határoz meg”*.⁹ A biztonság ebben a megközelítésben egy olyan optimális állapot, amely rendszerint kívánatosabb a veszélyeztetettségénél, vagyis *„az olyan fenyegetésnél, amellyel szemben nem áll rendelkezésre megfelelő ellenintézkedés”*.¹⁰ Márpedig, aligha vitatkozhatunk a Takács Albert által megfogalmazottak igazságával: az ember *„környezete és saját maga által*

⁸ Christián László (2018): Magánbiztonság. Tansegédlet a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül. Budapest. 5.

⁹ Berek Lajos – Berek Tamás – Berek László: Személy- és vagyónbiztonság. Budapest, Óbudai Egyetem, 2016. 6.

¹⁰ Gazdag Ferenc – Tóth Péter (2008): A biztonság fogalmának határaitól. Nemzet és Biztonság 2008. január. 3–9. 6. Elérhető:

http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc_talasz_peter_biztonsag_fogalmanak_hatarairol.pdf

veszélyeztetett lény”,¹¹ folyamatos vagy időnként visszatérő fenyegetésre kell berendezkednie, melyet a természeti és a technikai környezet, a társadalom vagy éppen embertársai jelentenek számára.

Míg a korábbi évszázadokban a biztonság egyfajta statikusságot jelentett, addig ez a modern értelmezésre már távolról sem igaz: a biztonságot adó és a biztonságot erodáló tényezők folytonos változásban vannak, ennek megfelelően szakaszosan váltják egymást az egyének, közösségek számára komfortos, illetve a még éppen elfogadható helyzetek a bizonytalanabb időszakokkal. Az, hogy milyen élethelyzet számít komfortosnak, nagyban függ az egyén, a közösség tűréshatárától.¹² A biztonság teljes hiánya vagy alacsony mértéke állandó bizonytalanságot teremt, abszolút biztonság azonban nem létezik, az ennek elérését célzó törekvések gátját képezik a fejlődésnek, miközben korlátozzák az emberi jogokat és szabadságokat.¹³ A biztonság tehát napjainkban már inkább írható le egyfajta egyensúlyi állapotként, melyben az egyén és a közösség működését támogató és a kedvező működést akadályozó tényezők egyensúlyban vannak.¹⁴

A biztonság optimális szintjének megteremtése és fenntartása feladatokat és kötelezettségeket ró mind az egyénre, mind az államra, és miként azt az Alaptörvény is leszögezi: „*a polgárnak és az államnak közös célja [...] a biztonság, a rend [...] kiteljesítése*”.¹⁵ Az egyén joggal várja el, hogy az állam legyen kellően stabil és legyen képes megvédeni őt, ám az állam e feladatának nem vagy nem feltétlenül tud egyedül eleget tenni, ezért megfelelő jogosultságokkal kell, hogy az egyéneket felruházza, hogy azok szükség esetén – mások jogait nem sértve – meg tudják védeni saját magukat.¹⁶

A közbiztonság fenntartása tehát az állam feladata, mely feladatának a rendészeti szervek révén, a közjog által szabályozott keretek között tesz eleget. Ezen ténymegállapítás nagyon fontos lesz értekezésem további részében. A magánbiztonság ezzel szemben (túlnyomórészt) magánbiztonsági vállalkozások által nyújtott, a magánjog normái által

¹¹ Takács Albert (2019): „Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.” In: Patyi András (szerk.): Rendhagyó kommentár egy rendhagyó preambulumról. Dialóg Campus, Budapest. 339.

¹² Hadnagy Imre József (n.a.): A biztonság korszerűértelmezése -avagy a biztonság ma már sokkal bizonytalanabb, mint korábban bármikor. 3.
Elérhető: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/135-a-biztonsag-korszeru-ertelmezese-avagy-a-biztonsag-ma.pdf>

¹³ Cserny Ákos – Christián László (2020): Gondolatok a (sport)rendezvények biztonságának fokozásához. Belügyi Szemle, 2020/11. 71–88.

Elérhető: <https://ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/article/view/4926/3968>

¹⁴ Finszter Géza (2018): Rendészettan. 62.

¹⁵ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.). Nemzeti Hitvallás.

¹⁶ Takács (2019) i.m. 339–340.

szabályozott szolgáltatásként jelenik meg. Ebben a fejezetben előbb megvizsgálom a közbiztonság és a magánbiztonság értelmezési lehetőségeit, kapcsolódási pontjait, majd áttekintem, miként alakult Magyarországon a magánbiztonság jogi szabályozása.

1.2. A közbiztonság fogalma, mibenléte

A közbiztonság a biztonság elsődleges, meghatározó jelentőségű eleme, melyre a demokratikus jogállamok államcélként tekintenek. Megteremtése és fenntartása a végrehajtó hatalom felelőssége, olyan alkotmányos érték,¹⁷ melyet a rendészeti igazgatás körében, a jogellenes magatartások szankcionálásával, az ilyen magatartást tanúsítók ellen a hatósági kényszer eszközével fellépve lehet oltalmazni. A közbiztonság tehát olyan érték, amely – konkrét veszélyhelyzetben – akár az alapvető emberi jogok korlátozása árán is megvédhető.¹⁸

Lényeges ugyanakkor kiemelni, hogy az állam a közbiztonság sérthetlenségére nem, csak annak védelmére vállalkozhat.¹⁹ Az állam ezirányú kötelezettségvállalásának csakis úgy tud eleget tenni, ha a polgárok maguk is megtesznek minden tőlük telhetőt a veszélyek megelőzése érdekében. A közbiztonság – miként arra a korábban hatályban volt bűnmegelőzési nemzeti stratégia rámutat – „*olyan kollektív, értékkel bíró termék, amelynek kialakítása és megőrzése közös ügy*”,²⁰ vagy más megfogalmazásban: „*olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és közösségeik tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességeiből és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakul ki*”.²¹

A biztonság megteremtése nem állami monopólium, abban döntő szerep jut az önkéntes jogkövetésnek.²² A közbiztonság fenntartásáért felelős rendészeti szervek munkáját segíti, kiegészíti az állampolgári „önvédelem”, mely a gyakorlatban a települési önkormányzatok, illetve a polgárok különféle szerveződéseit (a polgárőrséget), mindezek

¹⁷ 13/2001. (V.14.) AB hatz. III. 1.6.1. pont.

¹⁸ Finszter Géza (2018): Rendészettan. Dialóg Campus, Budapest. 55.

¹⁹ Finszter Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. RTF Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Tanszék, Budapest. 24.

²⁰ 1744/2013 kormányhatározattal elfogadott bűnmegelőzési stratégia!!!!!!!

²¹ Finszter (2018) i.m. 63.

²² Janza Frigyes (2009): Energiabiztonság és rendészet. Előadás, 2009. 05. 11., BHKK Konferencia, Budapest; idézi: Christián László – Rottler Violetta (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 13–36. 14.

mellett pedig a piaci alapon működő magánbiztonsági vállalkozásokat jelenti.²³ Úgy érzem, hogy ezen álláspont már kisebb pontosítást igényel. Nem vitatható, hogy a biztonság, pl. egy település általános biztonsága, beleértve a helyi lakosok, azok vagyontárgyainak biztonságát, csak és kizárólag az állami és a magánszektor célirányos együttműködése révén valósulhat meg. Azonban a nevesített polgári önvédelem elsődleges megnyilvánulása az egyén önvédelme. Az csak bizonyos esetekben és bizony speciális célok miatt ruházandó át szolgáltatókra. Ez esetben pedig magánbiztonsági szolgáltatásról kell beszélnünk, amelyet el kell választanunk a magánbiztonság fogalmától!

A biztonság megteremtése egyes értelmezések szerint maga is szolgáltatás, melyet történetesen a hatóság nyújt a közjog szabályai alapján, miközben az ügyféllel való kapcsolata hierarchikus. A magánbiztonság szolgáltatás jellege ugyanakkor megkérdőjelezhetetlen, ezt a szolgáltatást a magánjog szabályai és az az alapján kötött szerződések töltik meg tartalommal, miközben a viszony mellérendelt a szerződő felek között, akik a jogsértővel szemben a büntetőjogi jogos védelem vagy a polgári jogi birtokvédelem alapján léphetnek fel.²⁴

Szokás viszonylag új jelenséggént láttatni a magánbiztonságot, holott bizonyos formában már évszázadok óta létezik. Már az ókori görögök is lakatokkal, zárrakkal védték vagyontárgyaikat, Rómában a tehetős polgárok külön kulcsbordó rabszolgákat alkalmaztak, akiknek a feladata a lezárt ládák kulcsainak őrzése volt.²⁵

A mai értelemben vett magánbiztonság az 1800-as években jött létre, részben a települési autonómia, részben pedig a tengeri kereskedelem fejlődésével összefüggésben: a városok önkormányzati rendőrséget hoztak létre, így védve gazdag polgáraik életét és vagyonát, a biztosítótársaságok biztonsági embereket fogadtak fel a kalóztámadások ellen. A magánbiztonság egy speciális területe, a magánnyomozás gyökerei is a XIX. században keresendő, ekkor kezdte meg működését az Amerikai Egyesült Államokban Allan Pinkerton azóta legendássá vált (és jelenleg is létező) magánnyomozó irodája.²⁶

²³ Christián (2018) i.m.

²⁴ Finszter (2018) i.m. 278.

²⁵ Rottler Violetta (2019): Gondolatok a magánbiztonság köréből. Magyar Rendészet 2019/4. 81—95. 81.

²⁶ Christián–Rottler (2019) i.m. 22

1.3. A magánbiztonság létrejötte, fogalma

A magánbiztonság létrejötte nem választható el a magántulajdon elismerésétől. Sokan úgy látják, az állam igyekezett garantálni a polgárok személyi és vagyonbiztonságát, idővel azonban nyilvánvalóvá vált mind a döntéshozók, mind pedig a polgárok számára, hogy az állam rendészeti monopóliumának fenntartása nem minden esetben célravezető, bizonyos körben kifejezetten gazdaságosabb és hatékonyabb, ha lehetővé teszik meghatározott tevékenységek kiszervezését.²⁷ A magánbiztonsági ágazat létrejötte ilyenformán ékes bizonyítéka annak, hogy az állampolgárok elégedetlenek az állam által nyújtott biztonság színvonalával, ezért kénytelenek „*saját kezükbe venni a biztonságról való gondoskodást*”.²⁸ Álláspontom, hogy a fenti értékelés hiányos vagy hibás kronológiai megközelítés következménye.

A magánbiztonsági szektor a XX. század második felében, de különösen az elmúlt három–négy évtizedben indult látványos fejlődésnek, főként Észak-Amerikában és Európában.²⁹ Napjainkban pedig már annak lehetünk tanúi, hogy az államok egyre szélesebb körben teszik lehetővé magánszemélyek, intézmények, vállalkozások számára, hogy piaci feltételek szerint működő magánbiztonsági cégek szolgáltatásait vegyék igénybe.³⁰

Ettől függetlenül a magánbiztonság még jelenleg is egy kevésbé kutatott területnek számít, szakirodalma sem olyan széles, mint a közbiztonságé, és egységes fogalommeghatározása sem létezik. Ennek háttérében egyébként az áll, hogy az egyes országok nem feltétlenül ugyanazokat a tevékenységeket értik magánbiztonság alatt. A brit Button–George szerzőpáros szerint a magánbiztonsági szektor egy jéghegyhez hasonlatos, melynek csak a tengerszint feletti részeit látjuk, a személy- és vagyonvédelmet és a magánnyomozást, valójában azonban ennél jóval szerteágazóbb és változatos módokon további fejlődésre képes területről van szó, éppen emiatt nem határozható meg egységes, minden helyzetre érvényes definíciója sem. A képletes megfogalmazásnál maradva: a víz felszín alatti részekhez tartoznak például a hatósági intézkedés alapján végzett biztonsági ellenőrzések, a biztonságtechnológia, a magánkatonaság. A felszín alatti részek tehát jóval

²⁷ Kerezsi K., Nagy V. (2017): A rendészettudomány kritikai megközelítése. In: Boda J., Felkai L., Patyi A. (szerk.): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Dialóg Campus, Budapest. 275.

²⁸ Christján–Rottler (2019) i.m. 21.

²⁹ Kerezsi Klára – Pap András László (2017): A bűnözés és a bűnözéskontroll jövője. In: Finszter Géza – Sabjanics István szerk.: Biztonsági kihívások a 21. században. Budapest, Dialóg Campus. 573–574.

³⁰ Christján László (2014): A magánbiztonság elméleti alapjai. Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014. 22.

kiterjedtebbek, a magánbiztonság jóval többet jelent, mint amit első olvasatra gondolunk róla.³¹

A magánbiztonság fogalmának meghatározására számos kísérlet történt a nemzetközi szakirodalomban. A definíciók egy része a munkafeladatok felsorolására szorítkozik, így például a RAND Corporation az egyik korai tanulmányában magánbiztonság alatt értette mindazon szervezeteket és magánszemélyeket, melyek a biztonsággal kapcsolatos szolgáltatást nyújtanak, legyen az magánnyomozás, őrzés-védelem, járőrözés, hazugságfelderítés, páncélozott szállítás vagy éppen jelző- és riasztórendszerek telepítése, működtetése.³² Mások (például Cunningham et al., 1990) amellett érveltek, hogy helytelen a magánbiztonságot „magánrendőrséggként” láttatni, ugyanis nem privát keretek között folytatott bűnmegelőzésről és -felderítésről van szó.³³ Bottom és Kostanoski (1983) azt állították, hogy a magánbiztonság nemcsak a bűnözés ellen nyújt védelmet, hanem négy további fenyegetés ellen is, ezek a pazarlás, a baleset, a hiba és az etikátlan gyakorlat.³⁴ Green (1981) a magánbiztonság fogalmát ekként határozta meg: *„olyan, személyek, szervezetek, illetve nem rendészeti szervek által nyújtott szolgáltatások, amelyek elsősorban a bűnözés, valamint személyek, szervezetek vagy létesítmények sérelmének a megelőzését szolgálják”*.³⁵

Napjainkban egyre tágabban értelmezik a magánbiztonságot, annak szerepét, feladatkörét. Így például az Amerikai Társaság az Ipari Biztonságért (ASIS, American Society for Industrial Security) International, mely a legnagyobb, biztonsági szakembereket tömörítő szervezet az Egyesült Államokban, a magánbiztonságot úgy határozta meg, mint *„az emberek, a tulajdon és az információ védelmének nem kormányzati, magánszektorbeli gyakorlata, vizsgálatok lefolytatása és a szervezetek vagyonának egyéb módon történő védelme”*.³⁶ Az ASIS azzal érvelt, hogy a magánbiztonságnak szerepe van abban, hogy *„segítse, biztosítsa a magánszektor üzleti tevékenységét és kritikus infrastruktúráját, legyen*

³¹ Rottler (2019) i.m. 84.

³² Kakalik, J. S. – Wildhorn, S. (1971). Private police in the United States: Findings and recommendations (R-869-DOJ). Santa Monica, CA: Rand. 3. Elérhető: <http://www.rand.org/pubs/reports/2006/R869.pdf>

³³ Cunningham, W. C. – Strauchs, J. J. – Van Meter, C. W. – Hallcrest Systems, Inc. (1990): Private security trends 1970–2000: The Hallcrest report II. Boston: Butterworth–Heinemann.

³⁴ Bottom, N. K. – Kostanoski, J. (1983). Security and loss control. New York: Macmillan.

³⁵ Green, G. (1981). Introduction to security. Butterworth: Boston, MA.; idézi: Strom, K. – Berzofsky, M. – Shook-Sa, B. – Barrick, K. – Daye, C. – Horstmann, N. – Kinsey, S. (2009): The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward (ojp.gov) RTI International, NC. 2-2. Elérhető: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/bjs/grants/232781.pdf>

³⁶ ASIS International (2009a): International glossary of security terms. Elérhető: <http://www.asisonline.org/library/glossary/index.xml>

szó akár természeti katasztrófák, ipari balesetek vagy tervezett akciók, például terrortámadások, vandalizmus stb. elleni védelemről”.³⁷

A hazai szakirodalomban jelenleg általánosan mértékadónak tekintett, Christián László által adott fogalommagyarázat, mely szerint *„a magánbiztonság egy olyan ellenszolgáltatás keretében, piaci alapon működő, engedéllyel rendelkező vállalkozás (vagy természetes személy) által nyújtott szolgáltatás, amely a megbízó személyes biztonságát, tulajdonát védelmezi, elősegíti a jogainak teljesebb körű gyakorlását*”,³⁸ álláspontom szerint pontosításra és kiegészítésre szorul. Lényeges ugyanakkor kiemelnünk, hogy a magánbiztonság működése nem független a közbiztonságtól és az annak fenntartásáért felelős szervektől. Christián szerint a magánbiztonság értelmezhető olyan halmazként, *„amely egyre nagyobb közös részhalmazt alkot a közrend, közbiztonság által képzett halmazzal és van egy önálló, tekintélyes részhalmaz is*”.³⁹

³⁷ ASIS International (2009b): Standards and guidelines. Elérhető: <http://www.asisonline.org/guidelines/guidelines.htm>

³⁸ Christián (2019) i.m. 373.

³⁹ Christián (2019) i.m. 373.

2. A MAGÁNBIZTONSÁG ALKOTMÁNYJOGI ALAPJAI ÉS TÖRVÉNYI KERETEI MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a magánbiztonság hatályos alkotmányjogi alapjait az Alaptörvény V. cikkében találjuk, eszerint *„mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához”*. Ez a rendelkezés alapjogi szinten ismeri el a jogos védelmet, ezzel a Btk.-ban⁴⁰ szabályozott jogintézményt *„különösen védett értéként”* meghatározva, egyúttal pedig – miként azt a Kúria a 4/2013. számú BJE határozatban leszögezi – *„olyan felhatalmazást adva az ország polgárainak, amely a jogtalansággal szembeni ellenállást többé nem kivételes lehetőségnek, hanem mindenkit megillető természetes alapjognak ismeri el”*.⁴¹

Lényeges ugyanakkor leszögezni, hogy az alapjogi védelem csakis abban az esetben áll fenn, ha a támadás, melyet az arra jogosult el kíván hárítani, jogtalan és közvetlenül személy, javak vagy közérdek ellen irányul. Amennyiben a jogos védelmi helyzet fennáll, úgy az annak során megvalósított cselekmény *„nem büntetendőnek”* tekinti a bíróság (Btk. 22. §). Azt, hogy a megtámadott egyénnek személyesen kellene fellépnie a jogtalan támadás ellen, az Alaptörvény nem írja elő, ebből következően semmi sem zárja ki, hogy az érintett megelőző jelleggel magánbiztonsági vállalkozások szolgáltatásait vegye igénybe.⁴²

Magyarországon viszonylag későn, 1998-ban került sor a magánbiztonsági szolgáltatási szektor törvényi szabályozására: a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény (a továbbiakban: VSzVMt.) teremtette meg annak szervezeti, intézményi kereteit, e törvény biztosított lehetőséget magánbiztonsági vállalkozások létrehozására és működtetésére.⁴³ Miként arra az Alkotmánybíróság rámutatott, a VSzVMt. *„intézményes kereteket teremt a magántulajdon technikai védelmének ellátására létrejövő vállalkozáshoz, s egyúttal megnyitja a közhatalmi szervek védelmi szükségleteinek piacát is a vagyonvédelmi*

⁴⁰ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

⁴¹ Kúria Büntető Kollégiuma (2013): 4/2013. számú BJE határozat. Elérhető: <https://kuria-birosag.hu/hu/joghat/42013-szamu-bje-hatarozat>

⁴² Christián (2014) i.m. 20.

⁴³ 1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

vállalkozások számára”, e törvény ugyanis „lehetővé teszi a magántulajdon körébe tartozó értékek védelmére vállalkozás létesítését”, továbbá „annak sincs semmi akadálya, hogy ugyanezekkel a személyekkel vagy gazdasági társaságokkal közhatalmi szervezetek (pl. önkormányzatok, bíróságok, minisztériumok), mint tulajdonosok kössenek szerződést különböző biztonsági szolgáltatások (pl. objektumőrzési feladatok) ellátására”.⁴⁴

Lényeges ugyanakkor már ezen a ponton leszögezni, hogy a magánbiztonsági szektor szereplőinek jogosítványai jóval korlátozottabbak, mint a közhatalmi hatáskört gyakorló rendvédelmi szerveké. Működésük kereteit egyfelől a polgári jog rendelkezései, másfelől a megbízási szerződésben foglaltak jelölik ki, és csakis annyit tehetnek meg, amennyit a megbízó is megtehetne.⁴⁵ Ezzel együtt meghatározó jelentőségű az is, hogy működésüket a rendőrségi hatósági jogkörében eljárva engedélyezi és ellenőrzi, ebből következően a magánbiztonságra vonatkozó szabályok egy része a közjog területére esik.⁴⁶

2.1. A magánbiztonság és annak szabályozása Magyarországon

A személy- és vagyónvédelmi szektorban működő vállalkozások bűnüldözési tevékenységet nem folytathatnak, kizárólag a bűnmegelőzés, a bűncselekmények elkövetését megkönnyítő, arra alkalmat adó helyzetek megelőzése és elhárítása lehet a feladatuk, melyről – némi leegyszerűsítéssel – elmondható, hogy két, egymástól nagyban különböző tevékenységből, az őrzésből és a védelemből áll. Az előbbi célja a védendő személy, vagyontárgy, objektum megóvása egy konkrét vagy feltételezett jogellenes cselekménytől; ez esetben tehát a prevenció célzat tisztán felismerhető. A védelmi tevékenység ettől valamelyest eltér, hiszen aktivitást vár el a szolgáltató részéről, akinek/amelynek egy már megkezdett jogellenes cselekményt kell megakasztania, továbbá a következményeket megszüntetni, a már bekövetkezett károkat minimalizálni. A kétféle tevékenység – értelemszerűen – egyidejűleg, egymást támogatva is kifejezhető, az őrzésbiztonsági tevékenység őrzési és védelmi jellegű feladatok végrehajtását is magában foglalja, kombinálva az élőerő és a biztonságtechnikai eszközök alkalmazását.⁴⁷

⁴⁴ 3/2001. (I. 31.) AB határozat III. 1.1. pont.

Elérhető: <http://www.jogiportal.hu/index.php?id=ne0bfwr76q9iuje44&state=20081126&menu=view>

⁴⁵ Christján (2014) i.m. 22.

⁴⁶ Boda József (2019): Rendészettudományi szaklexikon. Dialóg Campus. 373.

⁴⁷ Szabó Anikó (2017): Az élőerő objektumőrzés és a tekintélyelvű vezetési stílus kapcsolata. Hadmérnök XII. évf. 2017/3. 279–294.

A továbbiakban vizsgáljuk meg, miként alakult Magyarországon a magánbiztonsági szektor, illetve annak szabályozása a rendszerváltást megelőző, majd az azt követő időszakban.

2.2. A magánbiztonság a rendszerváltásig terjedő időszakban

Magyarországon a második világháborút követő időszakban nem létezett a mai szó értelmében vagyonvédelmi szolgáltató ágazat, tevékenység, ez szocialista viszonyok között értelmezhetetlen is lett volna. Az emberek az államtól várták a biztonság megteremtését, fel sem merült bennük, hogy ennek érdekében saját maguknak is tenniük kellene valamit, megelégedtek azzal a védelemmel, melyet a rendőrség volt hivatva biztosítani, ennél többre nem is merült fel igény.⁴⁸ Ezért nem túlzás azt állítani, hogy hazánkban mindenféle előzmény nélkül jött létre a magánbiztonsági szolgáltatási szektor, különösen annak pl. személyvédelmi ágazata. Az ingóságok és ingatlanok védelmére ugyanakkor szükség volt már ekkor is. A pénz- és értékszállításért a Magyar Posta és a Magyar Nemzeti Bank felelt.⁴⁹ Létezett ugyanakkor a vagyonvédelemnek egy speciális ágazata, mely kifejezetten a társadalmi tulajdonban álló javak védelmét jelentette, a gyakorlati végrehajtás az üzemrendészeti tevékenység keretében történt.⁵⁰

A 14/1960. (III. 24.) Kormányrendelet kimondta, hogy azok a vállalatok kötelesek üzemrendészeti szervet felállítani, melyeknél azt a társadalmi tulajdon védelme indokoltá teszi. Azt, hogy az adott vállalatnál fennáll-e az indokoltság, a felügyeletet ellátó miniszter, illetve delegált jogkörben a megyei tanács végrehajtó bizottságának elnöke határozta meg. Az üzemrendészeti szerv napi szintű irányításáért a vállalat igazgatója tartozott felelősséggel.⁵¹

Az üzemrendészeti szerv tagjai a vállalatnál függetlenített munkakörben dolgoztak, ezért szigorú feltételeknek kellett megfelelniük, a büntetlen előélet és a feddhetetlenség alapelvárás volt. Az üzemrendészeti szerv feladatkörébe a „társadalmi vagyon” védelme mellett egyéb tevékenységek is tartoztak, így a vállalat biztonságának fenntartása, a

⁴⁸ Természetesen jelen értekezésem 1. fejezetében foglalt gondolatmenetre tekintettel, az előbbi kijelentés pontosítást igényel. Hiszen részben ebben az időszakban is volt lehetősége bármely állampolgárnak lakatot vagy éppen egy természetes kutyát vásárolni és ezzel védeni a birtokot vagy az udvaron a fészert, mi több, már a '70-es években is voltak kisiparosok, kisszövetkezetek (pl. a RAVISZ) amely akár kezdetleges elektronikus védelmi rendszerek is vállalt kiépíteni, akár magánszemélyek részére is.

⁴⁹ Kántás Péter (2007): A közrend elleni jogsértések természetéről. Doktori értekezés. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest.

⁵⁰ 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet üzemrendészeti szervek szervezéséről. Preambulum.

⁵¹ 14/1960. (III. 24.) Korm. rend. 1. §

munkafegyelem megszilárdítása, a dolgozók privát tulajdona elleni bűncselekmények megelőzése, megakadályozása. A gyakorlatban mindez azt jelentette, hogy a vállalati rendészek fegyveres őrzést, kapuszolgalatot, raktárőrzési feladatokat láttak el, ellenőrizték a belépő és kilépő személyeket, járműveket, átvizsgálhatták a csomagokat és motozhattak is (14/1960. (III. 24.) Korm. rend. 2. §).

Az 1980-as évek második felében már jelentkezett az igény a nem vagy nem teljesen állami tulajdonban álló szervezetek vagyonvédelmi feladatainak ellátása iránt. A 6/1988. (II. 12.) MT rendelet szabályozta a közületi szerveknél folytatott rendészeti tevékenység mikéntjét, közületi szerv alatt az állami költségvetési szervet, a belföldi gazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokat és az egyesületeket értve.⁵² A 2000. január 31-ig hatályban volt jogszabály értelmében a közületi szerv vezetője saját hatáskörben dönthetett rendészeti szerv létrehozásáról. Rendészként büntetlen előéletű, egészségileg alkalmas nagykorú személyt lehetett foglalkoztatni. A rendészek képzéséről a rendőrség gondoskodott, a rendészeti tevékenység főbb elveit az ágazati miniszter határozta meg. A rendészeket tevékenységük során közfeladatot ellátó polgári őrnek kellett tekinteni. Feladatkörük változatos volt, a társadalmi vagyon és a dolgozói személyes vagyontárgyak védelme mellett elláttak munkavédelmi, leltárfelelősi, tűzvédelmi feladatokat, igazoltathatták a vállalat területére belépőket, átvizsgálhattak csomagot, rakományt, ruházatot, ellenőrizhették a közületi szerv gépjárművét, akár a közületi szerv területén kívül is.⁵³

Az 1980-as évek közepén a gazdaság is megélénkült, egyre több vállalkozás jött létre, ezzel együtt azonban nőttek a vagyoni különbségek is, voltak, akik egyre nagyobb vagyoni tettek szert, mások egyre jobban elszegényedtek. Megindult a köztulajdonban álló bérlakások (korabeli terminológiával: tanácsi lakások) privatizálása. 1990. január 1-jén az országos lakásállomány közel 19 százaléka (Budapesten 46,6 százaléka) állt köztulajdonban (ez országos szinten 721 ezer, a fővárosban 396 ezer ingatlant jelentett), ezeket 1995-ig csaknem teljes egészében magánkézbe adták.⁵⁴

Tárgyalt témám szempontjából ez annyiban bír relevanciával, hogy miután a tanácsi lakásokat megvették a lakók, elkezdtek zárni a házak kapuit, biztonsági zárat,

⁵² 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről. 1. §
Elérhető: <http://www.jogiportal.hu/index.php?id=2k4pp6h0e05njae7s&state=20180628&menu=view>

⁵³ 6/1988. (II. 12.) MT rend. 4–10. §

⁵⁴ Dániel Zsuzsa (1996): A bérlakás-privatizáció paradoxona Nemzeti ajándék vagy ráfizetés? Közgazdasági Szemle, XLIII. évf., 1996. március (204–230.) 204 – 205.
Elérhető: <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00014/pdf/daniel.pdf>

kaputelefonokat szereltek fel; ez is azt mutatja, hogy a magánbiztonság iránti igényt a magántulajdon térnyerése keltette fel. A rendszerváltásig a szervezett bűnözés kimerült a rablásokban, lopásokban; a gazdagok védekeztek ez ellen, ahogy tudtak, a többiektől meg egyébként sem tudtak volna ellopni semmi érdemtit; mindez alapjaiban változott meg a rendszerváltás körüli években. A kép úgy teljes, ha azt is elmondjuk, hogy korábban az állam kiépített besúgóhálózattal rendelkezett, az állambiztonsági szervekhez befutó információk a rendőrséghez is eljutottak, ez pedig jobb felderítési arányt eredményezett. Hatékonyabb volt a rendőrség és általában véve az igazságszolgáltatás, természetesen sokkal kisebb volt a bűncselekmények száma. A vagyontárgyak kisebb tulajdonosi körben akkumulálódtak, jellemzően állami szegmensben, azok védelme is könnyebb volt.

2.3. Magánbiztonság a rendszerváltást követő időszakban

1989-ben, 1990-ben e téren is változás következett be: egyre több külföldi vállalkozás hozta létre magyarországi leányvállalatát, elkezdett az országba áramlani a tőke, létrejöttek a magánvagyonok, melyek már igényelték a védelmet. Új bűnözői magatartásformák jelentek meg; megnyíltak a határok – a bűnözők előtt is. Ahhoz, hogy megkezdhesék működésüket az első biztonsági szolgáltató cégek, szükség volt az ezt lehetővé tévő jogi keretek meghatározására. E célból született a 24/1987. (VII.22) MT. rendelet, mely lehetővé tette a vagyonvédelmi tevékenységet, ugyanakkor a személyvédelmi és magánnyomozói tevékenység folytatását *expressis verbis* megtiltotta.⁵⁵

A változást a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény hozta, mely engedélyhez kötött szolgáltatásként definiálta a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet, melynek keretein belül a vállalkozó „*a megrendelőt megillető jogok keretein belül, szerződés alapján létesítményt, telephelyet, területet, járművet, más dolgot őriz; rendezvényt biztosít; szállítmányt kísér, őriz, pénz- és értékszállítást végez; személyt véd; személy- és vagyonvédelmi szakképzési, tanácsadási, szakértői szolgáltatást nyújt; vagyonvédelmi műszaki rendszerek tervezését, telepítését, karbantartását végzi*”.⁵⁶ A rendőrségi törvény egyúttal felhatalmazta a kormányt a részletszabályok megalkotására (1994. évi XXXIV. tv. 100. § (1) bek. h) pont), ennek alapján fogadták el a vállalkozás keretében végzett személy-

⁵⁵ 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról.

⁵⁶ 1994. évi XXXIV. tv. 28. §

és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII. 14.) Kormányrendeletet.⁵⁷

A kormányrendelet rendőrhatósági engedélyhez kötötte a szóban forgó tevékenységek folytatását, egyúttal azt is egyértelművé tette, hogy a vállalkozó a vállalt szolgáltatást kizárólag „a megrendelőt megillető jogok keretein belül szerződés alapján” nyújthatja 87/1995. (VII. 14.) Korm.rend. 1. § (1) bek.), vagyis a vállalkozót nem illeti meg több jogosítvány, mint a megbízót, és feladatköre csakis olyan cselekményekre terjed ki, amelyeket a megbízási szerződésben a felek rögzítettek.⁵⁸ A személy- és vagyonőri tevékenység folytatásához egyrészt rendelkezni kellett személy- és vagyonőri igazolvánnyal, valamint a tevékenység folytatására feljogosító hatósági engedéllyel, melyet a rendőrség adott ki. A gyakorlatban gyakorta jelentett problémát, hogy a jogszabályszöveg megfogalmazása nem bizonyult közérthetőnek, erre egyébként az állampolgári jogok országgyűlési biztosa is felhívta a jogalkotó figyelmét.⁵⁹

Személy- és vagyonőri igazolványt az a cselekvőképes, nagykorú, büntetlen előéletű, belföldi lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár kaphatott, aki igazolni tudta, hogy megfelel a jogszabályban írt képesítési feltételeknek. E tekintetben a 12/1995.(VIII. 18.) BM rendelet volt a mérvadó, melléklete pedig a képzés és a vizsgáztatás szabályait tartalmazta. A belépési küszöb nem tekinthető túlságosan szigorúnak, személy- és vagyonőri oktatásra ugyanis bárki cselekvőképes, magyarországi lakos jelentkezhetett, ha elmúlt tizennyolc éves és nem volt még büntetve.⁶⁰

Az oktatás egy mindössze háromszáz órás tanfolyam volt, mely 180 óra elméleti és 120 óra gyakorlati foglalkozásból állt. A belügyminiszteri rendelet ugyanakkor könnyítést engedett meghatározott szakképesítéssel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára, így nem kellett elvégezniük a tanfolyamot azoknak, akik a jogi egyetemen szereztek diplomát vagy rendőri, katonai szakképesítéssel rendelkeztek, de a kedvezmény megillette azokat is, akik kutyavezetői szakképesítést tudtak felmutatni.⁶¹

⁵⁷ 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól.

Fábián Péter (2021): A magánbiztonsági tevékenység magyarországi jogi szabályozásának kialakulása és kezdetei. Biztonságtudományi Szemle 2021. III. évf. 1. szám. 111–120.

⁵⁸ Fábián (2021) i.m. 114.

⁵⁹ Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa jelentése. OBH 3873/1997.

Elérhető: <https://www.ajbh.hu/documents/199703873.rtf>

⁶⁰ 12/1995. (VIII. 18.) BM rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonőri, valamint a magánnyomozói tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítésről; 38/1997. (VI. 27.) BM rend.

⁶¹ Csege Gyula (2015): Magyarországi vagyonvédelem oktatás fejlődése és kilátásai a robbantásos cselekmények kezelésének tükrében. Műszaki Katonai Közlöny XXV. évf. 2015/2. 173–182. 175.

Látható, hogy a szakképesítésre vonatkozó szabályok azok számára jelentettek érdemi kedvezményt, akik korábban a rendvédelemben dolgoztak (például a rendőrségtől szereltek le, vonultak nyugállományba), ők ugyanis anélkül kezdhettek magánbiztonsági tevékenységbe, hogy bármiféle tanulmányi, továbbképzési kötelezettségnek eleget kellett volna tenniük. Másfelől, azok esetében sem határoztak meg szigorú elvárásokat, akik nem tartoztak e személyi körbe, ugyanis mind a tanfolyam, mind a vizsga könnyedén teljesíthető volt, az egy nyolc általánossal rendelkező személy számára sem jelentett kihívást. Mindez ahhoz vezetett, hogy nagyon sok egykori, ám még nyugdíjas éveiben is aktív rendvédelmi kapcsolatokkal rendelkező rendőr hozott létre személy- és vagyonvédelmi céget, melyben vagyonőri pozícióba jellemzően alacsonyan képzett, a háromszáz órás „gyorstalpaló” tanfolyamot éppen csak hogy elvégzett munkanélkülit alkalmaztak.⁶² Álláspontom szerint ez egy átgondolatlan jogalkotói lépés volt, az, hogy a belépési követelményeket ilyen alacsonyan határozták meg, hátrányosan hatott a tevékenység szakmai színvonalára, és ez mind a mai napig kihatással az ágazat megítélésére.

Megítélésem szerint a probléma gyökerét abban kell keresni, hogy a rendszerváltáskor hatalomra kerülők egy minden történelmi hagyományoktól mentes társadalmat hoztak létre, és lényegében ez is hozzájárult ahhoz, hogy a privatizációból szabad rablás lett. A magánbiztonsági szakma olyan volt, mint egy „főkevesztett, elszabadult hajóágyú”, nyolc éven át mindenféle érdemi szabályozás nélkül lehetett magánbiztonsági tevékenységet folytatni, akár még fegyveresen is. Az 1990-es években egyre inkább megmutatkoztak a jogi szabályozás hibái, hiányosságai, az ágazatot a szervezett bűnözői körök uralták, mindennaposok voltak a védelmi pénzekről, a börtönviselt fegyveres biztonsági őrök pénzbehajtó tevékenységéről szóló történetek: ez jellemezte az ágazatot nagyjából hét-nyolc éven át. Túl sok pozitív változást 1994-ben sem sikerült elérni, az ágazatra vonatkozó szabályok a rendőrségi törvénybe erőltetve jelentek meg; a magánbiztonság kérdését celluxszal hozzáerősítették a rendészethez, tevékenységhez és ez azóta is így maradt a jogalkotó gondolatvilágában. Oly annyira, hogy a magánbiztonsági szakterülettel foglalkozó állami felsőoktatási képzés átalakítására több, mint 20 évet kellett várni. (Ezt a témakört a későbbiekben részletesen értékelem) Az általam csak

Elérhető:

http://hhk.archiv.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/PDF_2015_2sz/12_Csege_Gyula_cikk_sz.pdf

⁶² Galántai Béla (2010): A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái - avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 11. [köt.] Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. 2010. 249-280. 250. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XI/galantai.pdf>

terrorkapitalizmusnak nevezett időszakban még egy jelenségről kell említést tenni, ez pedig a magánbiztonsági szolgáltatáson belül a biztonságtechnikai szegmens. Ahogyan a klasszikus őrzés-védelmi feladatokat – magamat ismételve – teljesen tévesen azonosították a rendészet egy speciális „civilizált” fajtájával, amely nem igényel semmiféle többlet tudást vagy ismeretet, eltérő megközelítést, úgy a biztonságtechnika területén is gomba módra szaporodtak a mérnöki vagy műszerész tudásra és ismeretekre alapozó vállalkozások. Ebben az időszakban sikerült kiépíteni sok ezer olyan kamerarendszert, amely például műszaki értelemben működik, azonban nem azt figyeli és nem olyan felbontásban, amit kellene ahhoz, hogy érdemben vagyonvédelmi feladatot tudjon betölteni.

2.4. A magánbiztonság első törvényi szabályozása: az 1998. évi IV. törvény

Átmenetinek szánták ugyan a 87/1995. (VII. 14.) Kormányrendeletet, ám az 1998-ig hatályban maradt, és – miként arra a fentiekben utaltam – kedvezőtlen megítélést eredményezett a magánbiztonsági szakma művelői irányában. Az Országgyűlés első lépésben a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvényt fogadta el, majd 1998 februárjában a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvényt⁶³ (a továbbiakban: VSzVMt.).⁶⁴

A VSzVMt. kötelező kamarai tagságot írt elő, másrészt meghatározta, hogy a hatálya alá tartozó személy- és vagyonvédelmi tevékenységet (valamint a magánnyomozói tevékenységet is, de erről a továbbiakban nem teszek külön említést) egyéni vállalkozóként vagy gazdasági társaságként lehetett folytatni, rendőrhatósági engedély birtokában, azzal, hogy a rendvédelmi szervek, illetve fegyveres erők hivatásos állományú tagjai szolgálati viszonyuk fennállta alatt azonban sem tagjai, sem tulajdonosai, sem vezető tisztségviselői nem lehettek ilyen vállalkozásnak.⁶⁵ A rendőrség annak a vállalkozásnak adott engedélyt, amelyet a kamara előzetesen nyilvántartásba vett, rendelkezett a tevékenységhez szükséges anyagi erővel és megfelelő felelősségbiztosítással, továbbá igazolta, hogy a VSzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet személyesen folytató tagja (alkalmazottja, segítő

⁶³ 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról.

1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

⁶⁴ Christján László (2014): A magánbiztonság elméleti alapjai. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014. 13.

⁶⁵ VSzVMt. 1. §

családtagja) rendelkezik az erre jogosító igazolvánnyal. A VSzVMt. által megkövetelt felelősségbiztosításnak csak a szerződéses károkra kellett kiterjednie, a szerződésen kívül okozott károkra nem.⁶⁶

Természetes személy kamarai tagként és a rendőr által kiállított igazolvány birtokában folytathatott személy- és vagyonvédelmi tevékenységet. Ilyen igazolványt csak a büntetlen előéletű, cselekvőképes, belföldi lakóhellyel rendelkező nagykorú magyar állampolgár kérelmező kapott, feltéve, hogy rendelkezett a jogszabályban meghatározott szakképesítéssel, és nem állt háromévi szabadságvesztésnél súlyosabban fenyegetett szándékos bűncselekmény miatt büntetőeljárás hatálya alatt.⁶⁷ Mód volt ideiglenes igazolvány kiadására is, legfeljebb hat hónap időtartamra; illet az igényelhetett, aki a képzési követelményeknek nem, de a többi kritériumnak megfelelt, és már megkötötte a képzési szerződést a megfelelő oktatási intézménnyel a szakképesítéshez szükséges ismeretek elsajátítására.⁶⁸

A kiadott igazolványokról és engedélyekről a rendőrség hatósági nyilvántartást vezetett, és abban folyamatosan átvezette az adatváltozásokat (a jogszabályban meghatározott adatok változását, az engedélyek visszavonását, az igazolványok bevonását stb.) is. A rendőrség ezzel együtt hatósági ellenőrzést folytatott a VSzVMt. hatálya alá tartozó vállalkozások és magánszemélyek tevékenysége felett. Az egyéni és társas vállalkozások ugyanis kötelesek voltak minden szerződést írásba foglalni, és a szerződéseket naplózni, a naplóban rögzíteni kellett a megbízó nevét és címét, valamint a szerződés megkötésének, teljesítésének, megszűnésének pontos időpontját. A rendőrség a hatósági ellenőrzés keretében betekinthezett a vállalkozó által vezetett nyilvántartásokba, naplókba, ellenőrizhette a tevékenység folytatásának jogszerűségét, ellenben a megbízási szerződés tartalmát nem ismerhette meg.⁶⁹

A VSzVMt. elfogadásával a jogalkotó kettős célt kívánt elérni: egyfelől „a közrend, a közbiztonság javítását”, erősítendő „a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében [...] a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói szolgáltatás törvényességét”, másfelől garanciát kívánt nyújtani „a társadalom számára az e szolgáltatásokat igénybe vevők, illetve az e szolgáltatások

⁶⁶ VSzVMt. 1–4. §

⁶⁷ VSzVMt. 5. §

⁶⁸ VSzVMt. 5. §

⁶⁹ VSzVMt. 7–11. §

*gyakorlása során érintettek személyhez fűződő jogai, vagyoni érdekei sérthetlenségére irányuló igényeinek érvényesítéséhez”.*⁷⁰

Kétségtelen, hogy e törvény révén nyert létjogosultságot hazánkban a magánbiztonsági szolgáltatás, ám az sem hallgatható el, hogy már a kezdetektől fogva számos kritika érte.⁷¹ Alapvetően egy hibás törvény volt, túlbonyolította a rendszer működését; nehézkesnek bizonyult a végrehajtása, a kamarai igazoláshoz ugyanis rendőrségi engedélyt kellett kérni és fordítva. Teret nyert a feketefoglalkoztatás, általánossá vált a vagyonvédelmi szolgáltatások kiszervezése. Volt olyan időszak, amikor 170 ezer körül alakult a vagyonőrök létszáma; ennyi embert nem is lehetett tisztességesen foglalkoztatni.

A VSzVMt. fogyatékoságait, a szabályozás differenciálatlan voltát kifogásolva több esetben is vizsgálatot kezdeményezett a legfőbb ügyész, a Kamara is szorgalmazta a törvény revízióját, az Alkotmánybíróság pedig egy lényeges jogosítvánnyal (a személy- és vagyonőr által foganatosítható csomagellenőrzéssel) kapcsolatban állapított meg alkotmányellenességet, egyúttal arra is felhívva a figyelmet, hogy a törvény a személy-és vagyonőr esetében (ellentétben a magánnyomozóval) *„nem tartalmaz szabályozást a titoktartási kötelezettségre és a személyes adatok kezelésére vonatkozóan”.*⁷²

Nem volt kérdéses, hogy új törvényi szabályozásra van szükség, erre azonban újabb nyolc évet kellett várni: az új jogszabálynak ugyanakkor nemcsak az 1998-as törvény hibáit, hiányosságait kellett orvosolni, hanem az európai uniós jogharmonizációt is elő kellett készítenie. 2006-ra ugyan sikerült az ágazatot megtisztítani a szervezett bűnözéssel kapcsolatban álló köröktől, ám ez a legkevesbé sem a VSzVMt. -nek köszönhető. Az ugyanakkor határozottan az ágazati törvény, illetve a szabályozás következetlenségeinek számlájára írható, hogy a magánbiztonsági szektor *„a feketefoglalkoztatás és a pénzmosás melegágyává”* vált.⁷³ Meglátásom szerint az 1998. évi IV. törvény téves jogi elgondoláson alapult, és *„olyan szabályozási deficitet kezdett el megtermelni, amely azóta is csak gyarapszik, vakvágányra terelve az egyik legnagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató, nélkülözhetetlen ágazatot”.*⁷⁴

⁷⁰ VSzVMt. Preambulum.

⁷¹ Fábíán (2021) i.m. 115.

⁷² 22/2004. (VI. 19.) AB határozat.

Elérhető: <http://www.jogiportal.hu/index.php?id=84jzwu0i3nn4fd3lh&state=20051005&menu=view>

⁷³ Fábíán (2021) i.m. 120.

⁷⁴ Fábíán (2021) 120.

2.5. A magánbiztonság második törvényi szabályozása: a 2005. évi CXXXIII. törvény

Az új ágazati törvényt nagy várakozás előzte meg, és bár a szakma azt remélte, hogy sikerül egy valóban hibátlan, időtálló jogszabályt megalkotni, ebbéli várakozásukban csalatkozniuk kellett: jelen sorok írásáig (2021 nyara) mintegy harminc alkalommal került sor a törvény módosítására.

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: SzVMt.)⁷⁵ hatálya kiterjed mind a vállalkozás keretében, mind a személyesen folytatott magánbiztonsági tevékenységre. A különböző tevékenységi köröket (vagyis a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet, a magánnyomozást, majd a későbbi módosítások folytán a tervező-szerelő tevékenységet, valamint a tömegrendezvény-szervezői tevékenységet) az alapvető közös rendelkezéseken túlmenően eltérő módon szabályozza, a fókuszba azonban az „*előerős őrzési szolgáltatást*” helyezi.⁷⁶

Az SzVMt. kiemelt helyen foglalkozik az összeférhetetlenségi szabályokkal, melyek kizárólag „*a rendőrség és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok személy- és vagyonvédelmi vagy tervező-szerelő tevékenységet érintő hatósági feladatokat ellátó hivatásos állományú tagját*”, valamint „*e hatósági feladatok ellátásában közreműködő nem hivatásos állományú munkatársát*” zárják el attól a lehetőségtől, hogy vállalkozás keretében a törvény hatálya alá eső tevékenységet végezzen vagy ilyen tevékenységet folytató vállalkozásnak legyen a vezető tisztségviselője, tagja.⁷⁷ A korlátozás ugyanakkor a két szerv hivatásos állományú tagjait érintően nem terjed ki meghatározott tevékenységekre, így a tervező-szerelő tevékenységre, a vagyonőrzésre, a pénz- és értékszállításra, a szállítmány kísérésére; e tevékenységeket – ha azt az állományilletékes parancsnok engedélyezi – az érintettek vállalkozás keretei között szabadon végezhetik,⁷⁸ miként azt sem zárja ki a törvény, hogy a fent felsorolt személyek tulajdonosai legyenek a törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytató vállalkozásnak.

Személy- és vagyonvédelmi tevékenység vállalkozás keretében akkor végezhető, ha a kérelmező legalább egy foglalkoztatottja, személyesen közreműködő tagja rendelkezik a

⁷⁵ 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.

⁷⁶ Bartóki-Gönczy Balázs (2019): A biztonsági vezetőt érintő legfontosabb jogi kérdések. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 51–64. 51.

⁷⁷ SzVMt. 3. § (1) bek.

⁷⁸ SzVMt. 3. § (2) bek.

rendőrség által kiadott hatósági igazolvánnyal, továbbá van megfelelő – a szerződéssel és a szerződésen kívül okozott károk, valamint az esetleges sérelemdíj fedezetére szolgáló – felelősségbiztosítása. Ha a vállalkozás e feltételeknek megfelel és ezt igazolja is a rendőrség felé, úgy megkapja a működési engedélyt; kivételek vannak, ezeket a törvény részletezi. Így például nem adható ki működési engedély annak a vállalkozásnak, amelynek vezető tisztségviselője büntetett előéletű, miként annak sem, amelynek a tagja, tulajdonosa korábban olyan vállalkozásban bírt érdekeltiséggel (tagként vagy tulajdonosként), amellyel szemben két éven belül felügyeleti bírságot szabtak ki.⁷⁹

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység tehát hatósági engedélyhez kötött (ellenben a magánnyomozás és a tervezés-szerelés csak bejelentést igényel, engedélyeztetést nem), a tevékenység személyes végzéséhez (mindhárom típusú tevékenységet ideértve) névre szóló, a rendőrség által kiadott igazolványra van szükség.⁸⁰ Az öt évig érvényes igazolványt az a nagykorú, cselekvőképes magyar, valamint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy kérelmezheti, aki rendelkezik a külön jogszabályban meghatározott szakképesítéssel vagy azzal egyenértékű végzettséggel. További követelmény a magánnyomozói tevékenységnél a legalább középiskolai végzettség, ebből pedig az következik, hogy az élőerős biztonsági szolgáltatásokat nyújtók esetében a nyolc általános is elegendő.⁸¹

Mindenképpen pozitívnak tekinthető, hogy míg korábban miniszteri rendeletben részletezték, milyen képezések szükségesek a magánbiztonsági tevékenység folytatásához, addig a 2012-től hatályos módosítás folytán törvényi szinten került e kérdés szabályozásra, ugyanis maga az SzVMt. mondja ki, hogy az, aki személyesen ilyen tevékenységet kíván folytatni, a biztonsági őr, testőr, vagyonőr vagy biztonságszervező szakképezések valamelyikével kell rendelkeznie.⁸²

A rendőrség nyilvántartást vezet a kiadott igazolványokról és működési engedélyekről, a kiállításuk alapjául szolgáló adatokról, az adatokban bekövetkező változásokról, a működési engedélyek visszavonásáról stb., emellett pedig – hatósági jogkörében eljárva – ellenőrzi az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet. A hatósági ellenőrzés kizárólag a tevékenység jogszerűségére, a felelősségbiztosítás meglétére, a vállalkozás által vezetett naplóba bejegyzett adatokra, valamint arra irányul, hogy az

⁷⁹ SzVMt. 5. §

⁸⁰ SzVMt. 5. § (1) bek., 5/A. § (3) bek.

⁸¹ SzVMt. 6. § (2) bek., 7. §

⁸² SzVMt. 1. § (3) bek.; 2011. évi XXIV. tv. 8. §

engedély megadásának feltételei fennállnak-e.⁸³ Ha a működési engedély kiadásának feltételei már nem állnak fenn vagy a vállalkozás súlyosan megsértette az SzVMt. rendelkezéseit, a rendőrség haladéktalanul (legfeljebb nyolc napon belül) visszavonja a működési engedélyt.⁸⁴

A korábbi szabályozáshoz képest a legjelentősebb, egyben a szakmán belül a leginkább kritizált módosítás megszüntette a kötelező kamarai tagságot: 2011. december 31-ig még akként rendelkezett az SzVMt., hogy magánszemélyek csak abban az esetben folytathatják tevékenységüket, ha tagjai a szakmai kamarának, vállalkozások esetében pedig kamarai nyilvántartásba vételt írt elő. A 2011. évi XXIV. törvénnyel bevezetett módosítás eredményeként ez a rendelkezés kikerült a törvényből.⁸⁵

Az SzVMt. kihirdetésekor szövege alapján a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozások lényegében korlátlan számban vonhattak be a teljesítésbe alvállalkozókat. A 2011. évi XXIV. törvénnyel bevezetett módosítás azonban szigorított e rendelkezésen: a jelenleg is hatályos szabályozás alapján a vállalkozó kizárólag egyetlen alvállalkozóval szerződhet, és ezt is csak a megbízó előzetes hozzájárulásával teheti meg.⁸⁶ Ezzel a módosítással a korábbi szabályozás egy súlyos hibáját ismerte el a jogalkotó. Sok magánbiztonsági vállalkozás ugyanis, kihasználva a lehetőséget, alvállalkozók sorát bevonva a teljesítésbe, gyakorlatilag alvállalkozói láncolatot hozott létre, mégpedig abból a megfontolásból, hogy ha a láncolat legvégén elhelyezkedő, a megbízásban meghatározott feladatot ténylegesen végrehajtó alvállalkozónál a hatóságok valamilyen szabálytalanságot tárnak fel (jellemzően bejelentés nélküli foglalkoztatást, a munkavédelmi előírások megsértését, számviteli, adóügyi jogsértést), úgy azt a vállalkozást különösebb kockázat nélkül magára lehet hagyni, anélkül, hogy az a láncolat többi tagjának, különösen pedig a fővállalkozónak a profitját veszélyeztetné.⁸⁷

A szakmában köztudomású, hogy az eredetileg bűnmegelőzési cézzal létrehozott magánbiztonsági vállalkozások egy része maga is a bűn melegágyává vált. Arra, hogy az ágazaton belül gyakorlatilag a kezdetek óta leküzdhetetlennek tűnő problémát jelent a feketefoglalkoztatás, a korábbiakban már utaltam. Szemléltetésként álljon itt két adat. A

⁸³ SzVMt. 8. §

⁸⁴ SzVMt. 11. §

⁸⁵ 2011. évi XXIV. törvény az Európai Rendőrségi Hivatallal, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységgel, a lőfegyverrel és a pirotechnikával kapcsolatos törvények jogharmonizációs célú módosításáról. 26. § (1) bek.

⁸⁶ SzVMt. 14. § (2) bek.

⁸⁷ Szövényi György (2011): Jogszabály változások hatása a magánbiztonságra. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 12. [köt.] Tanulmányok a „Rendészeti kutatások - A rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról. 2011. 369–377. 373. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XII/szovenyi.pdf>

2010 májusában folytatott országos munkaügyi ellenőrzések eredményeként arra derült fény, hogy míg a feketemunkát tekintve leginkább fertőzöttnek gondolt építőiparban a munkások mintegy 54 százalékát foglalkoztatták a szabályok megkerülésével, addig a vagyonőröknél a 86 százalékot is meghaladta ez az arány.⁸⁸

Jogásként az a véleményem, hogy a jogalkotó a szerződéses szabadságot kreatív módon igyekezett korlátozni, amennyiben számtalan kiskaput nyitva hagyott az élelmesei vagy éppen a „tűzközelben lévők” számára. Azonban legnagyobb problémám inkább az, hogy érdemi szankciót nem tartalmazott, s ennek okán is, érdemi eredményt sem ért el. Egyszerűen csak az adminisztrációt növelte. A vállalkozó cégek elkezdtek alvállalkozó helyett munkaerő kölcsönző cégeket bevonni a teljesítésbe.

Az SzVMt. a magánbiztonsági tevékenység folytatásának általános, valamennyi tevékenységi fajtájára érvényes szabályokat követően az egyes tevékenységfajtákra vonatkozó különös rendelkezéseket tárgyalja. Témám szempontjából a személy- és vagyonőr jogosultsága bírnak jelentőséggel, a továbbiakban kiemelek néhányat azok közül, melyek értelmezése vagy éppen gyakorlati alkalmazása során bizonytalanságok merültek fel.

A személy- és vagyonőr nem minősül hatósági személynek, ilyenformán hatósági jogosultságokkal sem rendelkezik. Azt, hogy tevékenysége során milyen intézkedéseket tehet, az SzVMt. és a megbízási szerződés rögzíti, ám legfeljebb csak addig terjednek a jogai, ameddig a megbízó jogai is, akinek a hozzájárulása nélkül a jogos önhatalom kereteit sem lépheti túl. Lényeges alapelv az arányosság elve: ha az adott feladat többféle módon, többféle eszközzel is végrehajtható, úgy a vagyonőr köteles azt választani, mely a lehető legkisebb mértékben korlátozza a személyi szabadságot és a személyiségi jogokat.⁸⁹

A vagyonőr jogosult felhívni a védett területre belépő vagy már ott tartózkodó személyt arra, hogy igazolja kilétét, közölje, mi célból tartózkodik ott, illetve miért kíván belépni. Amennyiben az érintett személy a felhívásnak nem tesz eleget vagy nyilvánvalóan valótlan adatot közöl, a vagyonőr megtilthatja a belépését, a már ott tartózkodó személyt pedig távozásra szólíthatja fel. A vagyonőr felhívhatja a védett területre belépő vagy onnan távozó személyt járművének, szállítmányának, csomagjának bemutatására, ám ha az illető ennek önként nem tesz eleget, úgy őt a vagyonőr erre nem kényszerítheti, az ellenőrzést nem

⁸⁸ Galántai Béla (2010): A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái - avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 11. [köt.] Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. 2010. 249-280. 252. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XI/galantai.pdf>

⁸⁹ SzVMt. 25. §

folytathatja le.⁹⁰ Ez a megoldás eltér a korábbi szabályozástól, 2005 előtt ugyanis a törvény arra is feljogosította a vagyonőrt, hogy a csomagot, szállítmányt az érintett beleegyezésének hiányában is átvizsgálja.⁹¹ Az Alkotmánybíróság – a fentebb már hivatkozott – 22/2004. (VI.19.) AB határozatában – alkotmányellenesnek ítélte ezt a felhatalmazást, arra a következtetésre jutott ugyanis, hogy a közérdek nem teszi indokolttá az érintett személyiségi jogainak ilyen mértékű korlátozását. Ha a vagyonőr rendezvénybiztosítás keretében végzi a beléptetést, akkor a csomagátvizsgálás jogszerű, annak indokoltságát a „közbiztonság megteremtéséhez és fenntartásához fűződő társadalmi érdek” adja.⁹² Ezzel ellentétben a megbízó magánterületén, tisztán vagyonvédelmi célzattal végrehajtott csomagátvizsgálás jogszerűtlen, az ugyanis túlzottan széles körben engedi meg a vagyonőrnek, hogy beavatkozzon az érintett személy privátszférájába. Az SzVMt. ezért már differenciáltan szabályozza a kérdést, és feltételekhez köti az érintett beleegyezése nélkül végzett csomagátvizsgálást. Eszerint a vagyonőr akkor hívhatja fel az érintettet a csomag, jármű stb. bemutatására, ha

„a) megalapozottan feltehető, hogy az érintett bűncselekményből vagy szabálysértésből származó olyan dolgot tart magánál, amelynek őrzése a vagyonőrnek szerződésből fakadó kötelezettsége;

b) e dolgot a felszólítás ellenére sem adja át; és

*c) az intézkedés a jogsértő cselekmény megelőzése, megszakítása érdekében szükséges”.*⁹³ A törvény mindezek mellett azt is előírja, hogy a vagyonőr köteles az érintettel közölni a tervezett intézkedés célját és okát, továbbá közönség számára nyitva álló magánterület esetében a csomagátvizsgálás lehetőségéről és feltételeiről jól látható helyen, jól olvasható módon tájékoztatást elhelyezni.⁹⁴ Első olvasatra úgy tűnik, a jogalkotó valóban körültekintően szabályozta a csomagátvizsgálás kérdését, a gyakorlat azonban rácsúfol erre. Azt ugyanis a törvény nem határozza meg, mit kell a „megalapozottan feltehető” fordulat alatt érteni, márpedig, mint azt a számos bírósági ügy is mutatja, ez önkényes eljárásra adhat alapot: gyakorta előfordul, hogy áruházi vagyonőr pusztán azon az alapon vizsgálja át a vásárló csomagját, hogy az „gyanúsán viselkedett”, nagy táskát volt nála, többször körbejárt

⁹⁰ SzVMt. 26. § (1) bek. a)–c) pont.

⁹¹ Christján László (szerk.) (2014): Személy- és vagyonvédelem. Budapest, Nemzeti Közszerződési Egyetem. 59.

⁹² 22/2004. (VI.19.) AB hatz.

⁹³ SzVMt. 28. § (1) bek.

⁹⁴ SzVMt. 28. § (2) bek.

a kirakott árut stb., márpedig – miként azt a bíróságok rendre kimondják – ez önmagában nem alapozza meg a vagyonőr csomagátvizsgálási jogosultságát.⁹⁵

2.6. A sporttörvény magánbiztonságot érintő rendelkezései

A magánbiztonság hazai szabályozása nem felel meg a kor elvárásainak, sem a szakmával szemben támasztott követelményeknek – állapítottuk meg a fentiekben. Léteznek ugyanakkor előremutató jogalkotói megmozdulások, mégpedig a sportbiztonság területén.

A sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban: Stv.) kiindulópontja az, hogy a sportot a közjó részének kell tekinteni, ebből eredeztethető az állam kötelezettsége, melynek keretében „*az állam [...] gondoskodik a sportrendezvényeken a közbiztonságról, hozzájárul a sportrendezvények biztonságos lebonyolításához*”.⁹⁶ Az állam ilyenformán azt vállalja, hogy gondoskodik a sportrendezvények biztonságosságáról, illetve arról, hogy mégis felmerülne a rendezvényen bármi veszély, azt azonnal elhárítja.⁹⁷

A sportrendezvények biztonságos lebonyolítása két dolgot feltételez: egyrészt a létesítmény biztonságát, másrészt a rendezés, a rendezvény lebonyolításának biztonságát. Tárgyalt témám szempontjából ez utóbbi bír relevanciával.

Azért, hogy a sportlétesítmény biztonságos legyen, a tulajdonos, illetve az üzemeltető tartozik felel. A sportrendezvények lebonyolításáért és a rendezvény ideje alatt a létesítményen belüli biztonságért ugyanakkor a szervező tartozik felelősséggel.⁹⁸ Sportrendezvény szervezője – a kivételektől eltekintve – csak sportszervezet (sportegyesület), sportági szövetség vagy szakszövetség lehet.⁹⁹ Versenyrendszerű labdarúgó mérkőzések, valamint egyes kiemelt, úgynevezett látványsportok rendezvényei esetében a szervező köteles hivatásos (vagyis a jogszabályokban, illetve a sportági szabályzatokban meghatározott végzettséggel, képzettséggel rendelkező) biztonsági felelőst alkalmazni.¹⁰⁰ Minden más esetben a szervező döntésén múlik, igénybe veszi-e egy rendező szolgáltatásait a szervezési, rendfenntartási és biztonsági teendők ellátására; amennyiben így jár el, úgy kettőjük felelőssége egyetemleges lesz.¹⁰¹

⁹⁵ Bartóki-Gönczy, 2019, 56.

⁹⁶ 2004. évi I. törvény a sportról. 49. § k) pont.

⁹⁷ Christján László (2010): Alternatív rendészet. Doktori értekezés. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2010. 119.

⁹⁸ Stv. 66. § (1) bek., 68/A. § (3) bek.

⁹⁹ Stv. 65. § (2) bek.

¹⁰⁰ Stv. 65. § (3) bek.

¹⁰¹ Stv. 66. § (1) bek.

A fent említett kiemelt sporteseményekre (versenyrendszerű labdarúgás, látványsportok) vonatkozik egy speciális szabály: az e kategóriába tartozó rendezvényeket egy, a rendőrség, valamint az adott sportszövetség képviselőiből álló testület, az úgynevezett Minősítő Bizottság kiemelt biztonsági kockázatúnak minősítheti, ez pedig azzal jár, hogy az ilyen sportrendezvény biztosítását – a szervező és a rendező felelősségének érintetlenül hagyása mellett – a rendőrség látja el, mégpedig közfeladatként.¹⁰² Ezen a ponton kapcsolódik tehát össze a közbiztonság és a magánbiztonság.

Sporteseményen rendezőként csak az a személy alkalmazható, aki rendelkezik személy- és vagyonvédelmi igazolvánnyal és igazolni tudja, hogy megfelel a jogszabályban, valamint a sportági szakszövetség szabályzatában meghatározott képzettségi előírásoknak; rendező szervként pedig kizárólag az SzVMtv. hatálya alá tartozó vállalkozás járhat el.¹⁰³

A sporttörvény részletekbe menően meghatározza a rendezőként eljáró személy- és vagyonőrök jogait és kötelezettségeit. Legfontosabb feladatuk a beléptetés, ennek során pedig annak ellenőrzése, hogy a belépni kívánó személyek rendelkeznek-e érvényes belépőjeggyel, bérlettel, belépésük nem jár-e a törvényben írtak megsértésével (nem állnak alkohol, kábítószer hatása alatt, nem is birtokolnak ilyen szereket, nem tartanak maguknál tiltott, a rendezvény biztonságát veszélyeztető tárgyakat, tiltott önkényuralmi jelképeket stb.).¹⁰⁴ Amennyiben a szervező olyan beléptető rendszert alkalmaz, mellyel egyedileg azonosíthatók a nézők, és ehhez névre szóló jegyeket, bérleteket értékesít, úgy a biztonsági őrök jogosultak, egyben pedig kötelesek ellenőrizni a belépni kívánó személy személyazonosságát.¹⁰⁵ A biztonsági őrök a sporttörvény mellett – értelemszerűen - az SzVMtv. rendelkezéseit is kötelesek betartani, ez utóbbi határozza meg ugyanis az eljárásukra vonatkozó részletszabályokat (miként kell eljárni a személyazonosság megállapítása érdekében; miként lehet csomagátvizsgálást végrehajtani; miként lehet fellépni a jogsértő személlyel szemben; milyen feltételek mellett alkalmazhat vagyonvédelmi biztonságtechnikai rendszert, kényszerítő testi erőt stb.).¹⁰⁶

Láthatjuk tehát, hogy a sportrendezvények biztosítása terén az állami, rendészeti erők és a magánbiztonsági ágazat miként működnek együtt. Ez a fajta együttműködés nagyon is

¹⁰² Stv. 68/A. § (4) bek.

¹⁰³ Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara (2006): Sportrendezvények biztonsága és biztosítása. Tanulmánygyűjtemény, Bp., Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara, 2006. 58–59.

¹⁰⁴ Csege Gyula (2018): Magánbiztonság II. A kiadvány „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült. 199.

¹⁰⁵ Csege, 2018, 200.

¹⁰⁶ SzVMtv. 26. §, 27. § (1) – (3) bek.

indokolt, ugyanis – miként arra a dolgozat egy későbbi pontján rámutatok – éppen ezek a nagy tömegeket megmozgató rendezvények azok, amelyek a globalizációból fakadó kihívások, különösen a terrorizmus okán rendkívüli kockázatokat hordoznak magukban. Az „új típusú terrorizmus” célpontjai immár nem a közterületek, a rendőrség által könnyen ellenőrizhető helyek, hanem éppen azok a nem állami rendezvények, amelyek biztosítása a magánszektor feladata.

2.7. A fejezet összefoglalása

Magyarországon a magánbiztonsági szolgáltatások szabályozására viszonylag későn és minden előzmény nélkül került sor. A legelső szabályozási kísérletek teljes kudarcnak értékelendők, amely próbálkozások kijavítását szolgáltni hivatott 1998. évi IV törvény talán még nagyobb jogi fiasco volt. A jelenleg hatályos szabályozás is téves megközelítésen és hibás alapokon nyugszik, ezt a legszemléletesebben az jelzi, hogy a hatályos ágazati törvényt mindezidáig harminc alkalommal módosították. Az irányadó szakmai megközelítés kezdetben a rendészeti tevékenység részeként, majd később valamiféle komplementer rendészeti tevékenységként értelmezi a magánbiztonsági ágazatot, mint a közbiztonság részét és szolgáltóját. Ezen – határozott véleményem szerint újra gondolatot igénylő - koncepció végig is kísérte a jogalkotási folyamatokat. Nem vitatom, hogy látható jogalkotói aktivitás az ágazatban napnál is fényesebben ragyogó problémák kezelésére, de ezek eddig érdemi eredményt nem értek el. Nem, hogy a fekete gazdaság kiszorítása, de még visszaszorítása sem sikerült. Arra alkalmatlan jogtechnikai eszközök révén ne is várjunk ilyet! Eklatáns példája ennek, hogy a közbeszerzési törvényben próbálják rendezni az árazás kérdését, szankció meghatározása nélkül. Az ágazat egészére jellemző mérhetetlen- az általam lefolytatott kutatás eredményei alapján, a legfelsőbb kormányzati körökig terjedő – korrupció inkább a még jellemzőbb lett, mintsem sikerült volna azt visszaszorítani.

A képzési és a képesítési követelmény rendszer is hagy kívánnivalókat maga után, ez pedig azzal jár, hogy a munkavállalók alulképzettek, erkölcsi és anyagi megbecsülés, egzisztenciális jövőkép hiányában motiválatlanok, a munkavállalói oldal előregedett. Tulajdonképpen nem túlzás azt állítani, hogy a foglalkoztatotti réteg legaljára bízunk a vagyunkunk védelmét. Jelen állás szerint a magánbiztonság talán a legrosszabb állapotban lévő ágazat, holott valamennyi ágazat közül éppen ez az egyik legfontosabb: a magánbiztonsági szakma minőségi javulásának tétje ugyanis a saját biztonságunk.

Az egyetlen bizakodásra okot adó kivétel a sportbiztonságra vonatkozó szabályozás körül kezd láthatóvá válni, ahol ezt az eredmények is igazolják. Ezért is éreztem szükségesnek, hogy erre értekezésemben is kitérjek.

3. A GLOBALIZÁCIÓ

*„Az Európai Uniónak korábban nem tapasztalt globális és belső kihívásokkal kell szembenéznie: regionális konfliktusokkal, a terrorizmussal, a fokozódó migrációs nyomással, a protekcionizmussal, valamint társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségekkel. Eltökélt szándékunk, hogy megfeleljünk a gyorsan változó világ kihívásainak, mint ahogy az is, hogy biztonságot és új lehetőségeket kínáljunk polgárainknak. Még nagyobb egységet, még erősebb szolidaritást fogunk felmutatni és tiszteletben tartjuk a közös szabályokat, ezzel pedig erősebbé és ellenállóbbá tesszük az Európai Uniót. Szükségünk van az egységre, ugyanakkor szabad akaratunkból döntünk az egység mellett. A globális folyamatok egyenként háttérbe szorítanák országainkat. Együtt van a legjobb esélyünk arra, hogy befolyással legyünk ezekre, és hogy megvédjük közös érdekeinket és értékeinket.”*¹⁰⁷ E sorok az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság vezetőinek 2017 márciusi Római nyilatkozatából származnak.¹⁰⁸

Kétségtelen tény, hogy a globalizáció nem megállítható, fel kell rá készülnie minden tagállamnak, hiszen – túl az előnyökön – különféle veszélyeket és fenyegetéseket hoz magával. Ebben a fejezetben arra a kérdésre keresem a választ, hogy mi a globalizáció, miként alakult ki, majd két fő globalizációs fenyegetéssel foglalkozom részletesebben, a terrorizmussal és a migrációval. Habár az Európai Unió – miként az a fent idézett deklarációból is kiderül – elkötelezett a közös fellépés mellett, ennek sikerességét illetően fenntartásaim vannak. Álláspontom szerint föderális (Európai Unió, Amerikai Egyesült Államok) szinten ezeket a kérdéseket nem lehet kezelni, ez egyedül az autoriter rendszereknek megy (példaként talán Oroszország említhető). A koronavírus világjárvány kapcsán például a WHO működésének hatékonysága kérdőjeleződött meg: a szervezetnek kötelessége lett volna felkészíteni az államokat a járványra, de még a kielégítő szintű tájékoztatásra sem volt képes. Említhető egy másik példa is, mégpedig az ENSZ totális kudarca Szíriában, képtelennek bizonyult közvetíteni a felek között, *„nem teljesítette elsődleges szerepét a nemzetközi béke és biztonság fenntartásában”*¹⁰⁹ és a

¹⁰⁷ A 27 tagállam, az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bizottság vezetőinek nyilatkozata. Róma, 2017. március 25. In: Európai Bizottság (2017): Vitaanyag a globalizáció előnyünkre fordításáról. Európai Bizottság COM (2017) 240 (2017. május 10.).

Elérhető: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/reflection-paper-globalisation_hu.pdf

¹⁰⁸ Európai Bizottság COM (2017) 240.

¹⁰⁹ Benarbia, Said (2021): Syria and the UN Security Council: A Decade Of Abysmal Failures. 28.04.21. Opiniojuris.org. Elérhető: <http://opiniojuris.org/2021/04/28/syria-and-the-un-security-council-a-decade-of-abysmal-failures/>

terrorizmusellenes harc terén sem tud érdemi eredményeket felmutatni. Mindezek miatt gondolom azt, hogy a globalizációból fakadó kihívásokat illetően a nemzetállami szintű válaszoknak várhatóan nagyobb lesz a jelentősége.

3.1. A globalizáció mibenléte, természete

A globalizáció több évszázada létező jelenség, kezdetei arra az időszakra tehetők, amikor az emberek világképe kitágult, elindultak új kontinensek, új helyek, új gazdasági, kereskedelmi lehetőségek felfedezésére. Amerika felfedezése, a gyarmatosítások, az ipari forradalom – ezek mind a globalizáció megnyilvánulási formáinak tekinthetők. Ekkor még az áru és a tőke áramlása jelentette a globalizáció fő mozgatórugóját. A folyamat a XIX. században felgyorsult, fejlődésnek indult a hajózás, a vasúti közlekedés és áruszállítás, a kommunikációt megkönnyítette a rádió, a távíró felfedezése. Hatalmas ipari monopóliumok jöttek létre, melyek a piacokért folyó verseny során nem válogattak az eszközökben. E globalizációs folyamatok következményei voltak a gazdasági világválságok és a világháborúk, melyek valójában a világ területi újrafelosztását célozták.¹¹⁰

Napjainkban a tudás és a technológia fejlődése, cseréje az, ami előre viszi a globalizációt, az internet meggyorsította az információ terjedését, globálissá tette a kereskedést, a termékek előállítását, a szolgáltatások nyújtását.¹¹¹

A globalizáció tehát egyszerre régi és új jelenség, pontos definíciója nincs, az értelmezési kísérletek leginkább valamilyen politikai tartalmú üzenet megfogalmazására szorítkoznak.¹¹² A globalizáció egyfelől jelenti azt a több évszázados folyamatot, melynek során a társadalmak és kultúrák egymásra hatást gyakorolnak, egyes pontokon összekapcsolódnak, idővel egységesednek. A modern értelmezés szerinti globalizáció ennek a folyamatnak a betetőzése, kiteljesedése, mely leginkább két dologban manifesztálódik: létrejön egy, a világ valamennyi országát magában foglaló gazdasági egység, ezzel együtt elmélyül a globalizáció, a multi- és transznacionális szervezetek határokon és kontinenseken átívelően szervezik meg és optimalizálják tevékenységüket.¹¹³ A globalizáció tehát legyőz mindenféle távolságot, a korábban nem létező technológiák, az új termelési és elosztási

¹¹⁰ Cseh Henriett (n.a.): Globalizáció régen és ma – gondolatok a globalizációról. 494.

¹¹¹ Európai Bizottság (2017) i.m. 6.

¹¹² Földes György–Inotai András (2001): A globalizáció kihívásai és Magyarország. Napvilág Kiadó, Budapest. 15.

¹¹³ Farkas Péter (2002): A globalizáció és fenyegetései. Aula Kiadó, Budapest.

metódusok elterjedését alapvetően csak két tényező lassíthatja: a rendelkezésre álló pénzügyi források elégtelen volta és a humánerőforrás nem megfelelő felkészültsége.¹¹⁴

A globálissá vált világ új lehetőségek sorát nyitotta meg az emberek és országok előtt. Különösebb nehézség nélkül lehet külföldre utazni, másik országban tanulni, munkát vállalni vagy akár letelepedni. A világhálón keresztül bármilyen információ, tudás megszerezhető, bárkivel kapcsolatba lehet lépni, megismerhetővé válnak más országok, más kultúrák, más emberek. Könnyedén lehet kereskedni más piacokon vagy éppen más kontinensen gyártott alkatrészeket beszerezni. A határokon átívelő tudományos együttműködés, a nemzetközi verseny ösztönzi az innovációt, a kreativitást.¹¹⁵

3.2.A globalizáció Janus-arcúsága

A globalizáció ugyanakkor Janus-arcú: egyfelől lehetővé teszi, hogy az eddig szegénységben élő emberek gyarapodásnak induljanak, az elmaradottabb országok behozzák a lemaradásukat, a gyenge és instabil államok megindulhassanak a béke és a demokrácia felé vezető úton. Másfelől azonban a globalizáció fel is erősítheti a már meglévő különbségeket, legyen szó egyenlőtlen viszonyok között élő emberekről vagy országokról.¹¹⁶

A globalizáció számtalan pozitív hozadéka mellett egyre több határokon, kontinenseken átívelő kihívással kénytelen szembesülni az emberiség; ezek közül is kiemelendők a pénzügyi válságok, a migrációs áramlások, a terrorista cselekmények, az éghajlatváltozás és a klímakatasztrófa, a járványok. Ezek a fenyegetések és veszélyek nem kerülnek el sem a hatalmas és gazdag, sem a világhatalmi tényezőnek egyáltalán nem mondható, egészen kicsi országokat sem. A globalizáció előnyeit nem minden ország és nem minden ember képes egyformán kihasználni és a saját javára fordítani. Vannak, akik eleve kedvezőbb helyzetben voltak, gyorsabban alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez, az élesedő versenyhelyzethez. Vannak, akik szerint egyenesen a globalizáció felel azért, hogy az eddig is szegény térségekben fokozódik a nyomor, a multinacionális vállalatok kizsákmányolják az elmaradott országokban élőket, de a kiegyensúlyozott gazdaságú országok alacsonyán képzett munkavállalói is érintettek, hiszen a technológia fejlődése, a robotizáció következtében feleslegessé válik a munkájuk, így közülük sokan válnak

¹¹⁴ Cseh (n.a.) i.m. 494.

¹¹⁵ Európai Bizottság (2017) i.m. 7.

¹¹⁶ Európai Bizottság (2017) i.m. 8.

munkanélkülivé. Más nézetek szerint számolni kell annak veszélyével is, hogy a fejlett országok kormányzatai tisztességtelen politikákat folytatnak az elmaradt térségek országaival, függő helyzetbe hozva őket, egyúttal szétzilálva egyébként is labilis társadalmukat. A másik veszély a transznacionális vállalatok részéről érkezik, azáltal, hogy felvásárolják a helyi vállalkozásokat, „homogenizálják a világot, így hamarosan mindenben ők diktálnak majd, egyetlen kormánynak sem tartoznak felelősséggel”.¹¹⁷

Szakemberek mára már a globalizáció totálissá válásáról beszélnek, mely négy területen érhető tetten. Az egyik legnyilvánvalóbb megnyilvánulása az egységesülésnek, hogy bizonyos értelemben a világ egyre homogénebb és szűkül, a világ, melynek vezető ereje az Amerikai Egyesült Államok, az úgynevezett triád – vagyis Észak-Amerika, Európa és a fejlett Ázsia – gazdasági dominanciája mellett. Az internet, a mikroelektronika, az információs technológia fejlődése a kommunikáció, az információáramlás új dimenzióit nyitotta meg. Megnövekedett a pénzpiacok jelentősége, a transznacionális vállalatok hatalmi tényezőkké váltak, akár a kormányzati politikákra is képesek befolyást gyakorolni. Végül, a globalizáció következménye az is, hogy az ország kategóriája egyre inkább veszít jelentőségéből, az államok egyre inkább úgy határozzák meg magukat, mint a más államokkal való szerveződések tagjai (európai uniós tagállam stb.).¹¹⁸

Sokan éppen emiatt érzik úgy, hogy a globalizáció következtében veszélybe kerül identitásuk, az egységesülő világ károsan hat kultúrájukra, hagyományaikra, a kormányok pedig mindezt tétlenül szemlélik.¹¹⁹ Csökken az állam és ezzel együtt az állami szintű jogi szabályozás szerepe. A globalizáció következményeként fellazul egyén és állam kapcsolata, a polgárok kiszolgáltatottnak, a körülöttük lévő világot bizonytalannak érzik. Gyengülnek és veszítenek a jelentőségükből egyes transznacionális és országokon belüli struktúrák. Növekedik az államon belüli konfliktusok esélye, és nemcsak az egyébként is instabil országokban. Fokozódnak a vallási és politikai szélsőségek, erősödik a migrációs nyomás, különösképpen annak illegális formája. Erősödik a nemzetközi szervezett bűnözés, a terrorizmus, a járványveszély. A globalizáció következtében a válságok akadálytalanul tovább gyűrűzhetnek. Egyre nyilvánvalóbbá válnak az éghajlatváltozásból, a természeti környezet kihasználásából fakadó károk.¹²⁰

¹¹⁷ Cseh (n.a.) i.m. 495.

¹¹⁸ Veress József (2001): Globalizáció: pro és kontra (Magyarország esete). Külgazdaság, 1. 27–43.; Cseh (n.a.) i.m. 496.

¹¹⁹ Európai Bizottság (2017) i.m. 9.

¹²⁰ Bernek Ágnes – Koncz István – Lamm Vanda: Az új világrend és az emberi jogok – a globalizáció komplex hatásai. Harsányi János Főiskola, MTA Jogtudományi Intézete. 321–348. 322–323. Elérhető: <https://adoc.pub/queue/az-uj-vilagrend-es-az-emberi-jogok-a-globalizacio-komplex-ha.html>

Egy dologban biztosak lehetünk: a globalizáció egyre inkább fokozódni fog, hatásai alól – legyenek azok pozitív vagy negatív hatások – nem tudjuk kivonni magunkat. Az Európai Bizottság prognózisa szerint 2025-ben a Föld 8 milliárd lakosának 61 százaléka Ázsiában, azon belül is leginkább Kínában és Indiában él, Európa népessége tovább csökken, az Európai Unió relatív részaránya a világ lakosságának alig 5,5 százalékát teszi majd ki. Többpólusú világrend alakul ki, eltérő érdekű gazdasági, politikai és katonai erőkkal. Afrikában a szegénység - nem függetlenül a klímahelyzet romlásától – tovább nő, miként az egyre nagyobb számú fiatal lakosság mobilitása is. Az új technológiák a bűnözők és a terroristák számára is elérhetők, és ők nem haboznak élni a lehetőséggel. Azzal kell számolni, hogy a globális világ tíz–húsz év múlva sem lesz békésebb hely, mint napjainkban.¹²¹

Az Európai Unió álláspontja az, hogy a globális kihívásokra csak globális megoldások adhatók, ezért van szükség a globális együttműködésre.¹²² *„Ahhoz, hogy a globalizációt fokozottabban az előnyünkre tudjuk fordítani, erőteljesebb globális kormányzásra és globális szabályokra van szükségünk. Ezt pedig a hazai versenyképességünket és rezilienciánkat segítő hazai szakpolitikákkal kell támogatnunk.”*¹²³

¹²¹ Európai Bizottság (2017) i.m. 11–12.

¹²² Európai Bizottság (2017) i.m. 7.

¹²³ Európai Bizottság (2017) i.m. 12.

4. A MIGRÁCIÓ BIZTONSÁGI ASPEKTUSAI

A migráció természetes és egyben szükségszerű folyamat, mely egyidős az emberi társadalommal. Biztonsági problémát a leginkább azokban az időszakokban jelentett, amikor a befogadó ország nem volt képes kontrollálni a bevándorlás mértékét, illetve nem rendelkezett megfelelő stratégiával, eszközökkel a bevándorlók jogi státuszának rendezésére, beilleszkedésének elősegítésére.¹²⁴ Migráció és globalizáció fogalma szorosan összefonódik, egyik a másik nélkül értelmezhetetlen.

A migrációval, mint globalizációs kihívással amiatt is indokolt kiemelten foglalkozni, mert az különösen érinti az Európai Uniót, és azért is, mert a migrációt érintő európai uniós narratíva egyszerre beszél fenyegetésről és lehetőségekről. A tagállamok egy részére kétségtelül nagy migrációs nyomás nehezedik, melyet ennek megfelelően az Unió döntéshozói globális veszélyként értékelnek, ám ezzel együtt azt is hangoztatják, hogy a migráció akár megoldást is jelenthet az előregedő társadalom és a csökkenő munkaerő jelentette problémákra.

Kétségtelen, hogy szükséges különbséget tenni legális és illegális migráció között, mégpedig azért, mert ez utóbbi esetében eltérő okokból, eltérő körülmények között alakul ki a folyamat, mesterségesen, gyakorta erőszakkal létrejött tényezők következményeként, nem pedig az egyén autonóm döntése folytán. Ezzel együtt úgy gondolom, helytelen lenne, ha természetesnek és szükségszerűnek fogadnánk el egy olyan jelenséget, mely a jogszabályok megsértése révén materializálódik, különösen, hogy a vándorlásnak, bevándorlásnak legális keretei is léteznek.

4.1. A migráció fogalma, mibenléte

A latin eredetű migráció szó eredetileg is vándorlást, elvándorlást jelent, és azt a jelenséget értjük alatta, amikor az egyén vagy az egyének csoportjai a tartós letelepedés szándékával hagyják el szülőhazájukat és lépnek be egy számukra idegen ország területére.¹²⁵ A migráció *„egyéni vagy csoportos akarat eredménye, amelyet az általános társadalmi, gazdasági, politikai folyamatok, az egyéni szándék és a mindennapok történései együtt, egyszerre*

¹²⁴ Hautzinger Zoltán (2017): Idegenrendészet és határrendészet. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 183-191. 190.

¹²⁵ Cseresnyés Ferenc: Migráció az ezredfordulón. Budapest – Pécs, Dialóg Campus, 2005. 21.

határoznak meg”.¹²⁶ Többről van azonban szó, mint egy egyszerű lakóhelyváltásról, annak ugyanis, aki új országot választ, rendszerint számolnia kell a nyelv, továbbá a kulturális identitás kisebb-nagyobb mértékű változásával is.¹²⁷

A migráció alapvetően racionális döntésen alapul, az egyén mérlegeli a vándorlás előnyeit és hátrányait, a mindezzel felmerülő költségeket, és ha a mérleget kedvezőnek találja, akkor útra kell, egyébként azonban nem.¹²⁸ A migráció klasszikus elméletét Ravenstein dolgozta ki a XIX. században, és alapvetően még napjainkban is megállja a helyét: a migrációt előidéző okok részben vonzzák (ez az úgynevezett pull faktor), részben taszítják a vándort (ez a push faktor). Az utóbbira példa a háború, a polgárháború, az, ha a származási országban kedvezőtlen a társadalmi, gazdasági helyzet, instabil az állam, kevés a munkalehetőség, rosszak a természeti, környezeti feltételek. Vonzóerőt jelent a béke, a demokratikus jogállamiság, annak minden vívmányával együtt, a jó szociális és egészségügyi ellátórendszer, az ígéretes munkaerőpiaci helyzet. Ravenstein biztos volt abban, hogy Európát mindig is az állandó, de időnként változó irányú és intenzitású migrációs folyamatok jellemzik, melyek annak függvényében alakulnak, hogy a származási és a befogadó országban éppen milyen az aktuális gazdasági, társadalmi, politikai helyzet.¹²⁹ Erre mondja azt Hautzinger, hogy a migráció „*visszacsatoló természetű*”:¹³⁰ a vándorlás kiindulópontját azok az országok, térségek jelentik, amelyekben egyértelműen fennállnak a kiváltó okok, és minden esetben olyan országba, térségbe irányul, amely a vándorok számára nyilvánvaló előnyökkel bír. Amint változás áll be a kiváltó körülményekben (akár a húzó, akár a taszító tényezőkben), megváltoznak a migrációs trendek is.¹³¹

A migráció jelensége többféleképpen tipizálható, a jogi megközelítés alapján különbséget teszünk legális és illegális migráció között, azzal a megjegyzéssel, hogy az illegális migráns megjelölés kerülendő. Emberi jogi szervezetek hívták fel a figyelmet erre, majd a nemzetközi szerzők nagy része is elfogadta az érvelést, mely szerint az „illegális” jelző emberre vonatkoztatva kriminalizál. Egyetlen ember sem tekinthető „illegálisnak”, törvényeken kívülnek, még akkor sem, ha a cselekedete egyébként a jogszabályok

¹²⁶ Rédei Mária: *Mozgásban a világ: A nemzetközi migráció földrajza*. Budapest, Eötvös Kiadó, 2007. 580. <http://www.afrikatudastar.hu/index.php/HU/magyar-afrika-tudas-tar/item/131-mozgasban-a-vilag-a-nemzetkozi-migracio-foldrajza>

¹²⁷ Szép Ferenc: A hazánkat érintő illegális migráció és az embercsempészet nyomozása. *Hadtudományi Szemle* 2017. X. évf. 4. sz. 533–549. 536.

¹²⁸ Hautzinger Zoltán (2018a): A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. Pécs, *AndAnn*, 2018. 25.

¹²⁹ Cseresnyés (2005) i.m. 21–22.

¹³⁰ Hautzinger (2018) i.m.25.

¹³¹ Hautzinger (2018) i.m. 12.

megkerülésére irányul.¹³² „Az irregularitás egy állapot jogszerűségének a megváltozásától függ” – fejti ki Hautzinger Zoltán –, vagyis egy személy aktuális állapota nevezhető ugyan irregulárisnak, ám maga a személy sohasem.¹³³

Dolgozatomban tehát a nemzetközi trendeknek megfelelően az irreguláris migráns és – a hazai szakirodalmi hagyományok szellemében – az illegális migráció kifejezéseket használok.

Az elnevezéstől függetlenül a két kategória közötti különbség egyértelmű: míg a reguláris migráns betartja a befogadó állam törvényeit, addig az irreguláris migráns nem: vagy már eleve jogszerűtlenül (a zöldhatáron át, hamis vagy hamisított úti okmányokkal, vízummal) lép be az országba, vagy – ha eredetileg jogszerűen jutott be – az ott-tartózkodása során sérti meg a szabályokat (a vízum, a tartózkodási engedély lejártá után is az országban marad, az engedélytől eltérő céllal tartózkodik az országban, például munkát vállal turistavízum birtokában, vagy a menedékkérelme elutasítását követően sem távozik).¹³⁴

Az, hogy milyen a tipikus irreguláris migráns, egy ideje már a tudományos érdeklődés középpontjában van. Az Európai Bizottság egy 2004-es vizsgálati anyagában arra mutatott rá, hogy az illegálisan érkező migránsok legtöbbször fiatal, huszas éveiben járó férfi, aki kellően „mozgékony” és kockázatvállaló, és akit elhatározásától nem tántorítják el „a különféle elrettentő tényezők” sem, mint amilyen például „a migrációt elősegítő szolgáltatások magas költsége, a határvédelmi hatóságok általi feltartóztatás és eljárás kezdeményezése”.¹³⁵

¹³² Windt Szandra: Az illegális migráció kriminológiai jellemzői. PhD értekezés. Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2008. 50–51. <http://midra.uni-miskolc.hu/document/5733/1133.pdf>

¹³³ Hautzinger Zoltán: Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendszet Impresszum. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015. 49–68. 50.

¹³⁴ Windt Szandra: Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban. In: Szabó Miklós (szerk.) (2014): Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 15/2. Miskolc, Bíbor Kiadó, 2014. 305–324. 307.

¹³⁵ A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról (COM/2004/0412). 2. rész. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A52004DC0412>

4.2. Migráció számokban

Az Európai Unió migrációs politikáját sok kritika éri, és a számadatok valóban azt mutatják, hogy a helyzet kezelésének sikeressége legalábbis vitatható. Annyit mindenesetre szükséges leszögezni, hogy annak a célnak a megvalósítása, melyet az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés is deklarált – vagyis „*a migrációs hullámok hatékony kezelése azok minden szakaszában, méltányos bánásmód biztosítása a harmadik országok azon állampolgárai számára, akik jogszerűen tartózkodnak valamely tagállamban, valamint az illegális bevándorlás és az emberkereskedelem megelőzése, és az ezek elleni megerősített küzdelem*” – jelentős kihívás elé állítja mind az uniós szerveket, mind a tagállamokat.¹³⁶

A migrációs trendek intenzitása – miként azt fentebb már tisztáztuk – folyamatosan változik, alapvetően attól függően, miként alakul a társadalmi, politikai, gazdasági helyzet a származási és a befogadó államban. Az elmúlt egy évtized trendjeit az alábbiakban néhány statisztikai adattal szemléltetem.

2008 és 2013 között elhanyagolható mértékű volt Európában az illegális migráció, 2013-ban például az uniós külső határokon 107 embert tartóztattak fel, a belső határellenőrzések során pedig 345 ezer olyan embert fogtak el, aki érvényes okmányok és megfelelő jogcím nélkül mozgott az Európai Unióban.¹³⁷ A változás 2014 legelején következett be, az első negyedévben az irreguláris migránsok száma legkevesebb hárommillió volt, de a Frontex becslései szerint akár a hatmilliót is elérhette az Unióban jogszerűtlenül tartózkodók száma.¹³⁸

2014-ben legkevesebb 283 532 irreguláris bevándorló érkezett Afrika felől, a többségük a Földközi-tengeren át vagy a balkáni útvonalon. Ebben az évben csak Olaszországban 170 664 olyan embert regisztráltak, aki tengeri úton érkezett; ez a megelőző évhez képest 277 százalékos növekedésnek felel meg. A 2014-es év végén a migránsok zöme a török-görög határnál lépett be uniós területre; 2015 első negyedévében elérte a 184 800-et a menedékkérelmek száma, mely 2015 őszére 710 ezerre nőtt, decemberre pedig meghaladta a másfél milliót.¹³⁹

¹³⁶ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 79. cikk (1) bekezdés

¹³⁷ Frontex: Annual Risk 2014, 12-13.

Elérhető: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2014.pdf

¹³⁸ Frontex: 10 000 migrants entered. p.12-13. 2015. <http://frontex.europa.eu/news/710-000-migrants-entered-eu-in-first-nine-months-of-2015-NUiBkk>

<http://frontex.europa.eu/news/number-of-migrants-arriving-in-greece-dropped-by-half-in-november-cITv3V>

¹³⁹ Frontex (2015) i.m.

2015 tekinthető tehát migrációs csúcsevnek. Számos elemző megkísérelte feltárni a migrációs nyomás fokozódásának hátterében rejlő okokat, a legvalószínűbb magyarázat szerint az Iszlám Állam (ISIL) megalakulása, térnyerése, a kormányerők és a szír, illetve iraki civilek ellen intézett támadások megszorodása miatt indult meg a népvándorlás.¹⁴⁰

4.3. Az illegális migráció jelentette kihívások

Az illegális migráció számos veszélyt és fenyegetést hordoz magában, és elsődlegesen nem az illegális jellege miatt, hanem mert *„tömeges, ellenőrizhetetlen és irányíthatatlan”* voltából fakadóan akár alá is áshatja a befogadó országok társadalmi stabilitását.¹⁴¹ Ez leginkább abból fakad, hogy a befogadó társadalom tagjai inkább a jelenség hátrányait látják, azt, hogy akár előnyökkel is járhat, a többség nehezen fogadja el. A bevándorlás folyamata valamennyi érintett számára konfliktusforrást jelent, és ez még abban az esetben is igaz, ha az átlagpolgár soha életében nem találkozik egyetlen migránssal sem. Sok múlik a befogadó ország hagyományain, történelmi múltján (például az egykori gyarmattartó országok polgárai toleránsabbaknak bizonyulnak), a kormányzati szándékokon, a bevándorlók hozzáállásán. Az, hogy milyen eredményekre vezethet az integrációs folyamat, nagyban függ a származási országtól, a befogadó közösség kontextusától, a bevándorlók képzettségi szintjétől.¹⁴² Ám minél szembeötlőbbek a „bennszülöttek” és a migránsok közötti szociális, kulturális, vallási stb. különbségek, annál kisebb az esély a zökkenőmentes beilleszkedésre, különösen pedig az integrációra.¹⁴³

Ha túlságosan nagy az ellentét a két csoport között, úgy egy idő után – mintegy öngerjesztő folyamatként – a bevándorlók inkább az elkülönülést, a szembenállást választják, ez pedig óhatatlanul fokozza a többségi társadalom részéről megmutatkozó ellenérzéseket. Mindez eredményezheti azt, hogy az „öslakosok” minden rosszért a bevándorlókat okolják, a bevándorlók pedig akár a radikalizálódás útjára is léphetnek.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Budapest, Hanns Seidel Alapítvány, 2016. 44.

¹⁴¹ Póczik Szilveszter (2011): Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok. in: Tarrósy István – Glied Viktor – Keserű Dávid (2011): Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Publikon Kiadó. Pécs. 37.

¹⁴² Huddleston, Thomas – Niessen, Jan – Tjaden, Jasper Dag (2013): Using EU Indicators of Immigrant Integration Final Report for Directorate-General for Home Affairs. Migration Policy Group, Brussels. 5–6. Elérhető: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/using-eu-indicators-immigrant-integration_en

¹⁴³ Póczik (2011) i.m. 36.

¹⁴⁴ Póczik (2011) i.m. 36.

Az, hogy minden irreguláris migráns ártó szándékkal jön, bizonyosan nem igaz. A többségük nem követ el bűncselekményeket (természetesen az illegális határátlépésen, esetleg az ezzel kapcsolatos okirathamisításon túlmenően), kerüli a hatóságokkal való összeütközést, célja az, hogy eljusson az általa kiválasztott országba, és ott normális életet éljen. Ám már az jelentős veszélyeket rejt magában, hogy a hatóságok nem tudnak róluk. Ez kétségtelenül veszélyes a migráns számára is, hiszen nem jogosult orvosi, szociális ellátásra, el van zárva a jogérvényesítés legalapvetőbb lehetőségeitől.¹⁴⁵ Ugyanakkor nyilvánvalóan veszélyes a befogadó ország számára is, hiszen így a hatóságok nem tudják figyelemmel kísérni a migránsok tevékenységét, azt, ha esetleg radikalizálódnak vagy súlyos bűncselekmények elkövetésére készülnek.¹⁴⁶

Menekültnek lenni önmagában is speciális egészségügyi kockázati tényező, habár kétségtelen, hogy a hatás egyértelműen függ a migráció típusától, az utazás körülményeitől, attól, hogy az illető milyen egészségügyi ellátásra számíthat a tranzit- és célországokban. A felmérésekből az derül ki, hogy a migránsok (különösen az idősek, a nők, a hazájukban traumatizált személyek) körében gyakoribb a mentális szorongás, ami önmagában is megnöveli a megbetegedés esélyét.¹⁴⁷ A migránsok jellemzően olyan országokból indulnak el, ahol az egészségügyi ellátórendszer kevésbé fejlett vagy éppen nem is működik, hosszú és fárasztó utat tesznek meg, melynek során rossz higiénés körülmények között, a legváltozatosabb egészségügyi kockázatoknak kitéve kénytelenek élni. Könnyen belátható, hogy ez az életforma nemcsak a migráns egészségi állapotára, de a tranzitországok és a befogadó államok közegészségügyi rendszerére, illetve azok lakosaira is kihatással van.¹⁴⁸

Az illegális migráció melegágya a kapcsolódó bűncselekményeknek: a migránsok mozgását, határon való átjutását embercsempészek, bűnözőik szervezik, akik a „szolgáltatásuk” fejében akár bűncselekmények elkövetésére is rávehetik a megbízót (például kábítószerrel kell csempésznie).¹⁴⁹ Az illegális migráció magában hordozza a

¹⁴⁵ Windt (2014) i.m. 312.

¹⁴⁶ Póczik (2011) i.m. 38.

¹⁴⁷ Bradby H, Humphris R, Newall D, Phillimore J. Public health aspects of migrant health: a review of the evidence on health status for refugees and asylum-seekers in the European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2015 (Health Evidence Network synthesis report 44).; WHO (2017): Fact sheets on sustainable development goals: health targets. Migration and Health. World Health Organization Regional Office for Europe. Copenhagen. 2. Elérhető: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0014/352130/10.7-SDG-Fact-sheet-Migration-and-Health_FINAL.pdf

¹⁴⁸ Deák József – Gáspár Szabolcs – Háncs Tivadar – Révai Róbert (2016): A migráció rendészeti és egészségügyi aspektusai napjainkban. Belügyi Szemle 2016/9. 5–15. 5.

¹⁴⁹ Póczik Szilveszter – Fehér Lenke – Dunavölgyi Szilveszter – Augusztin Tamás – Windt Szandra (2008): Nemzetközi migráció - nemzetközi kockázatok. Magyar Tudomány, 2008/09.

korruptió, a hivatali visszaélések lehetőségét.¹⁵⁰ Mindezek mellett pedig valós problémát jelent az is, hogy az országban jogszerűtlenül tartózkodók csak feketén tudnak munkát vállalni; ez az adóbevétel csökkenését eredményezi, nagyobb problémát jelent ugyanakkor az, hogy az ilyen és hasonló adóelkerülő magatartások demoralizálják a társadalmat. *„Az illegális migrációból eredő társadalmi hátrányok csökkentik a legális migráció társadalmi hasznait, gyengítik a legális migráció intézményrendszerét, erősítik a társadalomban munkáló kriminogén tendenciákat, és ellenszenvet keltenek a polgárok körében.”*¹⁵¹

A 2015 januári és novemberi párizsi, majd az azt követő évben történt brüsszeli, nizzai és müncheni terrortámadást követően merült fel komolyabban az a kérdés, hogy van-e korreláció az illegális migráció és a terrorizmus között. Pontos statisztikák hiányában nehéz állást foglalni. Mértékadónak tekintem Ritecz György és Sallai János kutatását, a szerzőpáros egyfelől a Global Terrorism Database (GTD), másfelől a Frontex és az Europol adatait elemezve arra a következtetésre jutott, hogy *„Európában a terrorfenyegetettség nem is igazán a 'bevándorlókhoz' köthető, hanem alapvetően a 'bennszülöttekhez', és csak kisebb részben a migráns háttérűekhez”*.¹⁵² A 2016-ig vizsgált adatsorokból az derül ki, hogy az említett terrortámadásokat főként másod- vagy harmadgenerációs személyek követték el, akiknek a szülei, nagyszülei legálisan érkeztek Európába, és akik valamilyen vélt vagy valós sérelmüket megtorlandó, radikalizálódtak. A vizsgált terrorcselekmények hátterében tehát nem az illegális migráció, sokkal inkább a sikertelen integrációs politika áll.¹⁵³

E megállapításoknak ugyanakkor nem mond ellent az, hogy az újabb (2016 utáni, de ilyen a 2016 júliusában Würzburgban történt támadás is) terrorcselekmények elkövetői között megtalálhatók olyanok is, akik 2015-ben a migránsáradatot kihasználva léptek az Európai Unió területére. Emiatt tartom megfontolandónak Böröcz Miklós szavait, miszerint fel kell ismernünk, hogy *„milyen komoly kockázata van a jelenlegi liberális, európai menekült politikának”*.¹⁵⁴

Elérhető: <http://www.matud.iif.hu/08sze/07.html>

Lukács Éva – Király Miklós: Migráció és Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium. Budapest. 2001. 160.

¹⁵⁰ Lukács–Király (2001) i.m. 160.

¹⁵¹ Póczik et al. (2008) i.m. 87.

¹⁵² Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Budapest, Hanns Seibel Alapítvány, 2016. 55 – 56.

¹⁵³ Ritecz–Sallai (2016) i.m. 56.

¹⁵⁴ Böröcz Miklós: Terror & Elhárítás. 6. évf. 2016/2. 4–27. 16.

4.4. Kiegészítő gondolatok a fejezethez

Több alkalommal volt lehetőségem az Egyesült Arab Emírátsokban célirányos tanulmányi úton részt venni. Ennek relevanciája az, hogy a szövetségi államban a teljes kb. 8.000.000 fős lakosságból 7.200.000 fő bevándorló, azaz migráns. Több napon keresztül lehetőség volt két biztonsági cég működése mellett megismerni az ágazati szabályozást is. A számadatok mellett egy másik megdöbbentő ténytet kell említeni, szinte kivétel nélkül minden vagyonőr szervezett migrációs formában lett munkavállaló. Mi több, az országban a fekete foglalkoztatás egyszerűen kizárt, nem létezik, el sem képzelhető. Ezen sorok olvasása után joggal merült fel a gondolat, hogy nincs más feladat, csak nézzük meg, hogy csinálják és másoljuk le. Valószínűsítem, hogy ez nem járható út, ahogyan az sem, hogy a vagyonvédelmi szakma szakmai és/vagy munkaerő gondjaira migráns munkavállalók személyében szeretnénk bármilyen megoldást látni.

Az Emírátsok, amely még napjainkban is egy törzsi szerveződés alapú társadalomban él, igen szigorú jogrenddel rendelkezik. Azon fajta bűncselekmények (betörés, lopás stb.) száma, amelyek tekintetében preventív eszköz tud lenni egy magánbiztonsági cég alkalmazása, igen-igen csekély. A vagyonőrök inkább tájékoztató, adminisztrációs és demonstrációs feladatokat látnak el. Foglalkoztatásuk szabályai európai szemmel felfoghatatlanok. Heti 6 napon legkevesebb 12 órát dolgoznak, évente 1 hét szabadsággal rendelkeznek, amelyet általában 2-3 év után összevonva kapnak meg, jellemzően szerződésük lejártával. Bérézésük még az EU átlaghoz képest is alacsony, hazai viszonylatban is nevetséges, kb. 4-500 USD. A legkisebb foglalkozás- vagy jogsértés esetén azonnali kitoloncolás és végleges kiutasítás vár rájuk. Kimondhatjuk, hogy korunk társadalmi normái alapján fél lábbal a rabszolgatartás felé vezető vagy kiinduló körülmények között dolgoznak. Ha még ezen körülményt félre is tesszük, akkor is figyelembe kell venni további tényeket. Az Emírátsokban nincs adó, a dolgozók minden egyéb költségét a munkáltató köteles állni és felelősséggel is tartozik ezért. Ideértve a szállás, a munkába és munkából szállítás, az étellezés, orvosi ellátás. Ha ezen tényezőket figyelembe vesszük, már nem is annyira kedvező a gazdaságossági számítás. Emellett egyébként jellemzően az európai migrációs tömegekkel azonos kvalitású és képzettségű munkaerő piacról származó, az európai keresztény értékrend befogadására alkalmatlan, de még a multikulturális szabályok értelmezésére is képtelen, szakképzetlen, sok esetben saját anyanyelvét is csak részben bíró munkavállalókat kaphatunk. Esélytelen vállalkozás integrációjuk és téveszme abban gondolkodni akár a vagyonvédelmi ágazat, akár más, szaktudást, nyelvtudást igénylő

szolgáltató szektor előnyt élvezhet és gondjaira megoldást talál a jelenlegi migrációs folyamatok révén. Értekezésem ezen részében nem volt célom a migráció okainak feltárása és vizsgálata, azonban elengedhetetlen volt a témakör érintése, hiszen részben új feladatokat keletkeztet a jelenség, részben pedig szükségesnek éreztem megvizsgálni, hogy milyen relációban érinti a magánbiztonság aktuális feladatrendszerét, továbbá jelenthet-e megoldást a szektorban is jellemző munkaerő problémára.

5.A TERRORIZMUS, MINT MAGÁNBIZTONSÁGI KIHÍVÁS

A terrorizmus sem újkeletű jelenség, modern formájában azonban az 1960-as évek óta van jelen a kontinensen, globális fenyegetéssé pedig csak a 2001-es New York-i támadás után vált. A jelenség nyilvánvaló veszélyességét fokozza az a körülmény, hogy napjainkra egy új típusú terrorizmus alakult ki, eljött az olcsó és könnyen kivitelezhető terrortámadások kora. Az elkövetőkről még a közvetlen környezetük sem sejtí, hogy radikalizálódtak, és hogy mire készülnek, hiszen legtöbbször törvénytisztelő életmódot folytatnak, legalábbis kerülnek a hatóságokkal való konfrontációt. Csak a véletlenül múlik, kik válnak az áldozataikká, ugyanis haragjuk nem konkrét személyek, hanem a nyugati társadalom egésze ellen irányul. Céljuk az, hogy tettük minél nagyobb nyilvánosságot kapjon, tudatosan építenek arra, hogy a közösségi média és az online sajtó gyakorlatilag „élőben” közvetít a cselekményről. Félelmet és rettegést akarnak kiváltani, azt szeretnék elérni, hogy megrendüljön a polgárok állam iránti bizalma. Az új típusú terroristák ellen a büntetőjog eszközei hatástalanok, hiszen öngyilkos akciót készülnek elkövetni, hogy a Paradicsomba juthassanak. A határok nélküli Európa és a szabadságjogok sérthetatlensége kétségtelenül korunk jelentős vívmánya. A terroristák azonban éppen ezeket a tényezőket kihasználva követik el cselekményüket.¹⁵⁵

5.1. A terrorizmus fogalma, természete

A terrorizmus egy politikailag érzékeny, erkölcsi értelmezést is igénylő téma: könnyen lehet ugyanis, hogy az, akit mi terroristának gondolunk, valójában a nemzete függetlenségéért küzdő szabadságharcos. Ez a magyarázata például annak, hogy a Reuters és még néhány más vezető hírügynökség éveken át nem volt hajlandó a „terrorizmus” szót leírni, mondván, az nem lenne több „morális címkézésnél” és akadályozná az objektív tudósítást.¹⁵⁶ Ebből is látszik, hogy összetett, sok tényezőtől függő jelenséggel van dolgunk, márpedig ez a körülmény megnehezíti a fogalomalkotást.

Ami a politikatudományi megközelítést illeti, a források rendre hivatkozzák Boaz Ganor definícióját, mely szerint a terrorizmus civil célpontokat támadó vagy azokat fenyegető erőszakos cselekmény, melynek hátterében valamilyen politikai vagy ideológiai

¹⁵⁵ Kondorosi Ferenc: A világ végveszélyben. A nemzetközi jog és a politika új kérdései. Budapest, Civil Akadémia, 2015. 176.

¹⁵⁶ Barker (2003) i.m. 26.

megfontolás áll, és amelynek legfőbb célja a társadalmi, gazdasági stabilitás megingatása.¹⁵⁷ Miként az Ganor kiemeli, a terrorcselekményt a gerillaháborútól éppen az különbözteti meg, hogy nem katonai egységek, hanem szándékosan civilek ellen irányul.¹⁵⁸ Alex Schmid szerint a terrorcselekményekre tekinthetünk úgy, mint „*a háborús bűnök békeidőbeli megfelelőire*”.¹⁵⁹ Ben Saul két fő ismérvet jelöl meg, az egyik, hogy a terrorcselekmény végrehajtására fegyveres konfliktuson (háborún, polgárháborún) kívül kerül sor, a másik pedig annak célja, mely nem más, mint a félelemkeltés.¹⁶⁰

Szintén a lélektani hatást helyezi a fókuszba az Amerikai Egyesült Államok Szövetségi Nyomozóirodája (FBI) által adott meghatározás, mely szerint a terrorizmus célja „*egy kormány, a civil lakosság, vagy a lakosság bármely szegmensének megfélemlítése vagy kényszerítése politikai vagy társadalmi célok előmozdítása érdekében*”.¹⁶¹ A legszélesebb körben használt definíciót ugyanakkor – még 1983-ban – az Egyesült Államok Külügyminisztériuma (DOS) fogalmazta meg: a terrorizmus „*politikailag előre megfontolt motivált erőszak, amelyet nem harcoló célpontok ellen hajtanak végre szubnacionális csoportok vagy titkos ügynökök, általában a közvélemény befolyásolására*”.¹⁶²

A politikatudományi szempontú fogalommeghatározások tehát három meghatározó tényezőt azonosítanak, ezek az erőszak alkalmazása vagy az azzal való súlyos fenyegetés, a félelemkeltés, végül a politikai célok.¹⁶³

A jogi (nemzetközi jogi, illetve büntetőjogi) normák ennél pontosabb definíciót határoznak meg. A robbantásos terrorizmus visszaszorításáról szóló 1997. évi ENSZ Egyezmény 2. cikke szerint „*bűncselekményt követ el az a személy, aki jogellenesen és szándékosan robbanó vagy más halált okozó eszközt visz be vagy helyez el közhasználatú helyen, állami vagy kormánylétesítményben, közforgalmú tömegközlekedési üzemben vagy közérdekű üzemben, illetve az azok elleni támadás során vagy azokban ilyen eszközt elsüt*

¹⁵⁷ Ganor, Boaz (2005): *The Counter-Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2005. 20.

¹⁵⁸ Sinai, Joshua (2008): *How to Define Terrorism*. *Perspectives on Terrorism*. Volume II, Issue 4. 9–11. 10. Elérhető: PTV2i4.pub (universiteitleiden.nl)

¹⁵⁹ Sinai (2008) i.m. 10.

¹⁶⁰ Korinek László (2015): *A terrorizmus*. *Belügyi Szemle* 63. évf. 2015/7-8. 7-38. 8.

¹⁶¹ Hoffman, Bruce (2006): *A terrorizmus belülről*. In: Tálas Péter (szerk.) (2006): *A terrorizmus anatómiája*. Zrínyi Kiadó. Budapest. 43-71. 66.

¹⁶² United States Department of State, *Patterns of Global Terrorism 2003* (Washington, DC: Office of the Secretary of State, Office of the Coordinator for Counterterrorism, April 2004), p. xii.; Sinai (2008) i.m. 10.

¹⁶³ Bartók Róbert (2011): *A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései*. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr. 25–27.

vagy felrobbant”, szándéka halált vagy súlyos testi sértés okozására irányul vagy pedig arra, hogy *„az adott helyet, létesítményt vagy üzemet súlyosan megrongálja”*.¹⁶⁴

Az Európai Unió Tanácsának a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB számú kerethatározata szerint a tagállamok terrorista cselekményként kötelesek pönalizálni azokat a magatartásokat, melyek az elkövetés módjára vagy az összefüggésekre tekintettel károsíthatnak egy államot vagy nemzetközi szervezetet, és melyek arra irányulnak, hogy a lakosságot *„komolyan megfélemlítsék”*, állami szervet vagy nemzetközi szervezetet cselekvésre vagy attól való tartózkodásra kényszerítsenek, az állam vagy a nemzetközi szervezet alapvető rendjét *„súlyosan megzavarják vagy lerombolják”*.¹⁶⁵

5.2. Új típusú terrorizmus

Az 1960-as években a terrorizmus a forradalmi és ellenállási mozgalmak egyik bevett módszere volt, legfőképpen bomba-robbantásos támadásokat hajtottak végre, a levélbomba már jelentős újításnak számított. Később a terroristák a túszejtést és az orvgyilkosságot is felvették az eszköztárukba. Az 1960-as évek végének terroristái repülőgépeket térítették el, repülőtereken hajtottak végre az utasok ellen támadásokat. 1972 szeptemberében a müncheni olimpián a Fekete Szeptember nevű csoport izraeli olimpikonokat ejtett foglyul, a rendőri fellépés azonban kudarcba fulladt, a spontán tűzpárbaj során meghaltak a túszerk és több terrorista is.¹⁶⁶ A korszerk terroristái leginkább konkrét célokért küzdöttek, például a bebörtönzött harcos társaik szabadon engedését követelték vagy csak egyszerűen provokálni akarták a kormányzatot, hátha az túlreagálja a dolgot, ezzel is alkalmat adva egy újabb támadásra. Nem rendelkeztek egységes ideológiával, akcióik mind a végrehajtást, mind a végkimenetelt tekintve esetlegesek voltak.¹⁶⁷

Az 1971-es évek végétől egyre látványosabbak a terrorakciók, a cél a minél nagyobb károkozás. A terroristák már nem elégedtek meg a repülőgépek eltérítésével, hanem fel is robbantották azokat. 1985-ben az Air India, 1988-ban a PanAm járatát érte támadás, az előbbi esetben 329 ember halt meg, az utóbbiban 270. Az 1990-es években kedvelt terrorista

¹⁶⁴ 2002. évi XXV. törvény a robbantásos terrorizmus visszaszerítéséről, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészerkán, 1997. december 15-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről. Egyezmény 2. cikk

¹⁶⁵ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB). 1. cikk (1) bek.

¹⁶⁶ Jenkins, Brian Michael (2006): Amerika válasza a terrorizmusra és ennek hatása a transzatlanti viszonyokra. In: Tálás Péter (szerk.) (2006): A terrorizmus anatómiája. Zrínyi Kiadó. Budapest. 131-154. 132.

¹⁶⁷ Jenkins (2006) i.m. 133.

célpontokká váltak a pályaudvarok, egyre gyakoribbak lettek az összehangolt műveletek. Például 1995-ben egy terrorcsoport egyidejűleg tizenkét amerikai utasszállítót akart felrobbantani; ha nem leplezték volna le a hatóságok még a végrehajtás megkezdése előtt az akciót, több ezer utas esett volna áldozatul. Az 1990-es évek második felében megjelentek a vallási fanatikusok is, egyre több támadást követtek el az iszlám szélsőségesek. Népszerű módszernek számított az autóbomba, az Al-Kaida már 1998-ban több ilyen támadást is elkövetett.¹⁶⁸

A XX. század legvégének terrortámadásai egyre nagyobb pusztítással jártak, egyre több az áldozat is. Ekkortól beszélnek a szakírók „új terrorizmusról”: a terroristák Istenük nevében harcolnak, nem félnek a világi törvényektől, úgy tartják, hogy az igaz hit nevében cselekvő harcos a Paradicsomba jut. Ez motiválta 2001-ben a New York-i támadásokat elkövető terroristákat is. Háromezernél is több ember meghalt meg, az összeomló épületekből azonban legalább huszonötezer ember el tudott menekülni: aligha tévedünk nagyot, ha azt gondoljuk, hogy a terroristák még egy ennél is nagyobb pusztítást akartak véghezvinni.¹⁶⁹

A 2000-es évek újabb változásokat hoztak, az aprólékosan előkészített, sok ember bevonását igénylő terrortámadások helyett egyre gyakrabban hallunk magányos terroristák által végrehajtott akciókról. 2015. január 7-én a párizsi élclap, a Charlie Hebdo szerkesztőségébe hatolt be két felfegyverkezett dzsihadista, a fegyveres támadás következtében húszan meghaltak.¹⁷⁰ 2015. március 18-án Tunézia fővárosában, a Bardo Múzeumban három iszlám terrorista nyitott tüzet turisták egy csoportjára, az akció során huszonketten haltak meg.¹⁷¹ 2015. november 13-án Párizs több pontján hajtottak végre összehangolt fegyveres támadást iszlamista terroristák, csak a Bataclan színháznál nyolcvankilenc volt a halálos áldozatok száma.¹⁷² 2016. március 22-én Brüsszel nemzetközi repülőterén és a Maelbeek metróállomáson történt robbantásos merénylet. A harminckét halálos áldozattal járó támadást utóbb az Iszlám Állam magára vállalta.¹⁷³ 2016. július 14-

¹⁶⁸ Jenkins (2006) i.m. 134–135.

¹⁶⁹ Jenkins (2006) i.m. 136.

¹⁷⁰ Három nap terror Franciaországban. 2015.01.09.

Elérhető: http://index.hu/kulfold/2015/01/10/terror_parizsban_osszefoglalo/

¹⁷¹ Gunmen storm Tunisian museum, kill 17 foreign tourists. Reuters. 2015.03.18.

Elérhető: <http://www.reuters.com/article/us-tunisia-security-idUSKBN0P61F020150626>

¹⁷² Paris attacks kill more than 120 people – as it happened. 2015. 11. 14.

Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/live/2015/nov/13/shootings-reported-in-eastern-paris-live>

¹⁷³ Isis supporters claim group responsible for Brussels attacks: 'We have come to you with slaughter'. 2016. 03. 22.

Elérhető: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/isis-supporters-claim-responsibility-for-brussels-attacks-bombings-belgium-airport-maalbeek-metro-we-a6945886.html>

én Nizzában, a nemzeti ünnep alkalmából a tengerparti sétányon vonuló tömegbe hajtott gépjárművel egy tunéziai származású nizzai lakos. Nyolcvannégyen meghaltak, kétszáz felett volt a súlyos sérültek száma. Szintén az Iszlám Állam vállalta magára a támadást.¹⁷⁴

A felsorolást folytathatnák, ám ez a néhány példa is jól szemlélteti, miként változtak meg napjainkra a terrorista módszerek. Legfőbb célpontnak a koncertek, sportesemények, szabadtéri rendezvények, a turistaattrakciók számítanak. Ezek közös jellemzője, hogy nagy tömegek vesznek részt rajta, a helyszínek ellenőrzése pedig nehezen megoldható. A fent említett terrortámadások közül szinte mindegyik esetében arról szóltak a híradások, hogy ugyan az elkövetőt a nemzetbiztonsági szolgálatok már korábban megfigyelés alatt tartották, ám az, hogy utóbb az illető támadást hajtott végre, meglepte a hatóságokat. Az okok ilyenkor változatosak lehetnek: nem megfelelő a kommunikáció a nemzetbiztonsági szerv és a bűnüldöző szerv között, nincs elegendő erőforrás a megfigyelés folytatására stb. A lényeg mindenesetre az, hogy a tárgyalt esetekben a hatóságok kudarcot vallottak. Mindez a magánbiztonság szempontjából is relevanciával bír: ha az állam rendészeti szervei nem képesek garantálni a polgárok biztonságát, akkor e téren is feladatok hárulnak a magánbiztonsági szolgáltatókra.

5.3. Kiegészítő gondolatok

A globalizáció megállíthatatlan folyamat, és – miként azt a fentiekben megállapítottuk – nemcsak pozitív, de negatív hozadékokkal is jár. Értekezésem utóbbi két szakaszában ez utóbbiak sorából emeltem ki kettőt, és megvizsgáltam, milyen mértékű fenyegetést jelenthet a társadalomra az illegális migráció és a terrorizmus, s milyen érintettsége lehet ebben a magánbiztonságnak. Azt hiszem, joggal merül fel a kérdés, hiszen a terrorizmus nem vitathatóan bűncselekmény, így feladatai ezzel kapcsolatosan elsődlegesen az államnak vannak. Ugyanez igaz a migrációra is, hiszen az állam határainak védelme állami feladat.

Miként a globalizációt, úgy annak kevésbé kívánatos kísérőjelenségeit sem tudjuk elkerülni, ezért fel kell azokra időben készülnünk. Ugyan az Európai Unió a globális fellépés mellett teszi le a voksát, és azt hangsúlyozza, hogy az izoláció, a protekcionizmus, a határok lezárása nem megoldás, én mégis azt gondolom, hogy jelentős szerep hárul e téren a nemzetállamokra is, sőt, bizonyos körben a tagállami válaszok akár hatékonyabbak is

¹⁷⁴ Attentat de Nice: Ce que l'on sait, deux jours après. 2016. 07. 16.

Elérhető: http://www.lemonde.fr/societe/article/2016/07/16/l-organisation-etat-islamique-revendique-l-attentat-de-nice_4970604_3224.html

lehetnek, mint a globális fellépés, s jelentős hatással lesz a magánbiztonsági szolgáltató ágazatra is.

A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy a nemzetközi intézmények, szervezetek az igazán éles helyzetekben kudarcot vallottak. *„Ezzel kapcsolatban nem érzékelhető a közvélemény részéről sem pozitív szolidaritás, amely megfontolásra készítené a politikusokat. Ez pedig abból adódik, hogy az ENSZ sokszor megmutatta, képtelen fenntartani a békét.”*¹⁷⁵

A terrorizmus azért különösen veszélyes, mert az a változás, mely a morfológiájában az elmúlt 5–10 évben megkezdődött, várhatóan folytatódni fog. Már most is megfigyelhető, hogy egyre dinamikusabb, egyre flexibilisebb, könnyedén lereagálja az ellenében hozott, elsősorban gazdasági jellegű szankciókra, így a pénzmosási szabályokra alapozó intézkedéseket. Rendőrségi és más rendvédelmi szakemberek külföldön és itthon is felhívták a politikusok és döntéshozók figyelmét, hogy a terrorizmus elleni küzdelem immár háborúvá érett, az eddigieknél komplexebb megközelítésre és összetettebb értelmezésre van szükség, az eddig alkalmazott, politikai jellegű, érdekalapú óvatos intézkedések ideje lejárt.¹⁷⁶

A tendencia az, hogy önálló szervezetek, magányos elkövetők „olcsó” – vagyis könnyen, különösebb szervezést nem igénylő – terrorcselekményeket fognak elkövetni. A fentebb felsorolt terrortámadások azt mutatják, hogy sem a politikusok, sem a döntéshozók nem értették meg a szakemberek figyelmeztetéseit. Talán az lehet a háttérben, hogy szakmai kérdésekben olyan emberek hoztak szakmai döntést, akiket politikai alapon választottak meg, és sem a rendészettudományokhoz, sem a biztonságstudományhoz nem értenek. Holott már Kr.e. 520-ban rámutatott Szun-Ce a „Háború művészete” című könyvében, hogy háborúban a célt a politikus jelöli ki, de a taktika meghatározása és maga a hadviselés a hadvezérek feladata.

Másik, még fontosabb kérdéskör a terrorizmus morfológiai változása. Ezzel kapcsolatosan a hazai szabályok ismertetésén keresztül szeretném kifejtetni gondolataimat.

Ami Magyarországot illeti, 2010-ig itt sem történt érdemi változás, a szocialista gondolatvilágú rendőrség elavult technikával, sok esetben politikai döntések alapján volt kénytelen a szakmai munkát végezni. 2010 után azonban paradigmaváltás következett be, melynek egyik legfőbb eleme az volt, hogy a rendőrség jogi státusza, feladat- és hatásköre az Alaptörvényben nyert szabályozást, a rendőrség szervezetét pedig a feladatköröket

¹⁷⁵ Fábíán Péter (2021): Az ENSZ elkerülhetetlen reformjai a válságkezelő műveletek kudarcainak tükrében.

¹⁷⁶ Fábíán Péter (...): „A 2010-ben létrehozott Terrorelhárítási Központ megalakítását számos szakmai és politikai kritika érte...” kezdetű tanulmány

tekintve két alrendszerre, összesen három önálló szerve osztották. Az így létrejött általános és különös rendőrség közül az előbbi a hagyományos rendőrségi hatásköröket gyakorolja, az utóbbi önálló szerve, vagyis a Terrorelhárítási Központ (TEK) a bűnüldözésen belül kiemelten a terrorelhárítással foglalkozik.¹⁷⁷

A TEK nyomozati hatósági jogkörrel nem rendelkezik, így fő feladatának – vagyis a terrorcselekmények és az ezzel összefüggő bűncselekmény felderítésének, megakasztásának és az elkövetők elfogásának – végrehajtásához korlátozott eszközök állnak a rendelkezésére. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a TEK titkosszolgálati jellegű részfeladatokat végez, felderít, hírszerző tevékenységet folytat, értékkel, elemmez, a terrorveszély tekintetében megelőző, megszakító, elfogó beavatkozó, illetve taktikai műveleti feladatokat hajt végre. A bűnügyi nyomozás azonban az általános rendőrség feladata. Ezzel a terrorelhárítás komplex feladatrendszere a rendőrséghez került.¹⁷⁸

Miként azt a fentiekben megállapítottuk, átalakulóban a terrorizmus, melyet az olcsó, kevés szervezést igénylő akciók, a magányos öngyilkos terroristák, a felderíthetetlen, megelőzhetetlen terrortámadások (például Új-Zéland, Svédország) jellemzik. A tendencia az, hogy a terrorcselekmények abban a szférában valósulnak meg, amely átkerült a magánszférába (vagyis a terroristák koncerteken, karácsonyi vásárokon stb. csapnak le, nem pedig repülőkön). Meglátásom szerint erre sem az Európai Unió, sem Magyarország nem készült fel, ezekről a nemzetbiztonsági stratégiák sem szólnak. Álláspontom az, hogy nem csak centralizált terrorelhárításra, nem csak teljhatalommal rendelkező TEK-re van szükség (lásd londoni támadás), hanem a magánszektorban dolgozók speciális kiválasztására és felkészítésére az új kihívásokra, megfelelő tudással és jogosítványokkal kell őket felvértezni. E tárgykörben ismét jogalkotói tartozásról kell beszélnünk!

5.4. Összegzés

„*A biztonságra törekvés az emberek alapvető és elemi igénye*”, mutat rá Kondorosi Ferenc.¹⁷⁹ Egyet kell ugyanakkor értenünk Póczik Szilveszterrel, aki szerint „*a biztonságnak objektív mérőeszköze nincs, a biztonság (...) tartalma és hangsúlya politikai csoportosulásonként eltérhet, és el is tér*”.¹⁸⁰ A biztonság tehát egyszerre objektív és

¹⁷⁷ Balla Zoltán (2017): A rendészet alapjai és egyes ágazatai, 2017, Dialóg Campus, Budapest

¹⁷⁸ Balla (2017) i.m.

¹⁷⁹ Kondorosi Ferenc: A legújabb kori népvándorlás. A migráció és az iszlám Európában. Budapest, Magyar Önkormányzatok Szövetsége, 2015. 31.

¹⁸⁰ Póczik (2011) i.m. 109.

szubjektív kategória, az, hogy a kormányzat miként értelmezi, sok esetben attól is függ, hogy éppen mely értékek védelme szolgálja a döntéshozók, a politikusok érdekeit.¹⁸¹ A korábbi évszázadokban a biztonság egyértelműen katonai, honvédelmi kérdés volt, napjainkban azonban a biztonság komplex, gazdasági, társadalmi, politikai, közegészségügyi stb. értelmezései nyertek létjogosultságot.¹⁸²

A biztonság megteremtése és fenntartása sokáig az állam feladata volt, idővel azonban egyértelművé vált a polgárok számára, hogy ha valóban biztonságban szeretnék tudni személyüket, javaikat, akkor nem várhatnak csak az állam szerveire, saját maguknak is tenniük kell az ügy érdekében. A fentiekben áttekintettem, hogy milyen szabályok vonatkoznak ma Magyarországon a magánbiztonságra, azok hogyan alakultak ki, bemutattam, értékeltem és tényekre támaszkodva bíráltam a magánbiztonság értelmezési kereteit, megkísérelve a jelenlegi definíciók pontosításának szükségességét bizonyítani. Áttekintettem milyen állapotban van ez az ágazat, s kifejtettem álláspontom ennek okairól. Ezt követően arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a globalizáció milyen veszélyekkel és fenyegetésekkel jár. Megállapítottuk, hogy bár az Európai Unió elkötelezett a közös fellépés iránt, mégsem annyira a föderális jellegű, sokkal inkább a nemzetállami válaszok jutnak e téren jelentőséghez. A világ még jobban ki fog nyílni, új feladatok hárulnak a magánbiztonságra; lényeges, hogy a jogbiztonság fennmaradjon a szakma képviselői számára.

A globalizáció a migráció fokozódását is maga után vonja. A világban már ma is különböző kultúrák, társadalmi normák keverednek egymással, az önkéntes jogkövetésre bírás egyre nehezebbé válik, a szokásos visszatartó erők nem működnek. Azt a terroristát, aki az öngyilkos merénylettel a Paradicsomba kívánja önmagát juttatni, a büntetőjog eszközeivel nem tudjuk eltántorítani a tettétől. Ez egy szélsőséges példa, de a tendencia kétségtelenül ez: egyre több külföldi cég és idegen ajkú, kultúrájú munkavállaló érkezik az országba, a globalizáció fokozni fogja a nemzetközi konfliktusokat. Ahogyan az előző fejezet esetében sem, így a terrorizmus hatásainak és azzal kapcsolatos magánbiztonsági összefüggések taglalása során sem volt célom a témakör mélyebb érintése, kizárólag a dolgozat témához való kapcsolódás szintjéig. Szükségesnek érzem rögzíteni azon véleményem, hogy természetesen a migráció nem csak a globalizáció hatásaként jelenhet

¹⁸¹ Kondorosi (2015) i.m. 31.

¹⁸² Gazdag Ferenc (szerk.): Biztonságpolitika – Biztonsági tanulmányok. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2011. Budapest. 28.

meg, másrésről, hogy terrorizmus a migrációtól független formában is létezik, és létezett, önmagában sem a migráció, sem a migráns személy nem kriminalizálható.

Vagyis, levonható a következtetés: mivel nem tudjuk elkerülni a globalizáció negatív hatásait, ezért Magyarországnak saját válaszokat is meg kell fogalmaznia. E téren kiemelt szerep jut a magánbiztonságnak. A kérdés az, hogy jelen állapotában a magyar magánbiztonsági ágazat képes-e hatékony reagálásra, vagy az eddig felkutatott nemzetközi adatok és tények alapján megfogalmazott álláspontom helyes, és fundamentális változásokra van szükség, ahogyan azt hipotéziseimben rögzítettem is. A következő fejezetben erre keresve a választ, saját kutatásom eredményeit összegzem, s vetem össze a témában lefolytatott harmadik kutatás eredményeivel. Két nagymintás kérdőíves felmérést folytattam 2021. év elején, az egyiket a magánbiztonsággal kapcsolatban álló egyetemi oktatók, elméleti szakemberek, a másikat pedig vagyonőrök körében. Ezen két kutatási eredményt vetem össze a Nemzeti Közzolgálati Egyetem által, hasonló kérdéskörre lefolytatott, magánbiztonsági szolgáltató cégek vezetőivel készített kutatás eredményeivel.

6.A KUTATÁSOK BEMUTATÁSA

A rendészettudományi kutatások sorában az egyik legfontosabb, egyben legizgalmasabb kutatási terület a magánbiztonsági szektor helyzete, annak vizsgálata, hogy a szektorban működő vállalkozások miként vonhatók be a rendészeti feladatok ellátásába.¹⁸³ Azzal a kérdéssel, hogy a magánbiztonság szereplői hogyan értékelik az ágazat aktuális helyzetét, kilátásait, úttörő kutatási célnak mondható. A Nemzeti Közszerológiai Egyetem kutatói „Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020” címen folytattak felmérést, ők azonban kizárólag vagyonvédelmi cégek vezetőit kérdezték. Habár a Christián – Rottler szerzőpáros számos hasonló témát is érintett, mint az általam folytatott, alább ismertetésre kerülő kutatás, mégis az én értekezésem az első Magyarországon, amely olyan adatfelvételt dolgoz fel, amelyben a vagyonőri munkavállalóknak, a cégek vezetőinek és az ágazat tudományos képviselőinek az álláspontja került összehasonlításra.

6.1. Módszertan

2021. február és május 28. közötti időszakban kérdőíves felmérést folytattam a rendészettudomány, a biztonságstudomány, a jogtudomány, a kriminológia, a hadtudomány területén, a magánbiztonsághoz kapcsolódó ismereteket oktató személyek (egyetemi tanárok, tanársegédek) körében, annak érdekében, hogy megtudjam, a szakma elméleti képviselői, oktatói miként látják az ágazat jelen állapotát és a közeli jövőt illető kilátásokat. A kutatás keretében a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, továbbá a Nemzeti Közszerológiai Egyetem, a Testnevelési Egyetem, a Milton Friedman Egyetem, az Óbudai Egyetem oktatóit, valamint a kapcsolódó OKJ képzésben résztvevő szakembereket kerestem meg és küldtem meg számukra az általam összeállított elektronikus formátumú Google kérdőívet. A kérdőív 332 személy részére került kiküldésre, amelyre 300 értékelhető válasz érkezett a megadott határidőre.

Az oktatóknak szóló kérdőív 28 kérdést tartalmazott (lsd. Melléklet 1.); a kérdések első blokkja a személyes körülmények és a szakmai háttér feltárására irányult (életkor; mióta

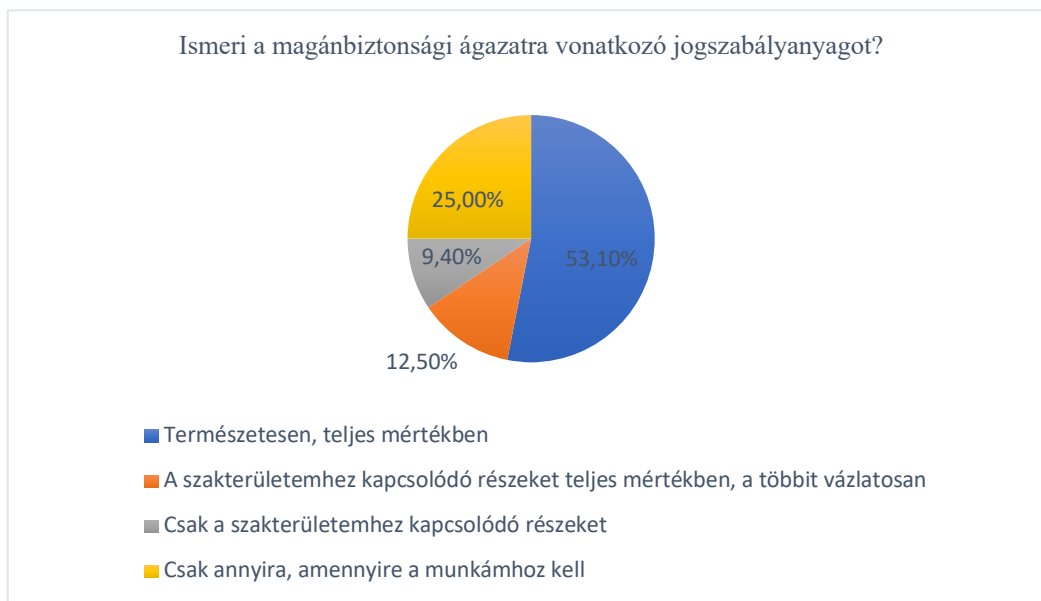
¹⁸³ Boda József – Finszter Géza – Imre Miklós – Kerezsi Klára – Kovács Gábor – Sallai János: A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi műhelytanulmányok, 2016/17, 1-24.

tevékenykedik oktatóként; rendelkezik-e hivatásos állományú oktatói tapasztalattal; milyen területen folytat oktatói tevékenységet stb.), a második blokk kérdései a magánbiztonsági ágazat joganyagára vonatkoztak (a válaszadó ismeri-e az ágazati jogszabályokat, azokat megfelelőnek tartja-e stb.); a kérdések harmadik blokkjában arra kérdeztem rá, mit gondol a válaszadó a vagyonvédelmi szakma társadalmi ismertségéről, elismertségéről, a negyedik blokkban az ágazatot érintő problémákra fókuszáltam (feketefoglalkoztatás, a kamara szerepe), végül arra igyekeztem választ találni, hogy a kutatásba bevont oktatók látnak-e összefüggést korunk új globális kihívásai (tömeges migráció és terrorizmus), valamint a magánbiztonsági ágazat fenyegetettsége, illetve az ágazatban dolgozók feladatainak növekedése között.

A válaszadók kompetensnek tekinthetők a vizsgált témában: 10 százalékot sem érte el azok aránya, akik nem rendelkeznek rendvédelmi szervnél hivatásos állományú tapasztalattal, a legtöbben közülük a rendőrség kötelékében teljesítettek szolgálatot (46,9 százalék bünygyi területen, 9,4 százalék közrendvédelmi területen, 12,5 százalék több szakterületen is a rendőrségen belül). Továbbá, a megkérdezettek közel háromnegyede legalább ötéves oktatói tapasztalattal rendelkezik (37,5 százalék öt és tíz év közötti, 18,8 százalék tíz és húsz év közötti, 15,6 százalék húsz évet meghaladó oktatói múlttról számolt be). Lényeges szempont a minta megítélése szempontjából, hogy az életkorukat tekintve a 45 és 65 életév közé esők aránya a legmagasabb (71,9 százalék; az ennél fiatalabbak, illetve idősebbek aránya 12, illetve 16 százalék körül alakult), továbbá 78,1 százalék szakmai tárgyat oktat, kevéssel több, mint az egynegyedük válaszolta azt, hogy általános vagy valamilyen kiegészítő ismeretet tanít az egyetemen. Jelentősséggel bír az is, milyen gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek a magánbiztonsági szektoron belül. A válaszadók 12,5 százaléka az őrzés-védelmi területen szakmai vezetőként tevékenykedett, tíz százalék alatt alakult azoknak az aránya, akik őrzés-védelmi területen végrehajtóként (technikus, szerelő stb.) tettek szert tapasztalatokra, igaz, legtöbbször (71,9 százalék) nem rendelkezik gyakorlati múlttal az ágazaton belül.

A megkérdezett oktatók több mint fele (53,1 százalék) úgy nyilatkozott, hogy teljes mértékben ismeri a magánbiztonságra vonatkozó szabályanyagot, de a válaszokból az derült ki, hogy valamilyen szintű ismeretekkel a többiek is rendelkeznek (csak a szakterületéhez kapcsolódó joganyagot ismeri 9,4 százalék; a szakterületéhez kapcsolódó részeket teljes mértékben ismeri, a többi csak vázlatosan 12,5 százalék; a munkájához szükséges mértékig ismeri 25 százalék).

1. ábra: „Ismeri a magánbiztonsági ágazatra vonatkozó jogszabályanyagot?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

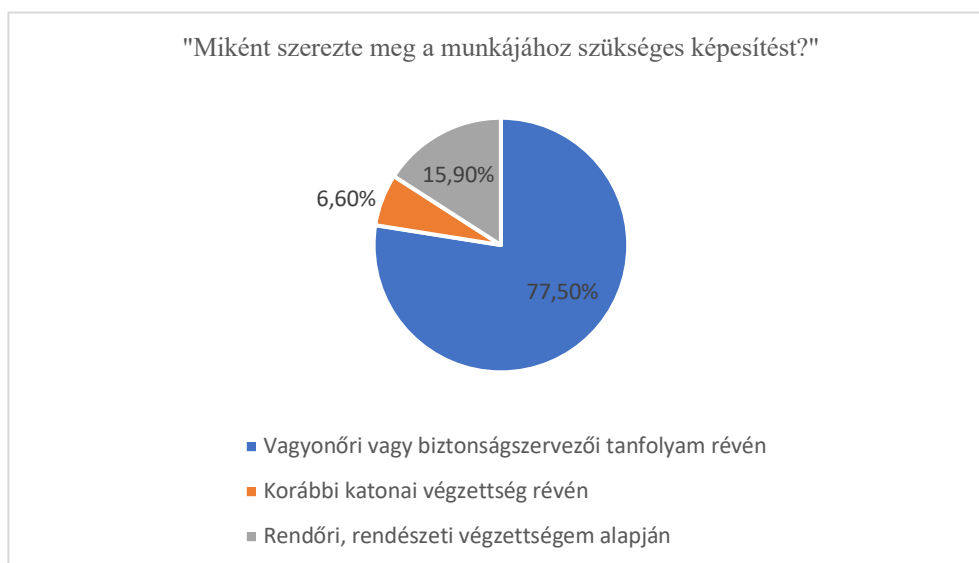
A másik kérdőíves felmérés a 2020. december 1. és 2021. január 31. közötti időszakban zajlott, a vagyonvédelmi, magánbiztonsági szakmában aktívan dolgozó munkavállalók körében. A kutatásban való részvétel önkéntes alapon történt, a válaszadók teljes anonimitása mellett. A kutatást – akárcsak az oktatói felmérés esetében – elektronikus Google kérdőív segítségével folytattam, mégpedig oly módon, hogy azt megküldtem közel ötven hazai magánbiztonsági vállalkozás részére, arra kérve a cégvezetést, hogy azt terjesszék a dolgozóik között, névtelenül biztosítsák annak kitöltési lehetőségét. Emellett a kérdőívet több közösségi platformon is elérhetővé tettem, a szakmában dolgozó ismerőseimet kértem meg a kitöltésre és arra, hogy küldjék ők is azt tovább a szakmabeli ismerőseiknek. Összesen 1000 válaszadó válasza került összesítésre.

A vagyonőrök kérdőíve 33 kérdést tartalmazott (ld. Melléklet 2.). Az első blokk személyes körülményekre, szakmai tapasztalatokra kérdezett rá (életkor, szakmában eddig eltöltött idő stb.); a második blokkban található kérdések azt igyekeznek feltérképezni, hogy a válaszadó mit gondol a vagyonőrök képzési, képesítési, továbbképzési rendszeréről; a kérdések harmadik csoportja a szakma társadalmi elismertségére vonatkozik. Ezt követik a válaszadó jelenlegi munkahelyét érintő kérdések (volt-e érdemi felvételi eljárás a munkahelyén, a válaszadó szerint megbecsüli-e a vezetője a munkáját stb.). Az ötödik blokkban arra kérdeztem rá, hogy a válaszadó mennyire követi figyelemmel az újabb globális kihívásokról (in concreto a migrációról és a terrorizmusról) szóló híradásokat, illetve, lát-e összefüggést e kihívások és a vagyonvédelmi szakma fenyegetettségének

esetleges fokozódása között. A hatodik kérdéscsoportban a szakmát belülről fenyegető veszélyekről esett szó (korruptió, feketefoglalkoztatás, politikai befolyás, visszaélések stb.), majd arra kérdeztem rá, hogy a válaszadó szerint helyénvaló-e a megbízók felelősségét firtatni a feketefoglalkoztatás kapcsán.

A vagyonőri kutatás válaszadóinak több mint fele (53,6 százalék) 50 év feletti, a fiatalabb korosztályból viszonylag kevesen képviseltették magukat, a 18 és 30 év közöttiek aránya 7,7 százalék, a középkorúak aránya pedig 38,8 százalék volt. A válaszadók több mint fele (52,5 százalék) tíz évnél régebb óta dolgozik a szakmában, egyharmad körüli (27,8 százalék) volt azoknak az aránya, akik kevesebb mint öt éve tevékenykednek vagyonőrként, egyötödüknek (19,9 százalék) pedig hat évnél több, de tíz évnél kevesebb munkatapasztalata van a szektorban. Sokatmondó a válaszadók szakma iránti elkötelezettségét illetően a következő adat: a karrierterveiket firtató kérdésre 43,7 százalék azt válaszolta, hogy hosszú távon is a magánbiztonsági ágazatban akar dolgozni, 33,3 százalék egyelőre nem tervezi a váltást, de nem is akarja elkötelezni magát, végül 23 százalék azt jelezte, hogy amint talál egy jobb munkalehetőséget, továbbáll. A válaszadók döntő többsége (77,5 százalék) vagyonőri vagy biztonságszervezői tanfolyam elvégzése révén szerezte meg a munkájához szükséges képesítést, a többiek pedig rendőri, rendészeti végzettséggel (15,9 százalék) vagy katonai múlttal kerültek a magánbiztonsági szakmába.

2. ábra: "Miként szerezte meg a munkájához szükséges képesítést?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%) Saját szerkesztés

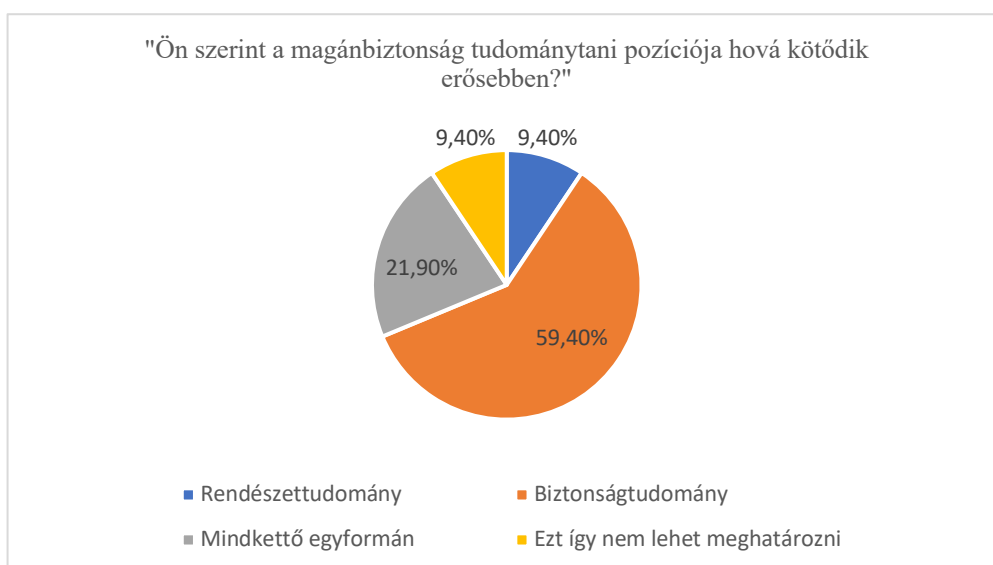

6.2. A magánbiztonság tudománytani pozíciója, a joganyag megítélése

Magyarországon a biztonságot mint „veszélyektől és bántódástól mentes (zavartalan) állapotot” két, egymáshoz számos ponton kötődő interdiszciplináris tudományterület is a tárgyának tekinti: az egyik a rendészettudomány, a másik az abból az ezredforduló táján önállósodó biztonságstudomány.¹⁸⁴ Míg az utóbbi kifejezetten a biztonságra fókuszál, addig a rendészettudomány vizsgálódásainak középpontjában a biztonság/közbiztonság létrehozásában és fenntartásában szerepet játszó szervek, szervezetek szabályozása, szervezete, tevékenysége áll.¹⁸⁵

A magánbiztonságot a hazai szerzők jellemzően a rendészettudomány részének tekintik, az újabb értelmezés pedig komplementer (kiegészítő) rendészettudományként tekint rá, abból kiindulva, hogy a szektor szereplői kiegészítik a közhatalmat gyakorló rendészeti szervek tevékenységét, mintegy kiegészítő jelleggel járulnak hozzá a biztonság/közbiztonság megteremtéséhez és fenntartásához. Egységes álláspont tehát nincs e tekintetben, ezért is tettem fel a kérdést a vizsgálatba bevont oktatóknak: ők mit gondolnak a magánbiztonság tudománytani pozíciójáról, a rendészettudományhoz vagy a biztonságstudományhoz tartják közelebb állónak. A válaszadók döntő többsége (59,4 százalék) a biztonságstudományt jelölte meg válaszként, kevéssel több, mint egyötödük (21,9 százalék) szerint mindkettőhöz egyformán kötődik, a bizonytalanok és a voksukat a rendészettudományra adók aránya egyenlő volt (9,4–9,4 százalék).

3. ábra: „Ön szerint a magánbiztonság tudománytani pozíciója hová kötődik erősebben?”
Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

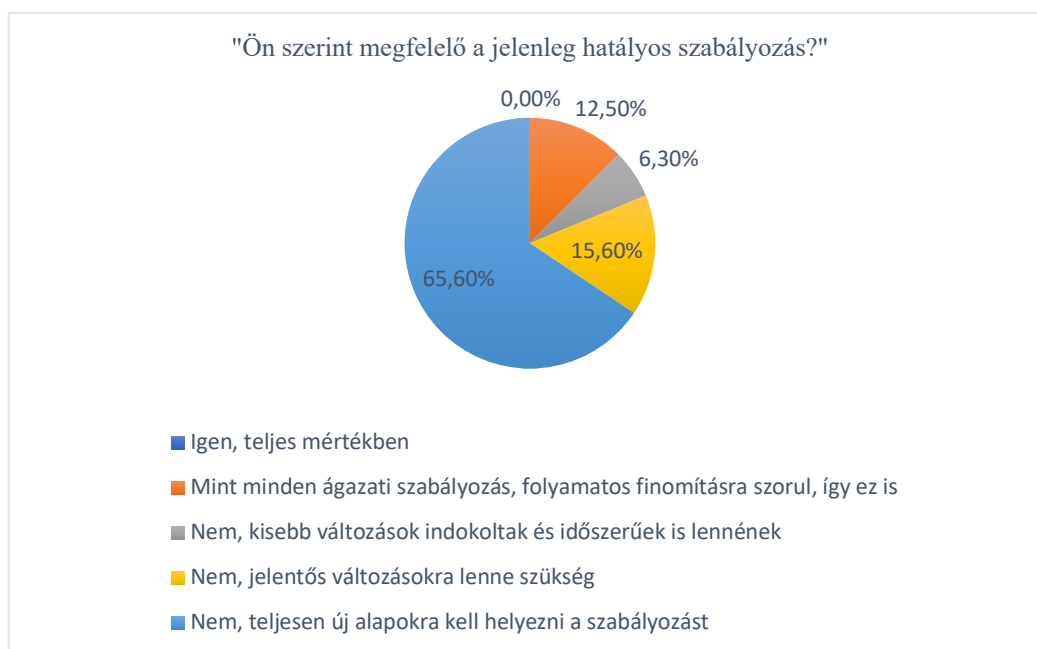

¹⁸⁴ Pusztai Ferenc – Csábi Szilvia szerk. (2006): Magyar Értelmező Kéziszótár. Budapest, Akadémiai. 136.

¹⁸⁵ Christián–Rottler (2019) i.m. 15.

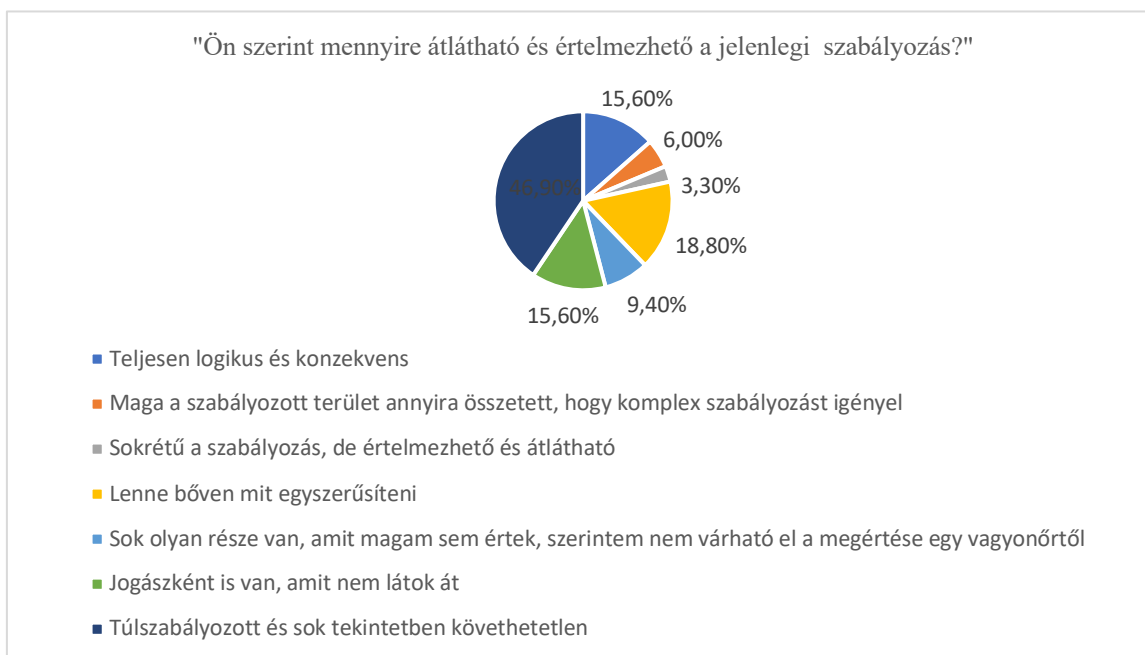
Miután a válaszadók mindegyike úgy nyilatkozott, hogy többé-kevésbé ismeri a magánbiztonságra vonatkozó szabályozást (53 százalék „teljes mértékben” ismeri a joganyagot, 22 százalék a szakterületéhez kapcsolódó részekkel van tisztában, 25 százalék pedig csak annyira ismeri a releváns jogszabályokat, „amennyire az a munkájához kell”), így feltételeztem, hogy van véleményük arról is, hogy az megfelelő-e vagy sem. Olyan, aki szerint a hatályos szabályozás teljes mértékben megfelelő lenne, egy sem volt. A válaszadók döntő többsége szerint alapvető változtatásokra van szükség, illetve teljesen új alapokra kell helyezni a szabályozást (81,2 százalék).

4. ábra: „Ön szerint megfelelő a jelenleg hatályos szabályozás?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

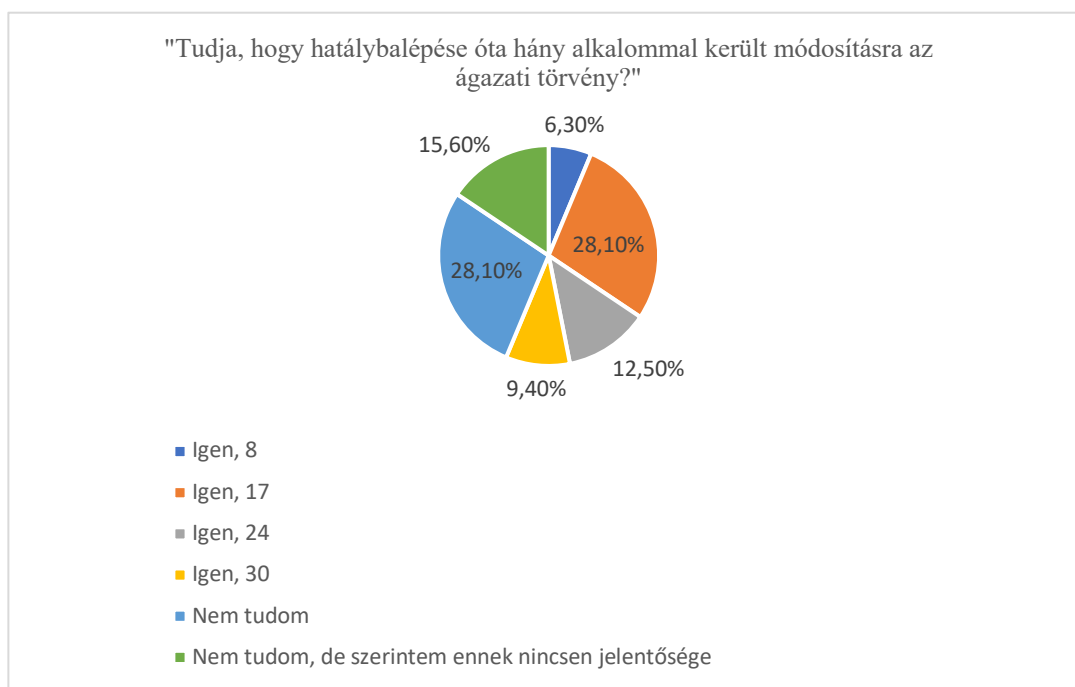
E válaszok fényében nem meglepő, hogy a megkérdezettek szerint szükség lenne a magánbiztonságra vonatkozó szabályanyag egyszerűsítésére (18,8 százalék), mivel annak értelmezése még egy jogász számára is kihívás (15,6 százalék), sok olyan része van, amelynek a megértése nem várható el egy vagyontörőtől (15,6 százalék), túlszabályozott és egészében véve követhetetlen (46,9 százalék).

5. ábra: „Ön szerint mennyire átlátható és értelmezhető a jelenlegi szabályozás?”
Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

Hatályba lépése óta az SzVmt.-t harminc alkalommal módosították. A pontos szám csak a kérdőívet kitöltő oktatók kisebb hányada számára volt ismeretes (9,4 százalék), de azzal, hogy több alkalommal is hozzányúlt a jogalkotó a törvényhez, a nagy többség tisztában volt.

6. ábra: „Tudja, hogy hatálybalépése óta hány alkalommal került módosításra az ágazati törvény?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

A megkérdezett oktatók közel háromnegyede (71,9 százalék) szerint egyáltalán nem elfogadható az, hogy egy törvényt ennyiszor módosítanak, néhányan (15,6 százalék) szerint ugyanakkor indokoltta teheti ezt a fajta jogalkotói megoldást az, hogy a szabályozandó terület ennyire gyorsan változik.

A kutatásomba bevont személyek valamennyien a magánbiztonság vagy az ahhoz kapcsolódó ágazatok, tudományterületek oktatói, szakértői. Adódik a kérdés: vajon kaptak-e lehetőséget, illetve felkérést, hogy az ágazati törvény megalkotásakor vagy bármelyik módosításakor álláspontjukat kifejtthessék? A válaszokból arra lehet következtetni, hogy az SzVMt. megalkotásakor nem kérték ki széles körben a szakma elismert képviselőinek, oktatóinak, az elméleti szakembereknek a véleményét.

7. ábra: "Ön, mint az ágazat vagy kapcsolódó tudományterület szakmai, tudományterület szakmai, tudományos képzésében, oktatásában résztvevő személy, kapott-e felkérést vagy lehetőséget, hogy a jogszabály alkotásakor vagy módosításakor álláspontját kifejtthesse?" Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

6.3. A magánbiztonsági szakma elismertsége, megítélése

Az, hogy egy szakma képviselőinek milyen a közérzete, mekkora motiváltsággal rendelkeznek munkavégzésük során, nagyban függ az adott szakma társadalmi megítélésétől elismertségétől. Kutatásom e tekintetben nem előzmények nélküli, 2009-ben ugyanis a

Kamara egy országos nagymintás, ezer fő bevonásával felvett kérdőíves felmérés és mélyinterjúk keretében azt vizsgálta, hogy a magánbiztonsági cégek megbízói, illetve a

magánbiztonsági vállalkozásokkal munkakapcsolatban lévő rendőrök miként vélekednek az ágazatról, a személy- és vagyonőrökről.¹⁸⁶

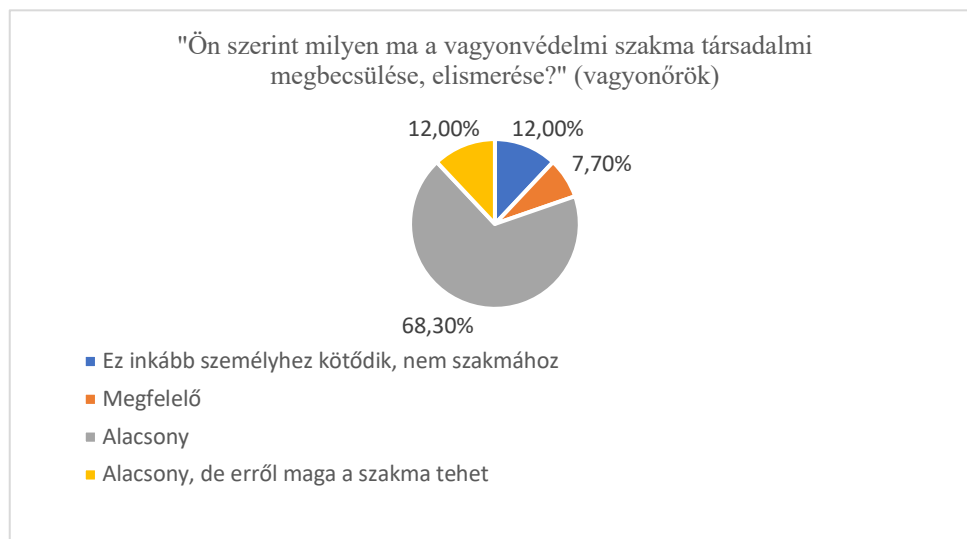
A kamarai kutatásban megkérdezettek nagy többsége negatív tapasztalatokról és ritka kivételekről számolt be: eszerint általánosságban elmondható, hogy a személy- és vagyonőrök szakmai tudása rossz, nem igazán ismerik a napi munkájuk során alkalmazandó jogszabályokat, sem a rájuk vonatkozó törvényi előírásokat, kevésbé motiváltak, kedvetlenül dolgoznak és ez a végzett munka minőségére is rányomja a bélyegét. Az ágazat működését az üzleti szempontok határozzák meg, a cél a minél nagyobb profit elérése, a szakmaiság háttérbe szorul. A válaszokból az derült ki, hogy a megrendelők leginkább a már ismert szolgáltatót választják, vagy pedig olyat, akit ismerőseik ajánlottak, az ajánlások esetében pedig a legelső szempont az alacsony megbízási díj. Az, hogy a vagyonőrök alulfizetettek, és emellett megbecsülésre, erkölcsi elismerésre sem számíthatnak, köztudomású, miként az is, hogy a polgárok nagy része (sokan közülük akár személyes tapasztalatok alapján is) ellenérzést táplál velük szemben. A problémák (mind az alacsony szakmai színvonal, mind az alacsony társadalmi presztízs) ismeretes a rendőrök előtt is, akik mindennek tudatában nem is tekintik partnernek a vagyonvédelmi szektor képviselőit.¹⁸⁷

A problémákkal tisztában vannak maguk az érintettek is, a vagyonőrök is érzékelik azt, hogy a társadalom nem ismeri el munkájukat. Az általam megkérdezettek több mint háromnegyede (80 százalék) úgy ítéli meg, hogy a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismertsége alacsony, igaz, a válaszadók egytizede (12 százaléka) ehhez még azt is hozzátette, hogy szerinte erről a szakma tehet.

¹⁸⁶ Németh Zsolt (2010): Az élőerős személy- és vagyonvédelem jellemzői szociológiai kutatás alapján. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 11. köt. Tanulmányok a "Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság" című tudományos konferenciáról. 295-299. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XI/nemethzs.pdf>

¹⁸⁷ Németh (2010) i.m. 296–297.

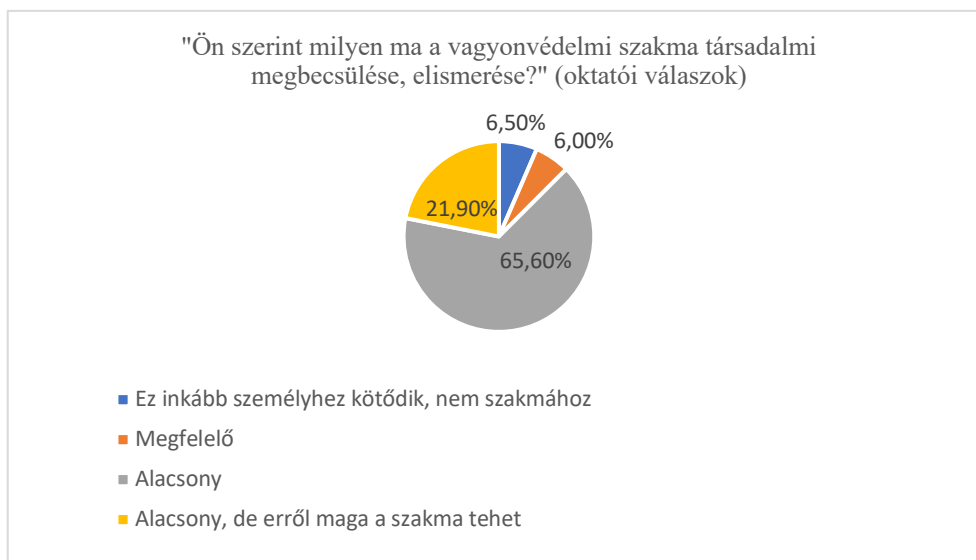
8. ábra: "Ön szerint milyen ma a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?"
Válaszok megoszlása a vagyonőrök mintában (%) Saját szerkesztés

Az oktatók válaszai is egybecsengenek a fentiekkel. A kutatásomba bevont oktatók egyharmada meg van győződve arról, hogy a társadalom nem ismeri a vagyonőrök munkáját, munkakörülményeit (34,4 százalék), többen pedig úgy vélik, az emberek csak általános ismeretekkel rendelkeznek e tárgyban, éppen annyira ismerik a vagyonőri szakmát, amennyire bárki egy másik szakmát ismerhet (59,4 százalék).

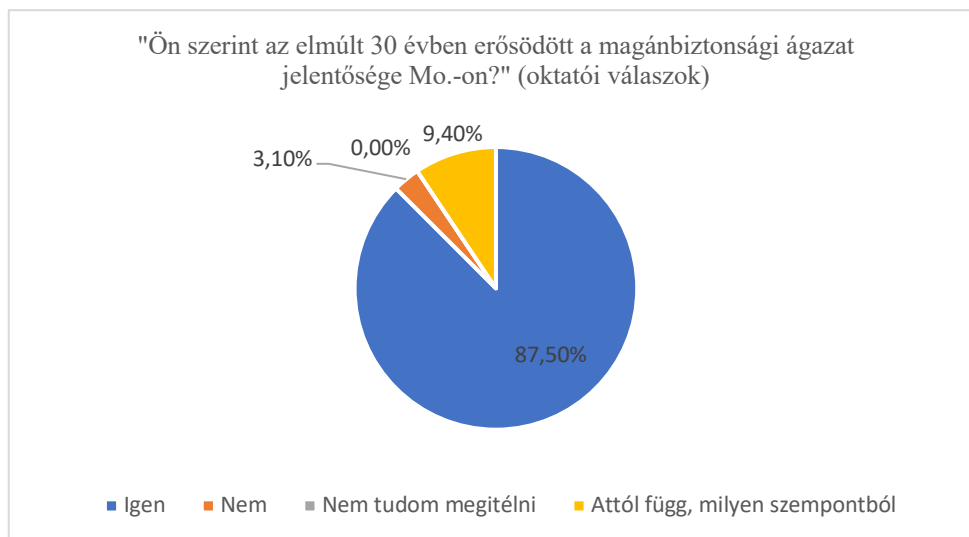
A megkérdezett oktatók meghatározó hányada (87,5 százalék) szerint ma Magyarországon a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése alacsony, a válaszadók egyötöde (21,9 százalék) ugyanakkor úgy véli, erről a rossz megítélésről maga a szakma tehet.

9. ábra: „Ön szerint milyen ma a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?”
Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

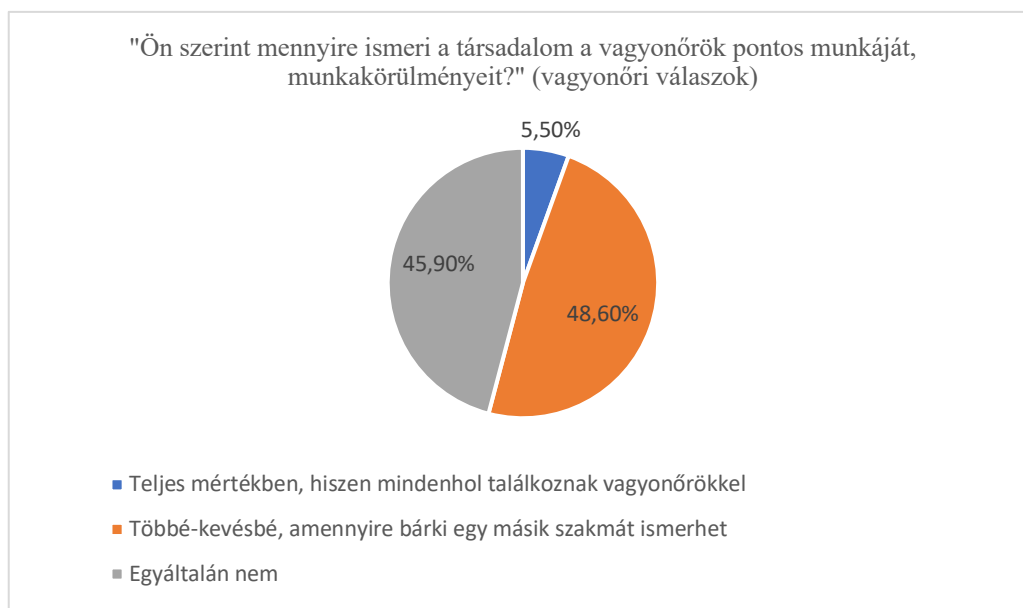
Habár a megkérdezett oktatók zöme szerint a vagyonvédelmi szakma társadalmi megítélése, elismertsége alacsony, ettől függetlenül (vagy éppen ezzel együtt) úgy gondolják (87,5 százalék), hogy a magánbiztonsági ágazat jelentősége az elmúlt harminc évben nőtt Magyarországon.

10. ábra: „Ön szerint az elmúlt 30 évben erősödött a magánbiztonsági ágazat jelentősége Magyarországon?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

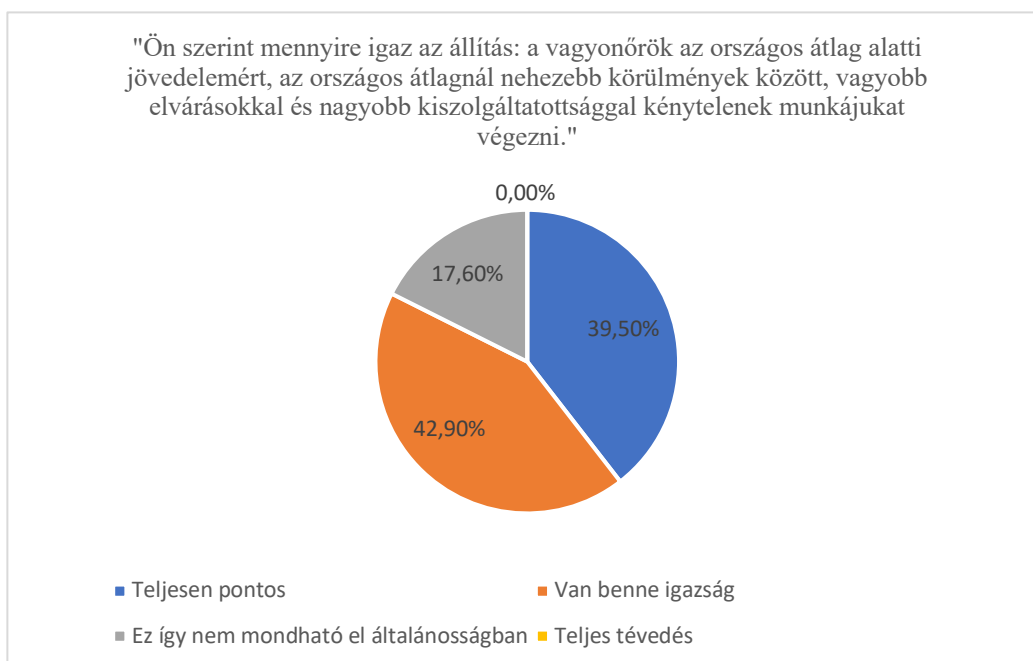
A szakma alacsony presztízse talán nem független attól, hogy a társadalom nem feltétlenül van tisztában a vagyonőrök pontos munkájával, munkakörülményeivel. Legalábbis, az általam megkérdezett vagyonőrök közel fele (45,9 százalék) nem táplál illúziókat e tekintetben, és úgy véli, a polgárok úgy alkotnak negatív véleményt a magánbiztonság szereplőiről, hogy egyáltalán nem ismerik helyzetüket, problémáikat.

11. ábra: "Ön szerint mennyire ismeri a társadalom a vagyonőrök pontos munkáját, munkakörülményeit?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%) Saját szerkesztés

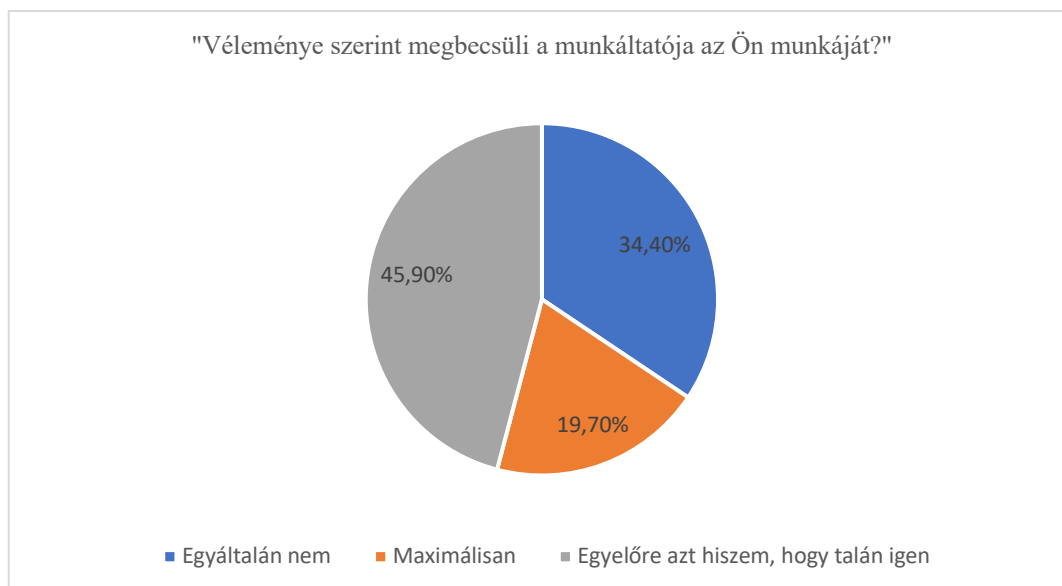
Mindez azért is elkeserítő a vagyonőrök számára, mert úgy vélik, igenis elvárható, hogy a társadalom jobban érdeklődjön sorsuk, problémáik iránt. A kérdőívet kitöltő vagyonőrök 39,5 százaléka szerint teljes mértékben megfelel a valóságnak „a vagyonőrök az országos átlag alatti jövedelemért, az országos átlagnál nehezebb körülmények között, nagyobb elvárásokkal és nagyobb kiszolgáltatottsággal kénytelenek munkájukat végezni” állítás, 42,9 százalékuk szerint pedig „van igazság benne”.

12. ábra: "Ön szerint mennyire igaz az állítás: a vagyonőrök az országos átlag alatti jövedelemért, az országos átlagnál nehezebb körülmények között, nagyobb elvárásokkal és nagyobb kiszolgáltatottsággal kénytelenek munkájukat végezni." Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

Az, hogy a vagyonőrök bérezése alacsony és működésük társadalmi megbecsültsége sem kedvező, adottnak tekinthetjük. Mindezt ugyan nem kompenzálja, de valamelyest feledtetni tudja az, ha a munkavállaló azt érzi: főnökei értékelik a teljesítményét. A megkérdezett vagyonőrök egyharmada ugyanakkor úgy nyilatkozott, hogy munkáltatója egyáltalán nem becsüli meg a munkáját, arról, hogy a főnök elismerése érezhető, csak a válaszadók alig egyötöde számolt be. Ez a kép egyébként úgy teljes, ha azt is hozzátesszük, hogy a vagyonőr válaszadók közel fele (42,6 százalék) szerint az őt foglalkoztató cég szakmai vezetői biztosan el tudnák végezni egy átlagos vagyonőr munkáját, közel egynegyedük (23,5 százalék) ugyanakkor azt gondolja, hogy szakmai vezetője erre biztosan nem lenne képes.

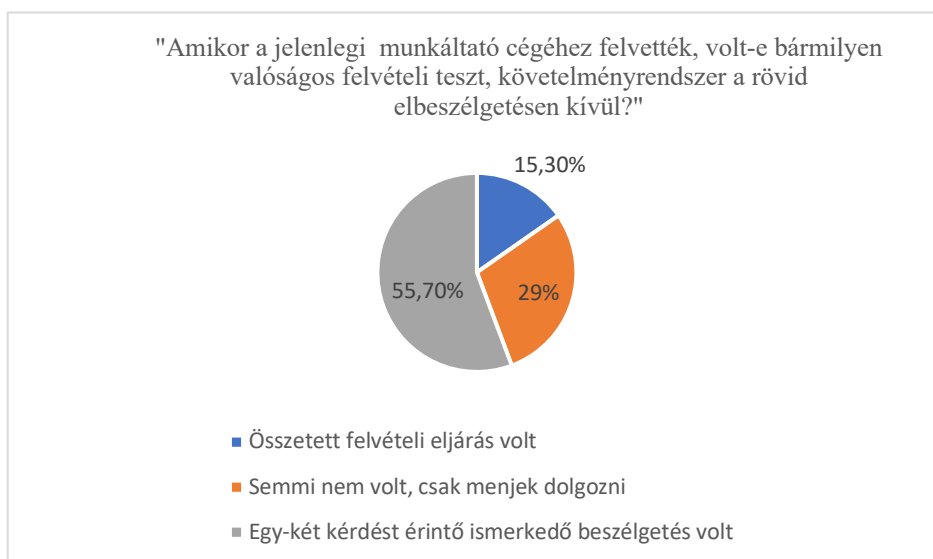
13. ábra: "Véleménye szerint megbecsüli a munkáltatója az Ön munkáját?" Válaszok megoszlása a vagyoni mintán belül (%) Saját szerkesztés

6.4. Problémák a vagyoni ágazatban: alacsony szakmai színvonal, a képzés nem megfelelő volta

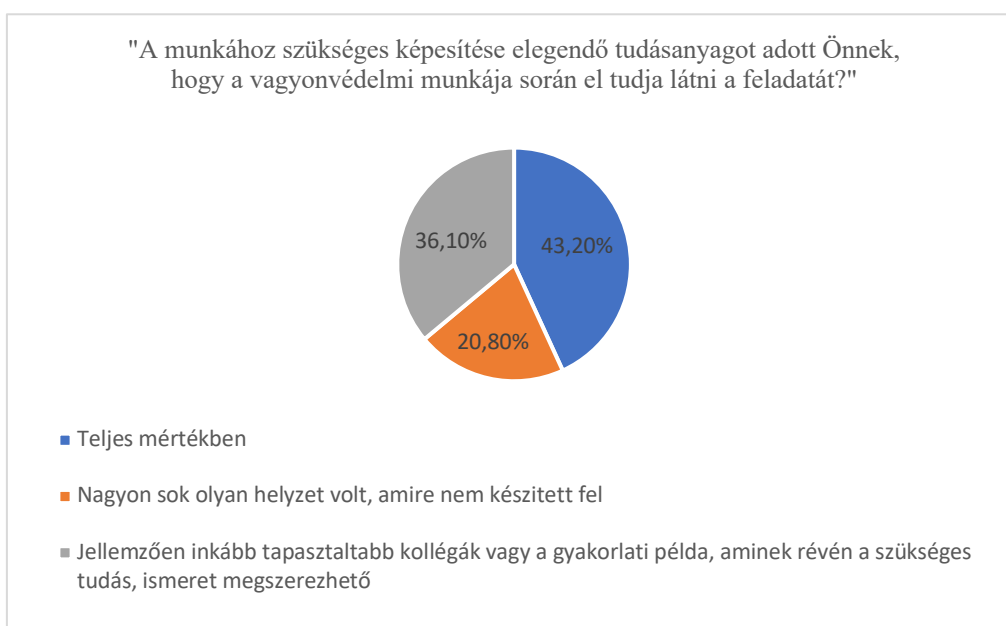
De vajon a vagyoniörök szerint csak arról van szó, hogy a társadalom információhiányból adódóan ítéli meg őket negatívan? Vagy netán maguk a vagyoniörök is jogosnak tartják a velük, illetve az ágazattal szemben megfogalmazott kritikákat? Kutatásomban megkérdeztem a vagyoniöröket, hogy aktuális munkahelyükön a felvételi során sor került-e érdemi felvételi eljárásra, kellett-e tesztet kitölteniük vagy bármiféle követelményrendszer megfigyelniük. Miként azt a 14. ábra szemlélteti, a válaszadók több mint fele (56 százalék) csak egy pár, ismerkedő kérdésre kellett, hogy válaszoljon a „felvételi eljárás” során, közel egyharmaduk (29 százalék) pedig arról számolt be, hogy még elbeszélgetés sem volt, a munkáltató örült, hogy jelentkezik valaki és mielőbb munkába is tud állni: vagyis, ők úgy nyertek felvételt, hogy a munkáltató még a legelemibb szinten sem volt kíváncsi rájuk, személyiségükre, a vagyoni hivatás iránti elkötelezettségükre.

14. ábra: "Amikor a jelenlegi munkáltató cégéhez felvették, volt-e bármilyen valóságos felvételi teszt, követelményrendszer a rövid elbeszélgetésen kívül?" Válaszok megoszlása a vagyionőr mintában (%) Saját szerkesztés

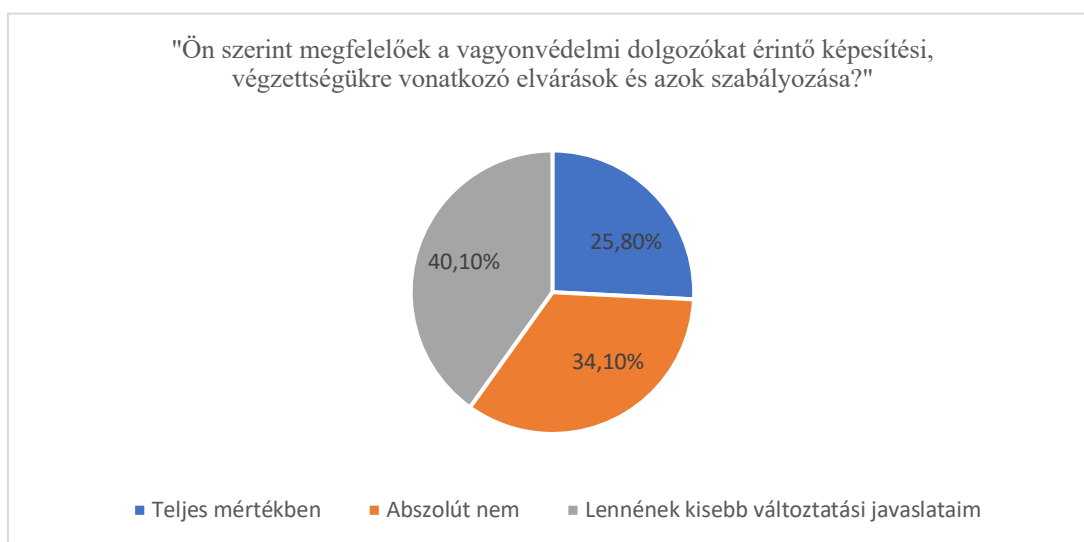
Azt a fentiekben tisztáztuk, hogy a vagyionőri életpálya „belépési” követelményei rendkívül alacsony szintűek, gyakorlatilag nyolc általános iskola és egy háromszáz órás képzés után bárkiből vagyionőr vállhat. Kutatásomban megkérdeztem a vagyionőröket, hogy a munkához szükséges képesítésük vajon elegendő tudásanyagot adott-e számukra ahhoz, hogy munkájuk során el tudják látni feladataikat.

15. ábra: "A munkához szükséges képesítése elegendő tudásanyagot adott Önnek, hogy a vagyionvédelmi munkája során el tudja látni a feladatát?" Válaszok megoszlása a vagyionőri mintában (%) Saját szerkesztés

Miként azt a 16. ábra szemlélteti, a válaszadó vagyontöröknek mintegy 43 százaléka elégedett a képzéssel, a többiek azonban másként vélekednek: egyötödük (20,8 százalék) arról számolt be, hogy nagyon sok olyan helyzet adódott a munkája során, melyre a képzés nem készítette fel, közel felük (43,2 százalék) pedig úgy vélekedett, hogy „jellemzően inkább tapasztaltabb kollégák vagy a gyakorlati példa az, amelynek révén a szükséges tudás, ismeret megszerezhető”.

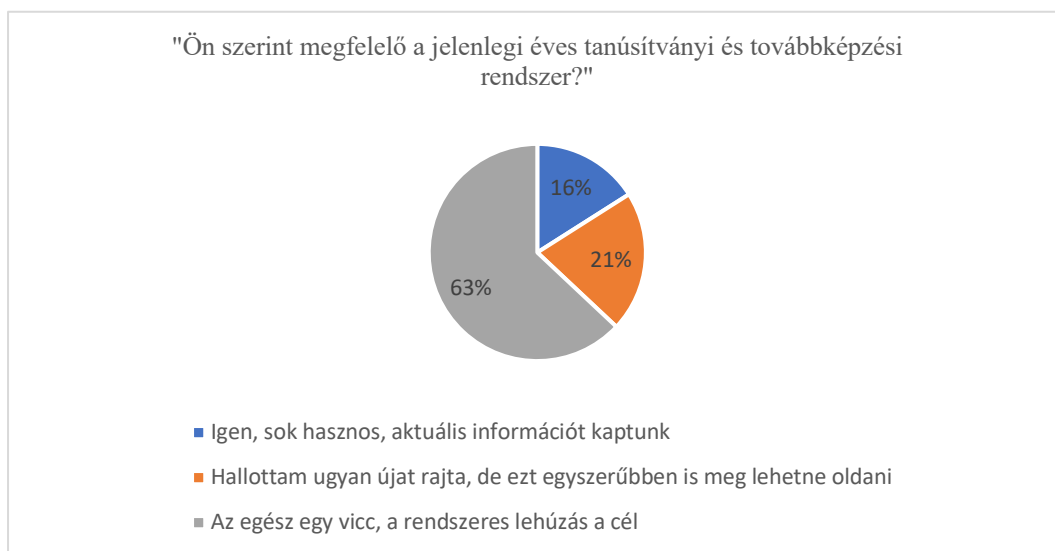
16. ábra: "Ön szerint megfelelőek a vagyontvédelmi dolgozókat érintő képesítési, végzettségükre vonatkozó elvárások és azok szabályozása?" Válaszok megoszlása a vagyontör mintában (%) Saját szerkesztés

Ezzel összefüggésben adódik a kérdés: mennyire tekinthetők megfelelőnek a vagyontvédelmi dolgozókat érintő képesítési, végzettségre vonatkozó elvárások és azok szabályozása? A kérdőívet kitöltő vagyontörök mintegy háromnegyede nem elégedett sem a mondott elvárásokkal, sem a vonatkozó szabályozással (34,1 százalék szerint egyáltalán nem megfelelőek azok, 30,1 százalék pedig azt jelezte, hogy „lennének kisebb változtatási javaslatai”).

2013 óta a személy- és vagyontörök továbbképzésen kötelesek részt venni. A megkérdezett vagyontörök döntő többsége (63 százalék) elégedetlen ezzel a megoldással, úgy véli, „csak a lehúzás a cél”.

17. ábra: "Ön szerint megfelelő a jelenlegi éves tanúsítványi és továbbképzési rendszer?" Válaszok megoszlása a vagyontör mintában (%) Saját szerkesztés

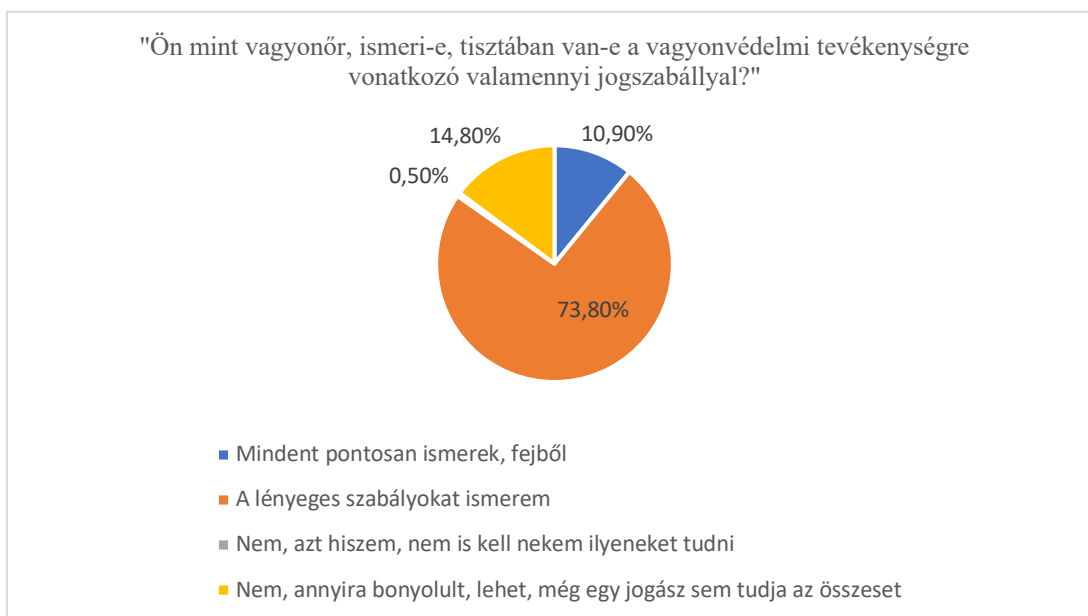

A megkérdezett oktatók szerint nem javít a vagyontvédelmi szakma színvonalán az sem, hogy a hazai piachoz mérten túlságosan magas a vagyontörök száma (az oktatók mintegy 72 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tudja, mennyi a magánbiztonsági szektorban az aktív munkavállalók száma): a válaszadók 62,5 százaléka szerint a foglalkoztatotti létszám „irreálisan magas”, 31,3 százalékuk ugyanakkor úgy véli, „*ezt a kérdést a piac dönti el, annyi vagyontör van, amennyire igény van*”. Ezzel együtt az oktatók is látják a képzési rendszer gyengeségeit: döntő többségük szerint e téren egyértelműen változásokra van szükség (25 százalék: „*jelentősebb változásra lenne szükség*”, 62,5 százalék: „*fundamentális változásokra lenne szükség*”).

A mindennapi tapasztalás azt mutatja, könnyebb másban keresni a hibát, sem, mint magunkban. Vajon a vagyontörök felismerik azt, hogy a szakmai színvonal emeléséért – folyamatos tanulással, önképzéssel – ők maguk is sokat tehetnének? Vagy hogy már az is nagy előrelépés lenne, ha ismernék a rájuk vonatkozó jogszabályi előírásokat?

A kérdőív egyik pontjában arra kérdeztem rá, hogy a válaszadó ismeri-e, tisztában van-e a vagyontvédelmi tevékenységre vonatkozó valamennyi jogszabállyal. Csak a válaszadó vagyontörök egytizede jelezte, hogy minden szabályt pontosan ismer fejből, a nagy többség (73,8 százalék) csak a „lényeges szabályokat” ismeri, 15 százalék szerint pedig túlságosan bonyolultak az előírások („*lehet, hogy még egy jogász sem tudja az összeset*”).

18. ábra: „Ön, mint vagyonőr, ismeri-e, tisztában van-e a vagyonvédelmi tevékenységre vonatkozó valamennyi jogszabállyal?” Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

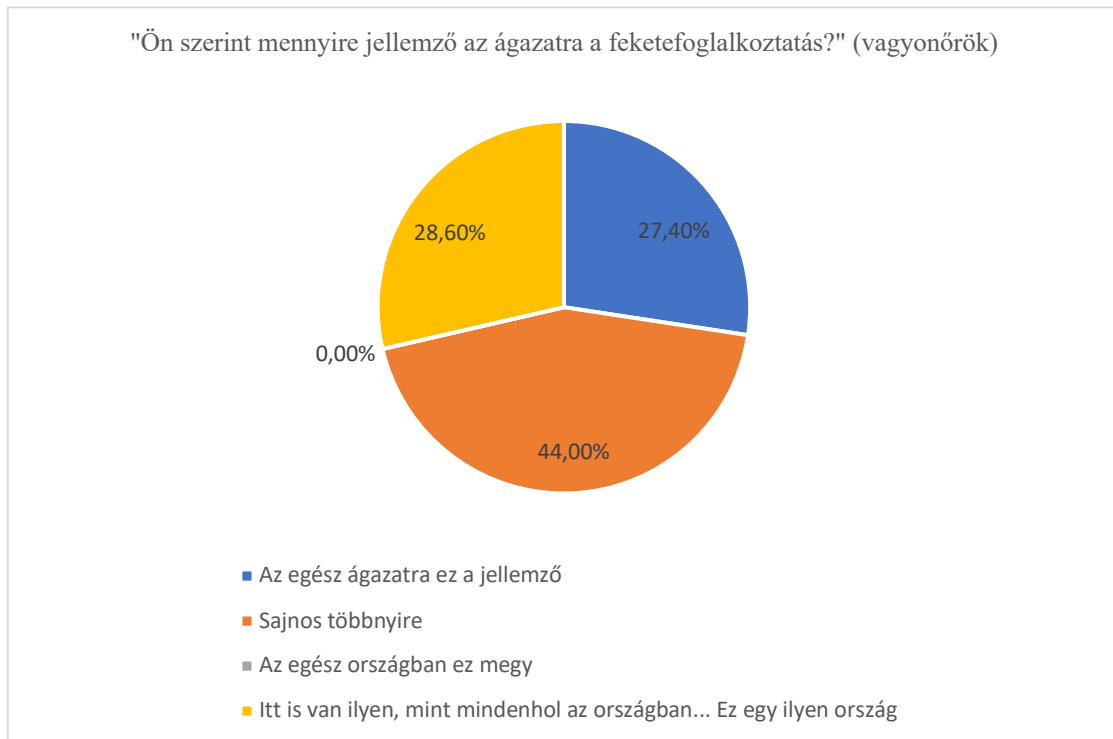

Ettől függetlenül a vagyonőrök közül sokan aligha szenvednek önbizalomhiányban. Kíváncsi voltam ugyanis, hogy mit gondolnak a válaszadók, jelenlegi tudásuk, gyakorlati tapasztalatuk révén megállnák-e a helyüket bármilyen magánbiztonsági területen. A válaszadók több mint egyharmada (35,5 százalék) biztos abban, hogy nemcsak vagyonőri, hanem más magánbiztonsági szakmában is helyt tudna állni, a kérdőívet kitöltők közel fele (49,2 százalék) úgy véli, hogy „a többségében biztosan”, és csak 15 százalék válaszolta azt, hogy „inkább csak ott, ahol van gyakorlati tapasztalata”.

6.5. Feketefoglalkoztatás

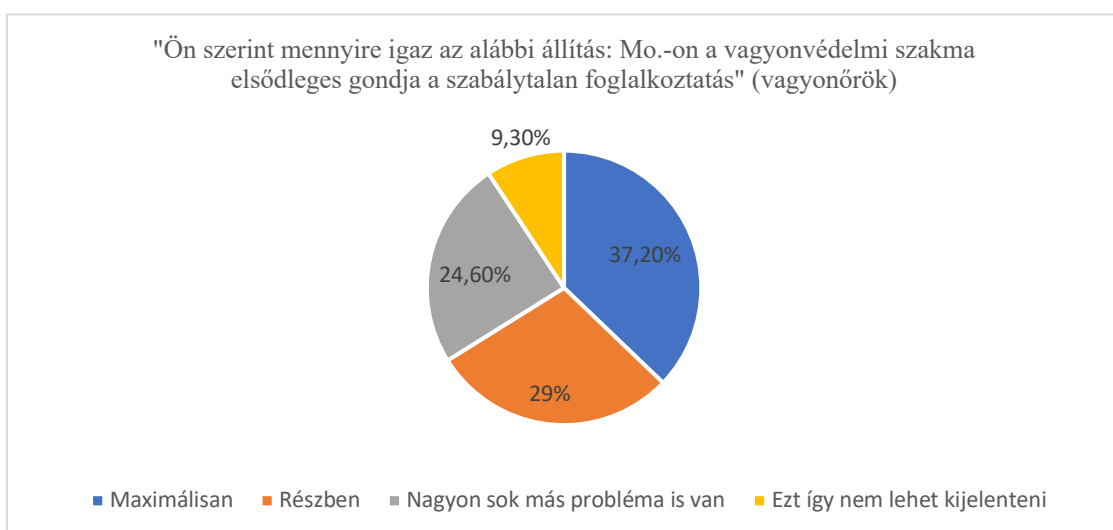
Dolgozatomban több olyan kutatásra is hivatkoztam, mely a hazai magánbiztonsági ágazat egyik legfőbb problémájának a feketefoglalkoztatást tartja (például Christián, 2019). A kérdőívet kitöltő vagyonőrök ugyanígy látják a problémát: a feketefoglalkoztatás az egész ágazatra jellemző (27,4 százalék), illetve annak egy részére (44 százalék), de vannak olyanok, akik szerint valójában „itt is van ilyen, mint mindenhol az országban ... ez egy ilyen ország”.

19. ábra: "Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

Akad ugyan más probléma is az ágazatban (24,6 százalék), de a válaszadó vagyonőrök nagy többsége (37,2 százalék) szerint Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás.

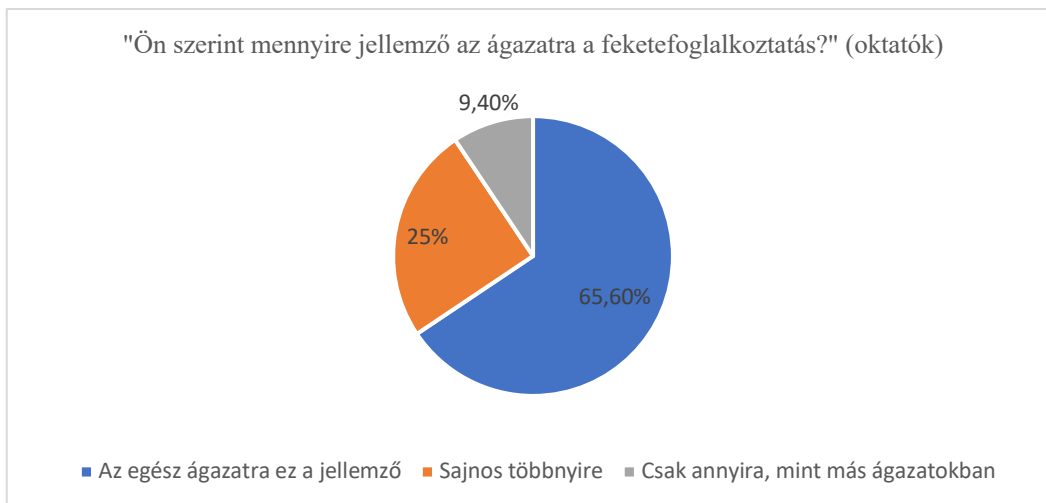
20. ábra: "Ön szerint mennyire igaz az alábbi állítás: Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

E két kérdést az oktatóknak is feltettem: mintegy kétharmaduk (65,6 százalék) szerint a magánbiztonsági ágazatra egészében véve jellemző a feketefoglalkoztatás, egynegyedük

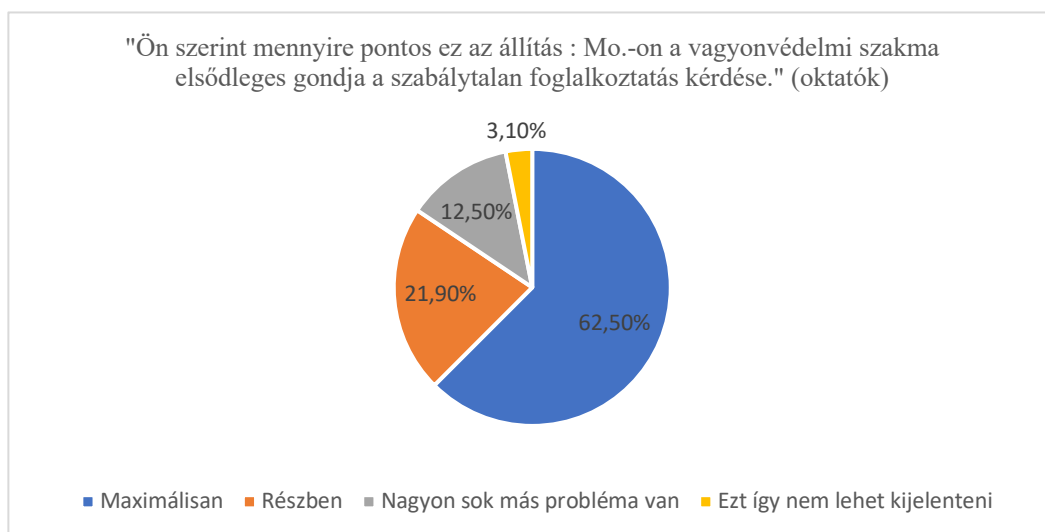
szerint pedig „többnyire”. Láthatjuk tehát, hogy az oktatók nagyobb arányban gondolják azt, hogy az ágazat egészét érinti ez a probléma, vagyis rendszerszintű jelenséggel állunk szemben.

21. ábra: "Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?" Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

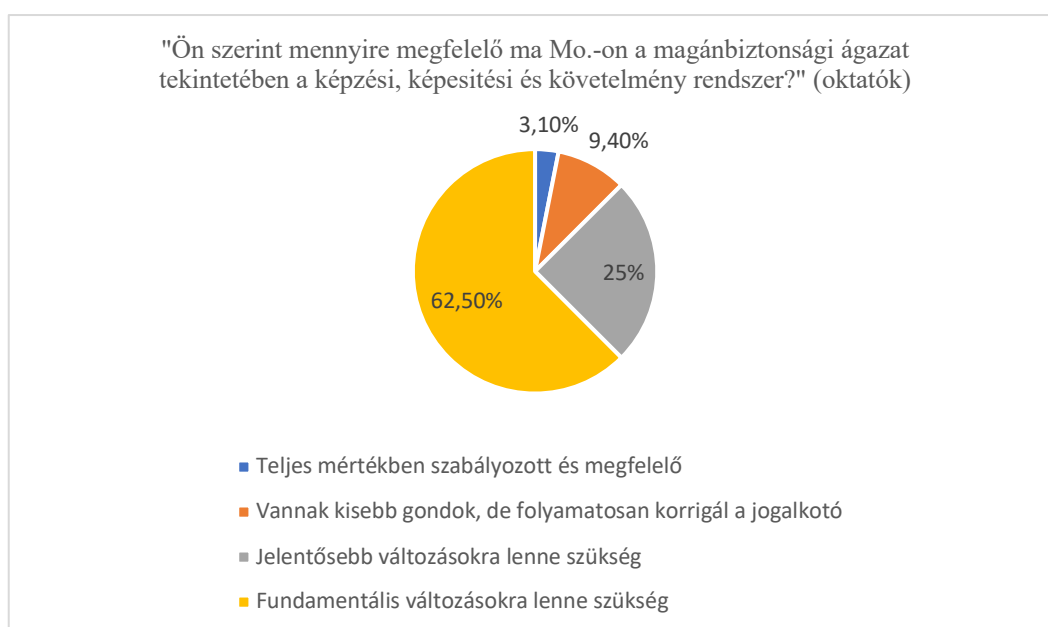
A megkérdezett oktatók közel kétharmada (62,5 százalék) egyenesen úgy véli, hogy a vagyoni védelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás (ez ugyancsak magasabb arányt jelent, mint a vagyoni örök esetében tapasztalhattunk).

22. ábra: „Ön szerint mennyire pontos ez az állítás: Magyarországon a vagyoni védelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás.” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

E kérdés kapcsán óhatatlanul felmerül az is, hogy vajon elvárható-e az államtól, hogy a visszaélések (*in concreto*: a feketefoglalkoztatás, általában véve a szabálytalan foglalkoztatás) megszüntetése érdekében érdemben megoldást találjon. A megkérdezett oktatók döntő többsége (93,8 százalék) szerint ez egyértelműen az állam feladata lenne. Miként az oktatók közül legtöbben az állam felelősségét látják abban is, hogy a magánbiztonsági ágazatot érintő képzési, képesítési rendszert illetően jelentősebb (25 százalék) vagy egyenesen fundamentális (62,5 százalék) változásokra lenne szükség.

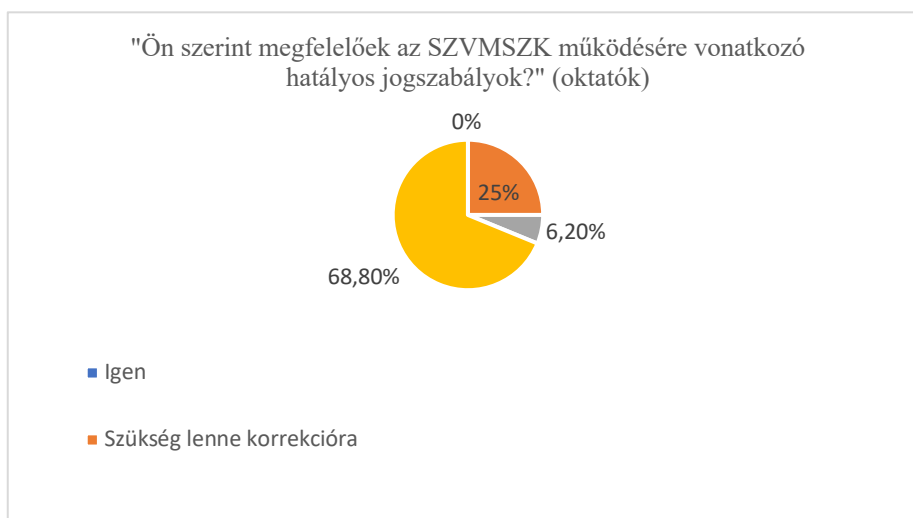
23. ábra: „Ön szerint mennyire megfelelő ma Magyarországon a magánbiztonsági ágazat tekintetében a képzési, képesítési és követelmény rendszer?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

A kérdőívet kitöltő oktatók szerint ugyanakkor nemcsak a képzési rendszer szorul alapos reformra, hanem a szakmai kamarára vonatkozó szabályokat is felül kell vizsgálni: a válaszadók egynegyede szerint csak bizonyos korrekcióra lenne szükség, a többség (68,8 százalék) viszont úgy véli, ezen a téren is jelentős változtatások indokoltak.

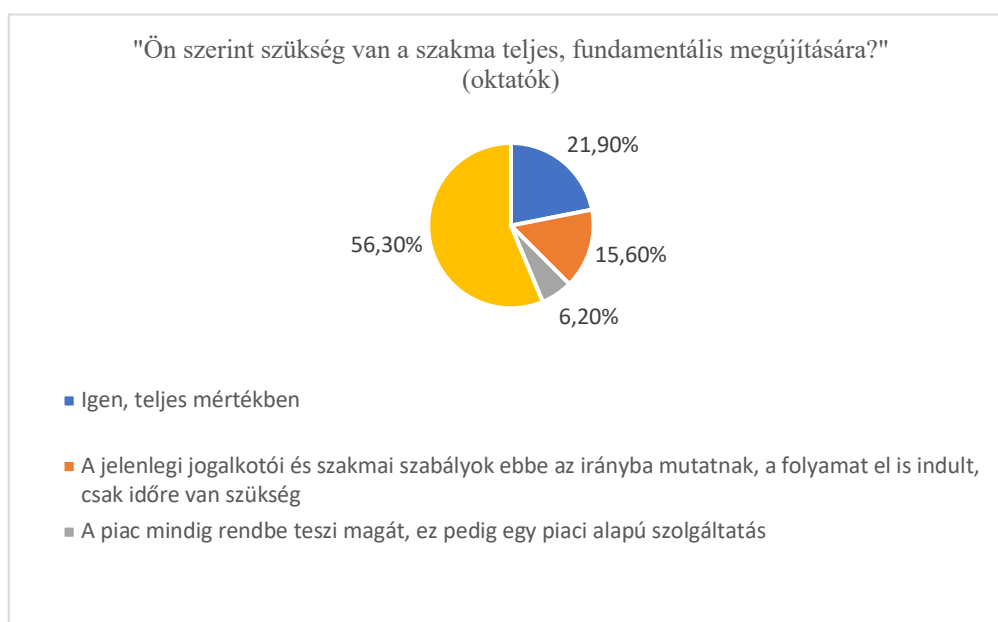
A vagyonőrök esetében is hasonló válaszok születtek: 78 százaléuk szerint egyértelműen az államnak kell a visszaélések megszüntetése érdekében fellépnie, 2,8 százalék szerint azonban „*ez nem az állam feladata, az egyébként is mindent megtesz az ügy érdekében*”.

24. ábra: "Ön szerint megfelelőek az SZVMSZK működésére vonatkozó hatályos szabályok?"
Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

A fentiek ismeretében felmerül a kérdés: javítható-e még a rendszer vagy a szakma teljes, alapoktól kiinduló megreformálása az egyedüli megoldás. A megkérdezett oktatók közül csak kevesen (6 százalék) gondolják úgy, hogy szükségtelen hozzányúlni a magánbiztonsági szakma szabályozásához, hiszen egy piaci alapú szolgáltatásról van szó, márpedig „*a piac mindig rendbe teszi magát*”. A többi oktatók szerint elkerülhetetlen a szakma teljes, fundamentális megújítása, habár vannak (15,6 százalék), akik szerint ez a folyamat már megindult, csak időre van szükség. A többség (56,3 százalék) azonban kevésbé optimista: szerintük szükség van ugyan egy átfogó reformra, ám „*olyan mértékű a kormányzati körökhöz köthető befolyás, hogy esélytelen bármi érdemi változás*”.

25. ábra: „Ön szerint szükség van a szakma teljes, fundamentális megújítására?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%) Saját szerkesztés

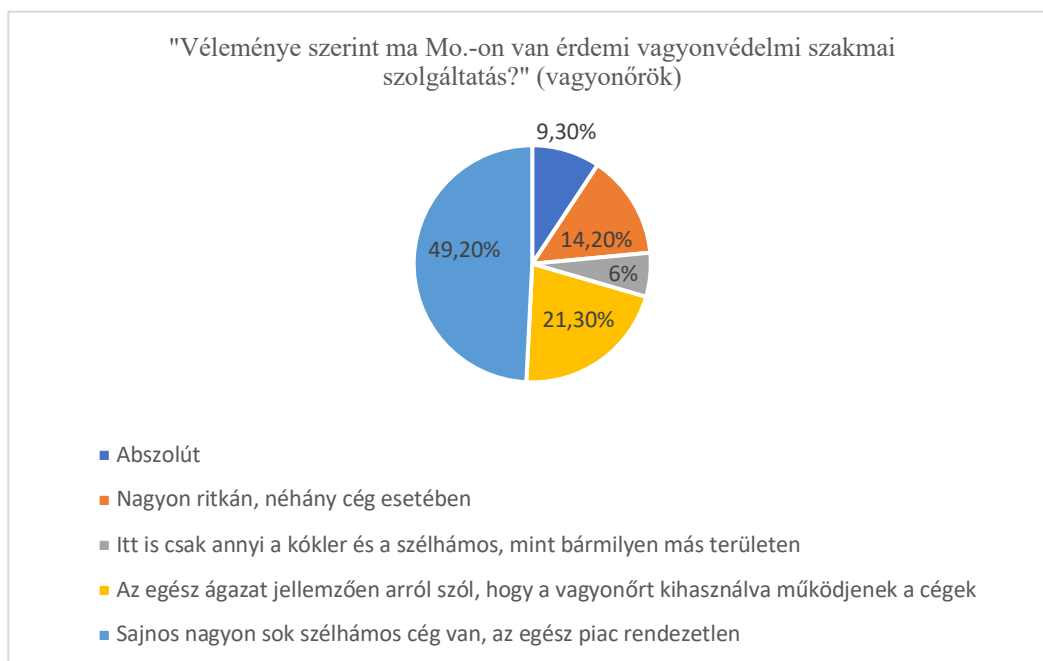

A fentiek fényében sokatmondóak az alábbi kérdésre adott válaszok is: megkérdeztem ugyanis a kutatásba bevont oktatókat, *„fel tudnának-e sorolni öt olyan érdemi eredményt, sikert, amely segítette és előrébb vitte a magánbiztonsági ágazat fejlődését, a feketefoglalkoztatás megszüntetéséért folytatott harcot, mely a szakmai kamara révén valósult meg”*. Az oktatók egy része érdemi választ nem adott (*„most kapásból nem tudnék ilyet felsorolni”*, *„nem tudok ilyet felsorolni, de biztos van”*, *„nem vagyok ebben a kérdésben tájékozott”*), csak 12 százalék jelezte, hogy fel tud öt ilyen, a kamara javára írható szakmai sikert sorolni, a válaszadók többsége (62,5 százalék) szerint azonban egész egyszerűen azért nem lehet ilyen sikereket, eredményeket felidézni, mert *„nincsenek ilyenek”*.

6.6. A vagyonvédelmi piac rendezetlensége

A kérdőívet kitöltő vagyonőrök nagy többsége szerint a vagyonvédelmi szektorral szemben megfogalmazott kritikák annyiban megalapozottak lehetnek, hogy *„nagyon sok a szélhámos cég, az egész piac rendezetlen”* (49,2 százalék), illetve *„az egész ágazat jellemzően arról szól, hogy a vagyonőrt kihasználva működjenek a cégek”* (21,3 százalék).

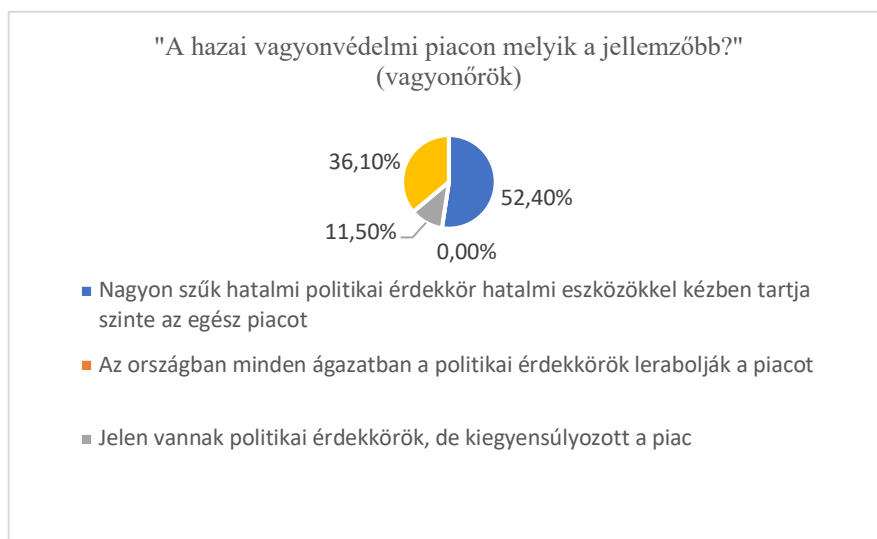
26. ábra: *"Véleménye szerint ma Magyarországon van érdemi vagyonvédelmi szakmai szolgáltatás?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés*

A vagyonvédelmi ágazat rossz megítélése – legalábbis a vagyonőr válaszadók egy része szerint – összefüggésben lehet azzal, hogy *„nagyon szűk hatalmi politikai érdekkör hatalmi eszközökkel kézben tartja szinte az egész piacot”* (52,4 százalék), habár akadnak olyan

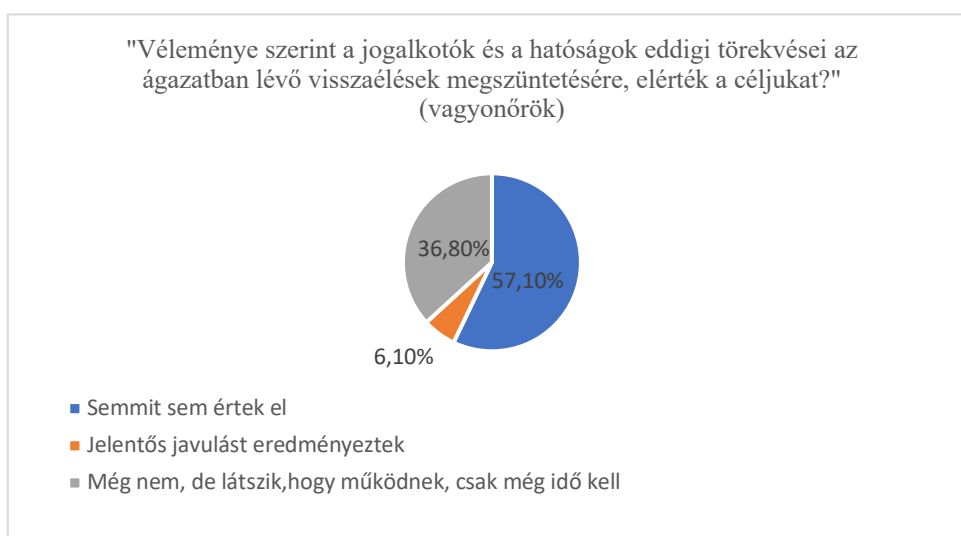
vélekedések is, miszerint az ágazatban „a politikai érdekek csak annyira vannak jelen, mint bármely más ágazatban” (36,1 százalék).

27. ábra: "A hazai vagyónvédelmi piacon melyik a jellemzőbb?" Válaszok megoszlása a vagyónőri mintában (%) Saját szerkesztés

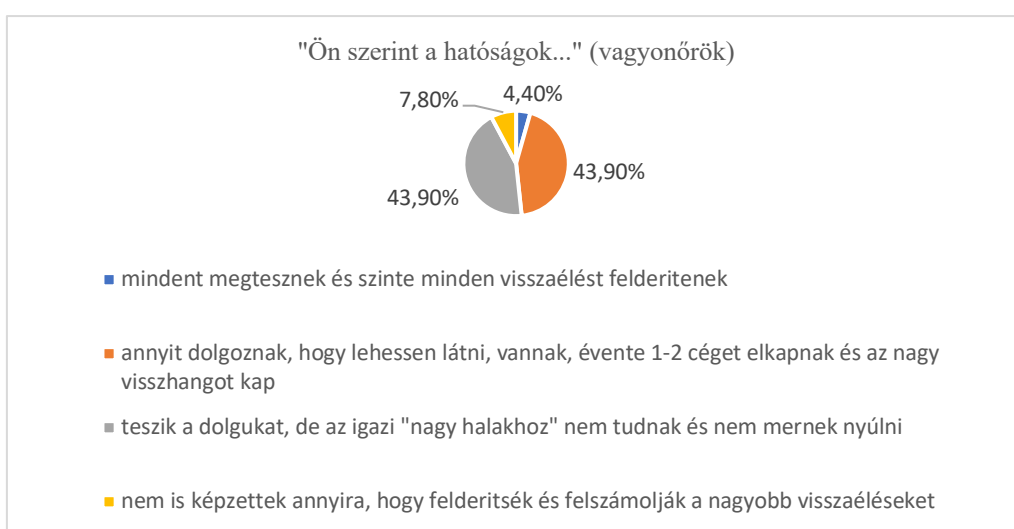
Rákérdeztem arra is, hogy vajon a jogalkotók és a hatóságok eddigi törekvései az ágazatban lévő visszaélések megszüntetésére, elérték-e a céljukat. A megkérdezett vagyónőri nagy többsége (57,1 százalék) szerint mindeközéig semmiféle eredményt nem sikerült elérniük sem a hatóságoknak, sem a jogalkotónak, 6 százalék szerint jelentős javulás következett be e téren, 36,8 százalék szerint pedig ugyan az eredmények még nem látszanak, de működnek a reformtörekvések, csak idő kérdése, és sikerül felszámolni az ágazatban a visszaéléseket.

28. ábra: "Véleménye szerint a jogalkotók és a hatóságok eddigi törekvései az ágazatban lévő visszaélések megszüntetésére, elérték a céljukat?" Válaszok megoszlása a vagyónőri mintában (%) Saját szerkesztés

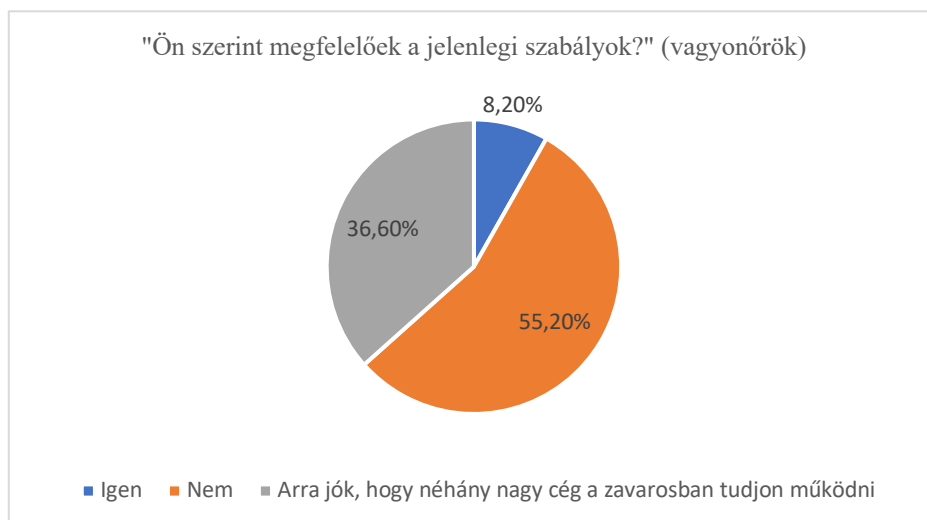
A megkérdezett vagyongerősek csak csekély hányada (4 százalék) gondolja azt, hogy a hatóságok megtesznek mindent és szinte minden visszaélést fel is derítenek. 43 százalék szerint a hatóságok „*annyit dolgoznak, hogy lehessen látni, vannak, évente 1-2 céget elkapnak és az nagy visszhangot kap*”, és ugyanennyi véli azt, hogy „*teszik a dolgukat, de az igazi 'nagy halakhoz' nem tudnak és nem mernek nyúlni*”. Megemlítendő, hogy a válaszadók 7,8 százaléka a hatóságok kompetenciáját, szakmai hozzáértését kérdőjelezi meg, mondván, „*nem is képzettek annyira, hogy felderítsék és felszámolják a nagyobb visszaéléseket*”.

29. ábra: "Ön szerint a hatóságok..." Válaszok megoszlása a vagyongerő mintában (%) Saját szerkesztés

A nyilatkozó vagyongerősek többsége szerint az ágazatra vonatkozó jogszabályok nem megfelelőek, 55,2 százalék úgy véli, „*csak arra jók, hogy néhány nagy cég a zavarosban tudjon működni*”.

30. ábra: "Ön szerint megfelelőek a jelenlegi szabályok?" Válaszok megoszlása a vagyongerő mintában (%) Saját szerkesztés

A vagyonőrök 65 százaléka úgy véli, *„igazságtalan, hogy a vagyonőrök valós, tisztességes munkája után bevallott, de a munkáltató által be nem fizetett járulékok miatt hátrány éri az államot, mert azt nem tudja beszédni”* (ugyanekkor 20 százalék szerint *„ez jogi kérdés”*, 15 százalék szerint pedig e téren is egyértelmű az állam felelőssége, mert *„ez a törvény, ha az állam nem tudja beszédni, akkor ez van”*).

A háttérben meghúzódó problémákat a kutatásba bevont vagyonőrök is egyértelműen felismerik. 21,9 százalék szerint az egész ágazatra jellemző az, hogy *„a legtöbb megrendelő, megbízó nem hajlandó a törvényes foglalkoztatáshoz szükséges mértékű megbízási díjat megfizetni, így a vagyonőr közterheire nem marad fedezet”*, 32,2 százalék szerint *„sok esetben ez van”*, 35 százalék szerint pedig *„jellemzően ez van”*. Erre a problémára megoldást jelenthetne, ha a megrendelőket, megbízókat jogszabály kötelezné a meghatározott mértékű megbízási díj megfizetésére (*„első lépésnek jó lenne, mert legalább lenne fedezet a járulékokra”*: 20,9 százalék; *„első lépésnek jó lenne, mert sok megbízó azért bízik meg egy céget, mert olcsó”*: 25,3 százalék; *„a megbízókat is felelősségre kellene vonni, hiszen sokat nyernek ők is”*: 22,5 százalék), habár a válaszadó vagyonőrök egynegyede szkeptikus, szerintük ez önmagában nem jelentene semmire garanciát, mert *„ha a megrendelő ki is fizeti az előírt összeget, nem biztos, hogy azt a munkáltató befizeti az államkasszába”* (24,7 százalék).

Azzal ugyanakkor a megkérdezett vagyonőrök nagy többsége (60,8 százalék) egyetért, hogy *„a kényszerfoglalkoztatási láncok megszüntetése a szakma egészének megítélését javítaná, a feketefoglalkoztatás kifehéritése révén az állami bevételek is nőnének”*. Míg azonban az oktatók szerint a szakmának égető szüksége lenne a vagyonvédelmi szabályozás megreformálására, a vagyonőrök ennek a jelentőségét kevésbé látják át: a válaszadó vagyonőrök 26,9 százaléka úgy véli, *„sokkal többet érne, mint az eddigiek”*, 29,1 százalék szerint *„sokat segítene”*, 20,9 százalék meglátása az, hogy *„a gondok nagy részét meg is oldaná”*, 11 százalék szerint *„szinte teljesen megoldaná a problémát”*; 12,1 százalék ugyanakkor pesszimista, véleményük ugyanis az, hogy *„ezt (mármint az átfogó jogszabályi reformot) nem fogják megengedni állami szinten”*.

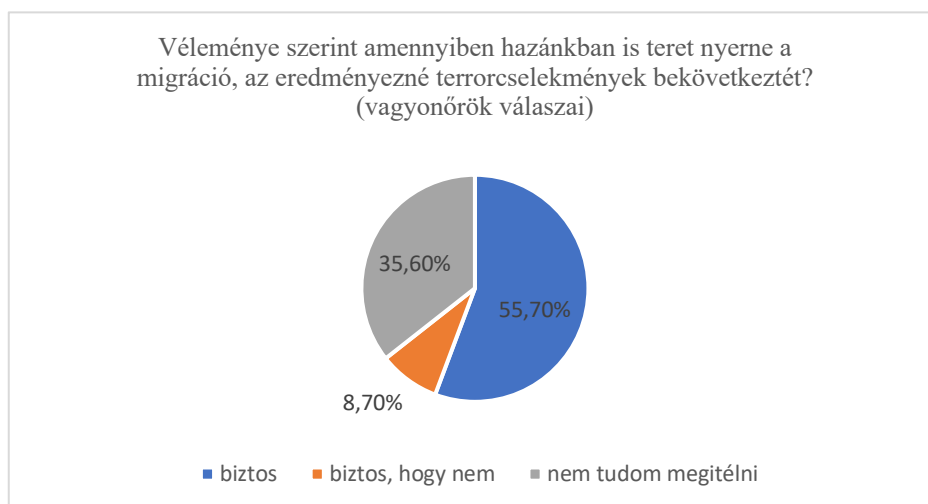
6.7. A vagyonvédelmi szektor és a globális kihívások

A globális kihívások, azok között is elsősorban a tömeges migráció és a terrorizmus, új feladatok elé állítja a magánbiztonságot, azon belül is a szolgáltató ágazatot; ezzel kapcsolatos álláspontomat értekezésem korábbi részében már kifejtettem.

Ennek apropóján intéztem kérdéseket a kutatásomba bevont oktatókhoz és vagyonőrökhöz is. Konkrétan arra voltam kíváncsi, hogy a válaszadók szerint „*az Európában a sporteseményeken, koncerteken, magán létesítményekben történt terrorcselekmények okán változott-e a vagyonvédelemben dolgozók feladatköre, veszélyeztetettsége*”.

Az oktatók 90,6 százaléka szerint egyértelműen fennáll az összefüggés a közelmúltban Európában történt terrorista cselekmények és a magánbiztonsági szektor fenyegetettsége között, és ez egyúttal új feladatokat is eredményez a vagyonvédelemben dolgozók számára. A vagyonőrök körében nem ennyire egyértelmű a helyzet megítélése. 13,7 százalék úgy nyilatkozott, hogy a téma nem érdekli, 41 százalékuk válaszolta azt, hogy „*felkészült a migrációval, terrorizmussal kapcsolatos*” kérdésekben, nyomon követi a médiában, a sajtóban az ezekről szóló híreket, 45,4 százalék pedig egy átlagosnak mondható érdeklődésről adott számot (nyomon követi a migrációval, terrorizmussal kapcsolatos híreket „*hozzávetőleg, mint bárki más*”).

31. ábra: Véleménye szerint amennyiben hazánkban is teret nyerne a migráció, az eredményezné terrorcselekmények bekövetkeztét? Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

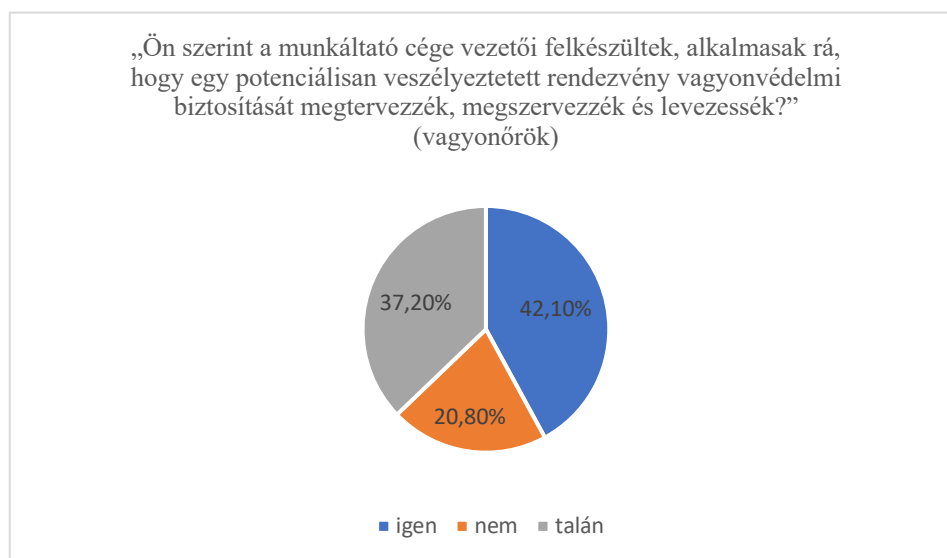

A megkérdezett vagyonőrök több mint fele (55,7 százalék) biztos abban, hogy „amennyiben hazánkban is teret nyerne a migráció, az eredményezné terrorcselekmények bekövetkeztét” 8,7 százalék szerint „biztos, hogy ez nem következne be”, 35,6 százalék ugyanakkor bizonytalan a kérdés megítélését illetően.

A vagyonőröknek is feltettem a kérdést, hogy szerintük „*az Európában a sporteseményeken, koncerteken, magán létesítményekben történt terrorcselekmények okán változott-e a vagyonvédelemben dolgozók feladatköre, veszélyeztetettsége*”. A vagyonőrök 23,5 százaléka szerint nincs összefüggés a két dolog között, 15,3 százalék nem tudta a

kérdést megítélni, 61,2 százalékuk szerint azonban a külhoni migrációs nyomás és a terrorista cselekmények egyértelműen megnövelik a hazai vagyonvédelmi szektor kitettségét és a szektorban dolgozók feladatait, felelősségét. Végül, talán nem érdektelen az sem, hogy a vagyonőrök mennyire találják egy ilyen helyzetben kompetensnek a szakmai vezetőiket. A kérdésem így hangzott: „Ön szerint a munkáltató cége vezetői felkészültek, alkalmasak rá, hogy egy potenciálisan veszélyeztetett rendezvény vagyonvédelmi biztosítását megtervezzék, megszervezzék és levezessék?”

32. ábra: „Ön szerint a munkáltató cége vezetői felkészültek, alkalmasak rá, hogy egy potenciálisan veszélyeztetett rendezvény vagyonvédelmi biztosítását megtervezzék, megszervezzék és levezessék?” Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%) Saját szerkesztés

Miként azt a 32. ábra is mutatja, a megkérdezett vagyonőrök 42,1 százaléka alkalmasnak tartja főnökét, szakmai vezetőjét, hogy veszélyhelyzetben egy potenciálisan érintett rendezvény vagyonvédelmi biztosítását megtervezzék, megszervezzék és levezessék. A válaszadók egyötöde (20,8 százalék) nem szavazna főnökének e téren bizalmat, 37,2 százalék pedig bizonytalan a kérdés megítélését illetően (válaszuk: „talán”).

6.8. Kutatási eredményeim egybevetése az NKE-kutatás megállapításaival

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (a továbbiakban: NKE) szervezésében 2019. és 2020. években egy, az én kutatásomhoz több ponton kötődő kutatást folyt, azzal a lényeges különbséggel, hogy vagyonvédelmi cégek vezetőit kérdezték meg, miként értékelik a magánbiztonság aktuális helyzetét. Az NKE két kutatója, Christián László és Rottler Violetta dedikált (vagyis nem anonim) kérdőívvel keresett meg a szakmában ismertnek számító céget (tisztán magyar tulajdonút és külföldi érdekeltségűt is vegyesen), összesen harminc

cégvezető válaszolt kérdéseikre, illetve vett részt a kiegészítő interjún, fókuszcsoportos megbeszélésen.¹⁸⁸ E kutatás – az általam folytatotthoz hasonlóan – két fő célt tűzött ki: egyfelől arra a kérdésre kereste a választ, hogy „mi a magánbiztonsági ágazat helye/szerepe/küldetése a rendészet komplex rendszerében”, másfelől pedig azt vizsgálta, „melyek a magánbiztonsági tevékenységek szabályozásának hiányosságai és gyakorlati működés aktuális problémái, miként tehető hatékonyabbá az ágazat”.¹⁸⁹

Az alábbiakban egybevetem az NKE-kutatás eredményeit a saját kutatásom alapján levonható következtetésekkel. A NKE-kutatásba bevont, a hazai szakmai elitet jelentő cégvezetők döntő többsége (93 százaléka) szerint fontos a nemzetközi trendek, a külföldi megoldások figyelemmel kísérése, igaz, csak a válaszadók fele nyilatkozott úgy, hogy ezt a maga részéről meg is teszi, vagyis nyomon követi a külföldi szakirodalmat, a határainkon túl alkalmazott szakmai módszereket, eszközöket. Az NKE-kutatás egyik központi kérdése volt, hogy miként lehetne a magánbiztonsági szakma presztízsét növelni. A válaszadók a javasolt teendők között első helyen említették az anyagi megbecsülés javítását, emellett pedig olyan tényezőket emeltek ki, mint a „szakma újra definiálása”, teljes generációváltás (a kamara, a szakmai szervezetek tekintetében), a jelenleginél átláthatóbb, egyszerűbb szabályozás, a cégminősítési eljárás bevezetése, a képzési rendszer újragondolása/fejlesztése (az alapoktól egészen a felsőoktatásig), a szakma érintettjei (dolgozók, érdekképviselők, megbízók) közötti együttműködés erősítése, pozitív tartalmú üzenetek a média, a közvélemény irányában. Az NKE kutatói – hozzám hasonlóan – arra a következtetésre jutottak, hogy a szakma jelenleg fennálló problémáit leginkább a következő tényezők okozzák: a vagyonőrök alacsony, a piaci viszonyoktól jócskán elmaradó órabére és a megfelelő munkafeltételek hiánya; sok vagyonőr esetében hiányzik „a szükséges fizikai adottság és a jó kiállás”; nincs megfelelő vagyonőri képzés, sem pedig olyan ellenőrzési rendszer, mely garantálná a minőségi munkavégzést; a polgárok jellemzően a feladat elvégzésére alkalmatlannak találják a vagyonőrök többségét.¹⁹⁰

A Christián – Rottler szerzőpáros a vagyonőri szegmenstől elkülönítve tett megállapításokat a biztonságtechnikára és a magánnyomozási tevékenységre vonatkozóan. Előbbi esetében a válaszadói értékelések jelentős szórását emelték ki: egyesek úgy vélik, megfelelő a presztízse, míg mások szerint távolról sem mondható kielégítőnek. Ennek

¹⁸⁸ Christián László – Rottler Violetta: Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020. Glossa Iuridica VIII. évf., 1-2. szám. 159–182. 160. Elérhető: https://ajk.kre.hu/images/doc2021/pr/glossa_Iuridica_2021_1_2_szam.pdf

¹⁸⁹ Christián – Rottler (2021) i.m. 163.

¹⁹⁰ Christián – Rottler (2021) i.m. 164–169.

hátterében az áll, hogy rendkívül ár-érzékeny területről van szó – emelik ki az NKE kutatói –, ami egyrészt azt jelenti, hogy a megrendelők igyekeznek a legolcsóbb szolgáltatót kiválasztani, másrészt pedig nincs a kezükben olyan eszköz, mellyel a nyújtott szolgáltatás minőségét ellenőrizni tudnák.¹⁹¹ Az NKE-kutatásba bevont cégvezetők a legrosszabb véleményt a magánbiztonsági szegmenssel kapcsolatosan fogalmazták meg. A kutatók szerint általánosnak mondható a vélekedés, miszerint „ezt a tevékenységet a jelen jogszabályi környezetben (GDPR) jogszerűen és hatékonyan végezni nem lehet, így ennek a presztízsről [...] nem is érdemes vitázni”.¹⁹² A hatályos jogszabályi keretek között ugyanis egy magánnyomozó pontosan annyi jogosultsággal rendelkezik, mint az őt megbízó állampolgár, emellett pedig a magánnyomozói szakmára (képzettségre, munkavégzés feltételeire stb.) vonatkozó előírások a leghiányosabbak a magyar joganyagban, egységes és megfelelően működő szakmai érdekképviselő pedig nem létezik, ilyenformán nem meglepő, hogy még azt sem vonja senki felelősségre, aki a legminimálisabb feltételek (érettségi és OKJ-képzés) hiányában folytat magánnyomozói tevékenységet.¹⁹³

Az NKE-kutatás az én kutatásommal teljes mértékben egybecsengő következtetésre jutott az SZVMSZK megítélésével kapcsolatosan. A válaszadók szerint a kamara „nem tudja ellátni az alapküldetését, a szakma tényleges érdekképviselőt”, egy válaszadó pedig ennél is nagyobb problémát látott abban, hogy a kamarai vezetés „megcsontosodott”, képtelen a megújulásra. Az NKE-kérdőívet kitöltők nagy többsége 10-es skálán közepesnél jóval rosszabbra (3,33-ra) értékelte az SZVMSZK érdekvégyesítéssel kapcsolatos ténykedését. Sok válaszadó úgy vélte, hogy a kötelező kamarai tagság időszakát érintően lényeges lett volna érdemi vizsgálatot folytatni arról, miként tűnhettek el a befolyt tagdíjak, ám az, hogy ez elmaradt, negatív irányban befolyásolta a testület megítélését. A kamarai vezetők ellen nem indult még csak belső vizsgálat sem; egyes válaszadók szerint mindaddig, amíg nem történik meg a teljes körű elszámoltatás, addig a szakma „kifehéredésére”, öntisztulására is hiába várunk.¹⁹⁴

Figyelemre méltónak találom azokat a megjegyzéseket, melyek szerint a kamara az elmúlt időszakban és jelenleg is azért küzd, hogy egyáltalán életben tudjon maradni, ilyenformán a magánbiztonsági szakma érdekében történő fellépés valójában nem is várható. Arra ugyanakkor az NKE-kutatás nem talált választ, hogy a vagyonvédelmi szakma elitjének

¹⁹¹ Christján – Rottler (2021) i.m. 170.

¹⁹² Christján – Rottler (2021) i.m. 171.

¹⁹³ Christján – Rottler (2021) i.m. 170–171.

¹⁹⁴ Christján – Rottler (2021) i.m. 171.

tekinthető cégvezetők jelen helyzet kialakulásáért inkább a kormányzatnak, a belügyi tárcának és/vagy az ágazatban tevékenykedőknek a felelősségét látják nagyobbak.¹⁹⁵

6.9. Kutatási eredmények összegzése

A kérdőíves felmérést háromszáz, illetve 1000 fős mintán folytattam le, a kiválasztás szempontjai garantálták, hogy a minta leképezte összetételét tekintve az alapsokaságot, így kutatásomat reprezentatív kutatásnak tekintem, meglátásom szerint a kapott eredmények nemcsak a megkérdezettek csoportjaira, hanem az alapsokaság (egyfelől a magánbiztonsággal kapcsolatban álló egyetemi oktatók, másfelől a hazai vállalkozásoknál foglalkoztatott személy- és vagyonőrök sokasága) egészére tekintve érvényes, általánosítható következtetések levonására alkalmas. Az eredmények, a harmadik, független kutatás eredményeivel történő összevetése révén nem csak mennyiségi reprezentációt tudnak jelenteni. Tudomásom szerint ez volt a legnagyobb mintavételezéssel megvalósult hazai kutatás a magánbiztonsági szolgáltató szektorban és az egyetlen, ahol vizsgált válaszadók reprezentáltsága kiterjedt a munkavállalói, a munkáltatói és a tudományos, oktató területre is. A fentiek okán joggal vindikálhatunk jogot magunkat, hogy a kapott eredményeket az ágazat által képviselt tényként fogadjuk el.

A kutatási eredmények értékelése során az első jelentős megállapítás, hogy a szektor és az ágazat meghatározó problémái tekintetében szignifikáns egyezés van a három vizsgálat eredményei között, továbbá a kérdéses problémák súlyát tekintve szintén. Ennek alapján megállapítható, hogy az ágazat valamennyi szereplője magas egyezőséggel ugyanazokat a tényezőket látja problémának, ugyan olyan mértékben.

A kutatásba bevontak válaszaiból az derül ki, hogy napjainkban Magyarországon a vagyonőri szakmában érdemi kiválasztásra, szofisztikált munkaerő-felvételi eljárásokra nincsen lehetőség, mégpedig azért, mert a munkáltatók nem igazán tudnak válogatni a jelentkezők közül, a munkavállalói réteg jellemzően nem rendelkezik hosszabb távú elképzeléssel a szektorban vagy nyugdíjas, korábbi rendvédelmi dolgozók, vagy fiatal, alacsony iskolázottsággal rendelkezik, az életben még a helyüket kereső munkavállalók jelentik a vagyonőrök meghatározó többségét. Egyértelműen érzékelhető, hogy rendkívül alacsony az ágazat presztízse, és bár a szakma jelentősége és feladatrendszere nem vitathatóan nőtt, ez a társadalmi megítélés egyre lentebb süllyedt. Mind a megkérdezett

¹⁹⁵ Christján – Rottler (2021) i.m. 172.

oktatók, mind a vagyonőrök, mind a cégvezetők az egész ágazatra jellemző feketefoglalkoztatást, a felesleges (vagy annak tűnő) képzéseket, a toldozott-foltozott ágazati törvényt jelölik meg legfőbb problémaként. Annyi azonban már itt is kimondható, hogy a szabálytalan foglalkoztatás hátterében – egyebek mellett – az áll, hogy a megbízók jellemzően a minél olcsóbb szolgáltatást keresik, ezzel pedig előidézik a megbízási díjak alacsony szintű regnálását. Ez ellen és az ágazatban tapasztalható további anomáliákkal szemben a kormányzatnak, a jogalkotónak kellene fellépnie, érdemi lépésekre azonban – mondják a megkérdezett szakmabeliek – mindezidáig nem került sor, és ebben az is szerepet játszik, hogy a magánbiztonságra a politikusi érdekkörök is jelentős piacként tekintenek, így az ágazat rendbetétele, kifehérítése nem áll érdekükben, holott kizárólag ezzel indítható be a szakma megújulását lehetővé tevő folyamat. Holott abban nagyfokú egyezést mutatott a kutatások összegzése, hogy a magánbiztonsági szektor nem tud érintetlen maradni a globális kihívások tekintetében, pedig e tárgykörben új, komplexebb feladatok várnak rá, amelyeket csak szilárd, működő jogi szabályok keretében ténykedő, kvalifikált, képzett, munkaerő bázissal rendelkező – amely szakmai jövőképpel rendelkezik és társadalmi elismertséggel – ágazat fog tudni eredményesen megívni.

A kutatás arra világított rá továbbá, hogy aktuálisan a magyar magánbiztonsági szektort rendszerszintű problémák terhelik: vagyis jelenleg a magánbiztonság fenntartását egy olyan ágazattól várjuk, melynek társadalmi megítélése, megbecsültsége kritikán aluli. Pedig a szakma fontossága és jelentősége meghatározó mértékben, folyamatosan nő.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Kutatásaim révén bizonyítottam, így elfogadom hipotéziseimet, az alábbi új tudományos eredmények megosztása mellett:

1. Bizonyítottam és igazoltam a magánbiztonság fogalmi értelmezésének és rendészettudományhoz történő kapcsolásának tudománytani átgondolásának szükségességét. Történelmi tényalapból levezettem és bizonyítottam a magánbiztonság, a közbiztonság, és a rendészeti tevékenység elhatárolásának szükségességét és valamint kapcsolati összefüggéseiket.
2. Új és pontos fogalmat alkottam a magánbiztonság, a magánbiztonsági tevékenység és a magánbiztonsági szolgáltatás tekintetében, illetve azokat elhatároltam egymástól.
3. Felderítettem, saját kutatásokkal, valamint azok eredményeinek más kutatásokkal történő összevetéséből származó szignifikáns egyezéssel igazolva eredményeimet, megalkottam a magánbiztonsági szolgáltató ágazat teljes probléma térképét, amelynek adatait történelmi tényalapok segítségével ellenőriztem.
4. A feltárt adatok alapján, zárt logikai láncba rendezve az ok-okozati összefüggéseket, bizonyítottam, hogy a magánbiztonsági szolgáltatói ágazat problémáinak eredője és alapja a fekete foglalkoztatás, amely a jelenlegi jogi szabályozás keretein belül nehezen szüntethető meg.
5. Kapcsolódó társtudományok szemszögéből is megközelítve kidolgoztam az ágazatra jellemző fekete foglalkoztatás megszüntetését biztosító, három pillérű, jelenlegi jogintézmény felhasználásával eredményesen megvalósítható javaslatrendszert, bizonyítottam annak megalapozottságát és működőképességét.
6. Definiáltam és meghatároztam a globalizáció és annak két kiemelt jelensége, a migráció és a terrorizmus magánbiztonságra gyakorolt hatását, nemzetközi összevetésben igazolt tényekkel alátámasztott tervcsomagot dolgoztam ki az ezzel kapcsolatos szakmai kihívások megvalósítása céljából a jogalkotás, az oktatás és a képzési követelményrendszer tekintetében.

MUNKÁM ÖSSZEGZÉSE ÉS JAVASLATAIM

A magánbiztonsági szolgáltatói ágazat problématerképének a kutatások által igazolt és alátámasztott sarokpontjai megértésével, értelmezésével és a lehetséges megoldásokkal szeretném munkámat összegezni. Ennek bevezetéseként már a kutatás által igazolt tények olvasatában szeretném a sarkalatos kérdésekre fókuszálva röviden kronológiai megközelítésben is röviden áttekinteni a jelen állapothoz vezető utat.

Magyarországon a magánbiztonsági szektor törvény szintű szabályozása viszonylag későn épült ki, akkor is sután, hibákkal terhelt, ami leginkább a téves jogalkotói koncepció, a nem kellően átgondolt jogi szabályozás terhére írható. Ettől függetlenül a szektor gyors fejlődésnek indult, hiszen a társadalom biztonsági igénye is rohamosan nőtt. A rendőrségi feladatok egy része a civil szektorhoz került, az azonban – és ez egész gyorsan egyértelművé vált – nem volt még felkészülve e tevékenység ellátására. Nagy számban kerültek vagyoni pozícióba csökkent munkaképességű személyek, olyanok, akik sem fizikailag, sem mentálisan, sem egészségi állapotukat tekintve tudták megbízhatóan ellátni a feladatukat. Minden kihatással volt a szakmai színvonalra és a szakma megítélésére egyaránt. Nem túloz Farkas Péter (2019), amikor úgy fogalmaz, hogy a magánbiztonság afféle „nyugdíjas ágazat” lett.¹⁹⁶ Valamivel később kényszervállalkozóvá vált munkanélküliek kezdtek a szektorba áramolni, megfelelő képzettség és szaktudás nélkül, nemritkán az elvárható szintet el nem érő intelligenciával. Nem léteztek szakmai követelményrendszerek, sem képzés, felkészítés. Ám nemcsak a foglalkoztatottak bizonyultak problémásnak, a magánbiztonsági cégeket alapító, azokat vezető személyek között is sokan akadtak olyanok, akik nem voltak tisztában a szakma elemi követelményeivel, a jogszabályokkal, általában véve a vállalkozás etikájával, többüket a profiton kívül nem igazán érdekelt egyéb.

Az 1990 és 1995 közötti időszakban országos szinten megháromszorozódott a vagyon elleni bűncselekmények miatt tett feljelentések száma, és a lakosság számára is nyilvánvalóvá vált, hogy a romló közbiztonsági helyzetben nem számíthatnak csak a rendőrségre, saját védelmük érdekében igénybe kell venniük a piacon alapon működő biztonsági vállalkozások szolgáltatásait. 1995-re már nagyjából kétezer cég működött,

¹⁹⁶ Farkas Péter (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalma, kialakulása, kapcsolata és fejlődés. Kézirat. Nemzeti Közszerghálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, Budapest. 9.

Elérhető:

https://szakmaikamara.hu/files/images/Orszagos/Szakmai_Kollegium/publikalt_szakdolgozatok/Farkas-Peter_szakdolgozat.pdf

mintegy negyvenezer személyt foglalkoztatva. Kétségtől fokozta a vállalkozói kedvet, hogy a jogszabályok a cégalapításhoz szükséges tőke tekintetében nem támasztottak nehezen teljesíthető feltételeket.

1998-ban megszületett az első ágazati törvény, mellyel szemben már elfogadásakor szakmai kifogások merültek fel. A legnagyobb problémát azonban abban látom, hogy nyolc évet kellett várni a megalkotására, ez idő alatt pedig alapjaiban változtak meg a társadalmi viszonyok, változott maga az ágazat is és az ágazattal szemben támasztott elvárások: az 1998. évi IV. törvény rendelkezései elnagyoltak, szakmailag megkérdőjelezhetőek és idejélmúltak voltak. Mindezek mellett azonban úgy tűnik, hogy a jogalkotó nem volt tisztában a magánbiztonság természetével, mibenlétével, így már pusztán azáltal hibát követett el, hogy azt „szervezetidegen formában, a rendészet, rendvédelem részeként, azzal összefüggő szabályait és képzését tekintve összekapcsolódó értelmezhetetlen üzleti tevékenységként” tételte.¹⁹⁷

Az 1998. évi IV. törvényt a szakma képviselői közül többen arra hivatkozva kifogásolták, hogy az diszkriminatív, mivel kizárólag a vállalkozás keretében folytatott személy- és vagyonvédelmi tevékenységet szabályozta (Turbacs, 2005, 9.; hivatkozva: Farkas, 2019, 12.).¹⁹⁸ Mások azt nehezményezték, hogy a törvény hatálya alá tartozó szolgáltatást csak Magyarországon bejegyzett cégek nyújthatták, ilyenformán a külföldi székhelyű vállalkozások kiszorultak a piacról (Farkas, 2019, 12).

Az első ágazati törvény megalkotásakor a jogalkotó célként határozta meg, hogy a magánbiztonsági vállalkozások – a bűnmegelőzés terén kifejtett szolgáltatásaik révén – hozzájáruljanak a közrend, a közbiztonság javításához. Ehhez képest azzal kellett szembesülnünk, hogy a magánbiztonsági szektor egyes szereplői szorosan összefonódtak a bűnözői körökkel. A második ágazati törvény megszületéséig további nyolc évet kellett várni: az SzVMt. a korábbinál jóval szigorúbb rendelkezéseket határozott meg, a kritikus pontokon (például csomagátvizsgálás, kényszerítő eszköz használata) igyekezett részletekbe menően szabályozni a jogokat és kötelezettségeket. Mindez kedvezően hatott a magánbiztonsági szolgáltatások színvonalára. 2006-ra sikerült a szektort megtisztítani a kétes háttérű, bűnözői körökkel szoros kapcsolatot ápoló vállalkozóktól (habár ez a legkevésbé sem az SzVMt. érdeme), ám újabb veszélyek ütötték fel a fejüket: álláspontom szerint „a szektoriális és kapcsolódó szabályok hiányosságára vezethető vissza, hogy

¹⁹⁷ Fábán (2021) i.m. 119.

¹⁹⁸ Turbacs Lajos (2005): A személy- és vagyonőrök életmódja, és az életmódot befolyásoló tényezők. Kézirat. Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron. 2005.

időközben az őrző-védő cégek váltak a feketefoglalkoztatás és a pénzmosás melegágyává”.¹⁹⁹

Javasataimat három fő területre fogalmazom meg először a jogalkotói, majd a tudománytani feladatokkal kapcsolatban és végül az oktatási, illetve a képzési követelmények. A fentiek alapján a legfontosabb és a fundamentális problémák alapját képezi a több területet is érintő, megfelelő jogi szabályozások hiánya. Ennek okán első körben erre vonatkozó javasataimat ismertetem, több pontban.

Jogalkotási feladatok:

- Ágazati szabályozás

Megítélésem szerint *„az 1998. évi IV. törvény totális jogalkotói téveszme volt és olyan szabályozási deficitet kezdett el megtermelni, amely azóta is csak gyarapszik, vakvágányra terelve az egyik legnagyobb munkavállalói létszámot foglalkoztató, nélkülözhetetlen ágazatot”.*²⁰⁰ Időközben ugyanakkor a körülöttünk lévő világ is megváltozott, új veszélyek és új fenyegetések jelentek meg, úgy a hazai, mind a nemzetközi viszonylatban. A jogalkotó egész egyszerűen nem maradhat tétlen, elkerülhetetlen a kor kívánalmainak megfelelő magánbiztonsági törvény megalkotása, az oktatás, a szakmai érdekképviselő rendbetétele. Fontos, hogy minden érdekelt felismerje a hibákat, hiányosságokat, így tudjuk csak a kihívásokat meghatározni. Nem megoldás a meglévő törvény toldozása-foltozása, új ágazati törvényre van szükség. A törvény előkészítése során az alábbi feltételrendszer biztosítását látom szükségesnek:

- célszerű a külföldi megoldásokat tanulmányozni, és az adaptálható elemeket felhasználni, ugyanis az eltérő szabályozási környezet miatt egy az egyben nem alkalmazható egyik ország megoldása a másik országban,
- A jogalkotási folyamatot több lépcsőben kell lefolytatni, a szakma aktív képviselőinek a bevonásával, s érdemi, szakmai vita és hatástanulmányt követően,
- Ennek céljából szükséges lenne a „magánbiztonsági kerekasztal” létrehozása, ahol jelentősebb szolgáltató cégek, a munkavállalók érdekképviselője, a Kamara és tudományos közösség is képviseltetni tudja magát,

¹⁹⁹ Fábíán (2021) i.m. 120.

²⁰⁰ Fábíán (2021) i.m. 120.

- A végleges jogszabály pedig a szakmai érdekképviselőt lehető legmagasabb reprezentáltsága melletti konszenzus alapján születik meg, garantálva annak életszerűségét, működőképességét és naprakész voltát.

- A Kamarát érintő jogalkotási javaslatok

A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara – az SzVMt. definíciója szerint – „*a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység folytatására jogosult természetes személyek, önkormányzattal rendelkező, közfeladatot és általános szakmai érdekképviselői feladatokat ellátó köztestülete*”.²⁰¹

A köztestület az állam által átengedett jogkörben lát el állami, hatósági feladatokat, amely leginkább a tagok nyilvántartását és az azzal összefüggő igazgatási teendőket jelent. A jogalkotó normatív úton hozza létre a köztestületeket, és azt, hogy önkormányzatiságuk szűkebb vagy tágabb, illetve, hogy milyen terjedelmű a működésük, jogszabályban határozza meg. A szakirodalom két alapvető típusát különíti el, az angolszász modellben a köztestület magánjogi jellegű, önkéntes tagságon alapul, szervezetét saját maga állapítja meg, közfeladatokat nem lát el, ehelyett az érdekképviselői szerep a meghatározó. Ezzel szemben a kontinentális modell közjogi kamarát jelent, intézményi jelleget ölt, automatikusan szerveződik azáltal, hogy jogszabály az érintettek számára kötelező tagságot ír elő. A köztestületek ugyanakkor még Európán belül is változatos formát öltenek, ez a jelenség különösen az 1980-as óta figyelhető meg, ekkor kezdtek ugyanis erősödni azok a kritikai hangok (főként Ausztriában), melyek szerint a kötelezővé tett szervezeti (kamarai) tagság az alapvető emberi jogok és szabadságok (így első az egyesülési szabadság) sérelmével járnak. Mások ugyanakkor azzal érvelnek, hogy a köztestületek legfőbb rendeltetése a közérdek, a közjó szolgálata, márpedig ezt csak abban az esetben tudják betölteni, ha valamennyi érintettet a tagjaik sorában tudhatják, vagyis, ha kötelező a tagság.²⁰²

Magyarországon különösen változatos képet mutatnak a köztestületek, ennek oka az egységes szabályozás hiányában keresendő. Az egységes szabályozás – mutatnak rá szakirodalmi források – márcsak amiatt is szükséges lenne, mert ha nincs meghatározva „*a köztestületektől egységesen elvárt külső szolgáltatási védelmet nyújtó minimum szint*” vagy

²⁰¹ SzVMt. 36. § (1) bek.

²⁰² In: Patyi Gergely (2020): Köztestületek az alkotmányjogban. Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.) (2020): A magyar közjog alapintézményei. Budapest, Pázmány Press, 2020. 755–768. 758–760. Elérhető: http://jak.ppke.hu/uploads/articles/2166539/file/5_5_Koztestuletek_az_alkotmanyjogban.pdf

éppen az állami finanszírozás mikéntje, az hosszú távon a működés diszfunkcióját eredményezheti.²⁰³

Dolgozatomnak nem célja a köztestületi szabályozás kritikája, erre nem is vállalkozom, azt ugyanakkor saját tapasztalataim alapján kénytelen vagyok megállapítani, hogy a kötelező kamarai tagság megszüntetése nem szolgálja a magánbiztonsági szektor érdekeit. Ezen megállapításomat ki kell egészítenem a kutatás által is igazolt másik álláspontommal, hogy a Kamara eddigi működése és jelen szervezeti állapota és jogosítványai sem teszik alkalmassá, hogy érdemben bármiféle szakmai vagy érdekképviselési tevékenységet be tudjon tölteni.

A Kamara a hatályos szabályok alapján hatósági jogkört nem gyakorol és igazgatási feladatokat sem lát el. Szabó Csaba 2019-es tanulmányában a Közigazgatási Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) égisze alatt folytatott kutatásokra hivatkozik, amennyiben a kutatások rámutattak a vagyonzvédelmi kamara működésének anomáliáira. Szabó szerint szervezeti és strukturális változtatások indokoltak, a cél pedig nem lehet más, mint a Kamara „*hatósági feladatrendszerének kialakítása*”.²⁰⁴

Ugyancsak a szervezet feladat- és jogkörének reformja mellett állt ki Fialka György, a Kamara 2017 márciusban megválasztott elnöke. Fialka ekkor úgy vélte, a szervezet tevékenysége 2012, vagyis a kötelező tagság megszüntetése óta eltelt időszakban leginkább úgy írható le, hogy „*kissé szétcsúszottként*”, anakronisztikus, mely „*az időmúlást nem követte kellően*”, és amelynek tagsága „*érezhetően fellazult, szűretlenné vált*”.²⁰⁵ Az új elnök aggodalomra okot adónak nevezte, hogy a kiadott vagyonzőri igazolványok száma 110 ezer körüli, ellenben 90 ezernél nem többen folytatják ezt a tevékenységet, márpedig a kötelező tagság és a megbízható nyilvántartás hiányában nem lehet tudni, hogy a különbözet kiknél van és milyen célokat szolgál. Fialka éppen ezért amellettt érvelt, hogy a személy- és vagyonzörök számára vissza kell állítani a kötelező kamarai tagságot (jelképes, évi másfél, legfeljebb kétezer forint tagdíjat meghatározva), felül kell vizsgálni a céges nyilvántartást (ugyanis 2017-ben 3700 magánbiztonsági vállalkozást tartottak nyilván, ám tényleges tevékenységet nagyjából ezer cég folytatott), mindennek fejében pedig erősíteni kell a kamara érdekképviselési funkcióját, és – egyebek mellett – elérni azt, hogy a cégek ne egyéni

²⁰³ Patyi (2020) i.m. 768.

²⁰⁴ Szabó Csaba (2019): A magánbiztonság működésének összehasonlítása a V4-országokban. In: 37–50. 39.

²⁰⁵ Szakmaikamara.hu (2017): Újraszervezné a vagyonzvédelmi kamarát. 2017.05.13. Elérhető: <https://szakmaikamara.hu/ujraszervezne-a-vagyonvedelmi-kamarat/>

vállalkozóként, hanem munkaszerződéssel foglalkoztassák a vagyonőröket, garantált bérminimum mellett.²⁰⁶

Az elképzelések között szerepelt a Kamara hatáskörébe tartozó tevékenységek körének bővítése, annak kiterjesztése az önkormányzati rendészetre, a fegyveres biztonsági őrekre, az IT biztonsági szakemberekre, a tűzszerészekre, a takarító cégek munkavállalóira. Mindez – Fialka szerint – biztonsági szempontból elengedhetetlen, ugyanis a közelmúltban feltárt adatvisszaélési, lopási, ipari kémkedési ügyek érintettjei sorában gyakorta megjelentek IT szakemberek vagy akár takarítóként dolgozó személyek is. A kamarai tagság felduzzasztása, illetve már önmagában is a tagság kötelezővé tétele legkevesebb kétszázezer személyt érintene, márpedig, egy kétszázezer embert tömörítő szervezet kétségkívül erősebb lenne, ezzel együtt növekedne az érdekérvényesítő képessége is. 2017-ben még voltak arra utaló jelek, hogy az új kamarai elnök tervei élvezik a belügyminisztérium támogatását, Biztonságpiac nevű szakmai kiadvány tudni vélte, hogy a minisztérium *„hajlandó lenne biztosítani a vagyonvédelmi kamara működéséhez szükséges munkakörnyezetet (irodát és infrastruktúrát), megteremtenék a kötelező tagság bevezetésének törvényi háttérét, valamint normatív pénzügyi támogatást biztosítanak a valóban közszolgálati tevékenységhez”*.²⁰⁷

Ezek az elképzelések azonban nem léptek ki az utópiák világából, előrelépés még jelen sorok írása idején (2021 július) sem történt, és semmi jele nincs annak, hogy a kormányzat ki akarná fehériteni a magánbiztonsági szektort és meg kívánná erősíteni a szakmai kamara jogosítványait. Egyes források szerint (például Farkas, 2019) a Belügyminisztérium egyrészt arra hivatkozással nem tervezi visszaállítani a kötelező kamarai tagságot, hogy az ütközne az európai uniós irányelvekre, másrészt azért, mert az erre vonatkozó terveket szakmaiatlannak tartják.²⁰⁸

Határozott álláspontom, hogy indokolt lenne az etikai kódexet revízió alá vetni, az ágazati törvényt pedig akként módosítani, hogy az etikai kódexben foglaltak megsértése esetén végső esetben akár ki is lehessen zárni az adott céget. Szükséges lenne visszaállítani a kötelező kamarai tagságot, de lényeges az is, hogy a kamara ennek fejében nyújtson érdemi szolgáltatást, funkcionáljon valódi érdekképviselőként. Egyes kritikai észrevételek szerint (például Farkas, 2019) a Kamara a kötelező tagság időszakában még a jelenleginél is kevesebbet tett a tagok érdekeinek védelmében, több vagyonőr, illetve cégvezető is

²⁰⁶ Szakmaikamara.hu (2017) i.m.

²⁰⁷ Szakmaikamara.hu (2017) i.m.

²⁰⁸ Farkas (2019) i.m. 15.

kifogásolta az értelmetlen pénzköltést (Farkas például említ olyan esetet, amikor a befolyt tagdíjból „vagyonőr szépségversenyt” rendeztek).²⁰⁹

- A fekete gazdaság felszámolást célzó javaslatok

A magánbiztonsági ágazat Magyarországon még napjainkban is a „legfeketébb” ágazatok közé tartozik, miként arra a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) és a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (a továbbiakban: NMH) statisztikái évről évre felhívják a figyelmet, a legtöbb foglalkoztatást érintő jogsértést – az építőipar mellett – a vagyonvédelemben tárják fel. 2013-ban például az NMH a vagyonvédelmi vállalkozások 62 százalékánál talált valamilyen szabálytalanságot, ez pedig az ágazatban foglalkoztatott vagyonőr 70 százalékát érintette (igaz, ez nem minden esetben jelentett feketefoglalkoztatást, sok esetben ugyanis a munkavédelmi, illetve a munka-egészségügyi előírások megsértése miatt indult eljárás).²¹⁰

A feketefoglalkoztatás elleni fellépés egyik eszközeként a minimális rezsi óradíj (a jogi terminológia szerint: minimális szolgáltatási óradíj) bevezetését látta megoldásként a Belügyminisztérium. Ennek bevezetését a Kamara (SZVMSZK) már régebb óta szorgalmazta, illetve évente közzétett egy ajánlást, pontosabban egy, a közterheket és járulékokat figyelembe vevő számítási segédletet a vagyonőrök bérminimumára. A minimális rezsióradíj magában foglalja a foglalkoztatottnak kifizetendő bér összegét és a közterheket. A Kamara számításai szerint ennél alacsonyabb összegből a biztonsági cég csak abban az esetben tudja a szolgáltatást biztosítani és a dolgozókat kifizetni, ha nem fizeti meg (vagy nem teljes mértékben fizeti) a közterheket (adót és járulékot) vagy nem fizeti ki a foglalkoztatottnak a szektorális garantált bérminimumot. Úgy vélem a gondolatmenet alapja- az igen egyoldalú, nem igazán felkészült - sajátos gondolkodásmód, mely szerint: a vagyonvédelmi szektorban lényegében a kezdetek óta bevett gyakorlatnak számít az, hogy a cégek olyan alacsony ajánlatot téve nyernek állami és önkormányzati pályázatokon, melyet kigazdálkodni csak feketefoglalkoztatás mellett lehetséges. Márpedig, ez nemcsak a foglalkoztatottak anyagi érdekeit sérti, hanem a versenyt is torzítja a piac tisztességes, jogkövető magatartást tanúsító szereplői kárára. 2013-ban a Kamara által javasolt minimális rezsi óradíj 1186 forint volt az alkalmazottak esetében, egyéni vállalkozóknál pedig 1046 forint.²¹¹

²⁰⁹ Farkas (2019) i.m. 16.

²¹⁰ Biztonsagpiac.hu (2014): Itt a minimális rezsióradíj, avagy a vagyonvédelmi közbeszerzések különös szabályai. 2014.02.19. Elérhető: <https://biztonsagpiac.hu/itt-a-minimalis-rezsi-oradij-avagy-a-vagyonvedelmi-kozbeszerzesek-kulonos-szabalyai>

²¹¹ Biztonsagpiac.hu (2017) i.m.

Nemcsak a Kamara, hanem a szakma más meghatározó szereplői, érdekképviselői szervei is szükségesnek ítélték a minimális rezsióradíj bevezetését, közülük a Magánbiztonsági Ágazati Párbeszéd Bizottság (MBÁPB) meg is kereste a belügyminisztériumot törvénymódosítási javaslatával.²¹² Igaz, már ezen a ponton felmerültek bizonyos érdekellentétek, a MBÁPB ugyanis amellet érvelt, hogy a teljes (tehát a munkaadói és a munkavállalói oldal) képviselőjében egyedül ő jogosult a rezsióradíjjal kapcsolatos ajánlás megfogalmazására, ugyanakkor a Kamara is magának akarta vindikálni ezt a feladatot. A két érdekképviselő végül nem tudott megegyezni, ezért külön-külön nyújtották be a miniszternek a javaslatukat.²¹³

Az Országgyűlés 2014 februárjában fogadta el a közbeszerzési törvényt módosító „salátatörvényt”, ebben mondták ki, hogy vagyonvédelmi szolgáltatás esetében aránytalanul alacsony árnak tekintendő az az ajánlati ár, amely a minimális rezsióradíj kötelező mértéke alatt marad.²¹⁴ Egyúttal módosították a SzVMt. -t is; a 2015. január 22-től hatályos rendelkezés szerint a Kormány jogosult évente megállapítani a rezsióradíj mértékét.²¹⁵ Első ízben 1889 forintban határozták meg a szóban forgó összeget.²¹⁶ Az azóta eltelt időszakban nem került sor érdemi emelésre. 2019-ben 2253 forint, a 2020-as évre ennek áfa nélküli legkisebb mértéke 2336 forint volt,²¹⁷ 2021-re pedig 2474 forintban határozta meg a Kormány ezt az összeget.²¹⁸

Nem szabad, hogy elkerülje a figyelmünket: a minimális rezsióradíj csak a közbeszerzési eljárásokban érvényes. Az MBÁPB több ízben is szorgalmazta, hogy a rezsióradíjat terjesszék ki a magánszférára, vagyis a piaci alapon működő ügyletekre. Tény, hogy a minimális rezsióradíj a jelenlegi formájában nem alkalmas az ágazat kifehérítésére, hiszen *„pont a magánszféra az, amely a leginkább hajlamos lenyomni a szolgáltatási díjakat”*.²¹⁹ Mindezek miatt szükséges a teljes ágazatra nézve meghatározni egy olyan mértékű minimális vállalási díjat, mely fedezi a foglalkoztatott számára fizetendő tisztességes bért, a működési költségeket és a közterheket.

²¹² Mandrik István – Nádas Mihály (2016): Körkérdések a biztonságvédelmi szakma néhány vezetőjéhez, Biztonságpiac Évkönyv. Biztonságpiac Média és Kiadó Kft, Budapest. 127-128.

²¹³ Biztonságpiac.hu (2017) i.m.

²¹⁴ Bardócz Iván (2014): Vagyonvédelem: csak félig csodaszer a rezsióradíj. Ado.hu. 2014.08.01. Elérhető: <https://ado.hu/munkaugyek/vagyonvedelem-csak-felig-csodaszer-a-rezsioradij/>

²¹⁵ SzVMt. 76. § a) –b) pont.

²¹⁶ Bardócz (2014) i.m.

²¹⁷ 150/2020. (IV. 24.) Korm. rendelete a minimális vagyonvédelmi szolgáltatási rezsióradíj 2020. évi mértékéről. 1. §

²¹⁸ 170/2021. (IV. 9.) Korm. rendelete a minimális vagyonvédelmi szolgáltatási rezsióradíj 2021. évi mértékéről. 1. §

²¹⁹ Farkas (2019) i.m. 12.

A fenti, a kérdéskörre vonatkozó időbeli áttekintéssel szerettem volna rávilágítani, arra a folyamatra, hogyan sikerült az érdemi érdekképviseleti feladatokat be nem töltő és saját vezetése szerint be tölteni nem is képes Kamara, a semmiféle felhatalmazással nem rendelkező MBAPB és - a korábban már sokszor taglalt teljesen hibás tudománytani megközelítés alapján létrejött jogszabályi feljogosítás alapján, - a szakmai felügyeletet gyakorló Belügyminisztérium együttműködése révén, évekig tartó vitákkal elmaszatozni a talán legkardinálisabb kérdés megoldását.

Sikerült a kérdéskörben nagyon bonyolult, több jogszabályt érintő szabályozást kitalálni, ami sajnos nem oldotta meg a problémát. Ugyanis kizárólag, mint ajánlás szerepelt, az is kizárólag a közbeszerzési eljárások során megajánlott szolgáltatási díjak esetében. S ahogyan - a másik zseniális megoldási elképzelés – az alvállalkozói szerződés szabadságának a korlátozását elrendelő szabályozás esetében is, a jogsértéshez érdemi szankciót a jogalkotó nem rendelt hozzá.

A jogalkotók vagy nem látják, vagy nem akarják látni a piacra vonatkozó gazdasági mechanizmusokat, amelyet elfogadása és megértése elengedhetetlen. Ezek pedig egy nagyon egyszerű, a kapitalizmussal egyidős alaptörvényre utalnak vissza, azaz **a piac diktál**. Azaz a piacot kell szabályozni, nem elég az árakat!

Az örök igazság, mely szerint a vevőnek drága, az eladónak olcsó, itt is érvényes. A megbízási díjak olyan mértékben alacsony szintje, amelyből a törvényes foglalkoztatás sem gazdálkodhat ki, a '90-es évek elején rágtá be magát az ágazatba, és azóta egyre jobban csak terjed. Meggyőződésem, hogy az az elmélet, hogy a probléma csak abból ered, hogy a szolgáltató cégek meggondolatlan és etikátlan árverseny révén akarnak jogtalan üzleti előnyt kovácsolni maguk számára, minden ténybeli alapot nélkülöz.

Ugye, senki sem gondolja komolyan, hogy egy szolgáltató cég nem szeretne minden vagyonőr dolgozójának 4-500.000 Ft összegű fizetést adni, cserébe maximális munkát elvárni tőle?!

Manapság szinte minden megrendelő minél alacsonyabb árat keresi. A biztonság szinte mindenhol mostoha gyermek, mert ha jelen van nem látjuk, na nincs jelen arról a szolgáltató tehet. Ez egy ördögi kör kialakulásához vezet: a vagyonvédelmi cég, csak akkor jut megbízáshoz, ha folyamatosan a versenytársak alá ígéri a saját árait, a megrendelők pedig a legolcsóbb vállalkozással szerződnek, vagyis ilyenformán ők is érdekeltek a feketefoglalkoztatásban, az adóelkerülő magatartásokban, **s ki kell mondani ők ennek alapvető gazdasági haszonélvezői is!**

(Ebben a tekintetben markáns határvonalat kell húzni az állami és az üzleti szektor között, amely kérdéskört részletesen taglalni is kívánom!)

Az ugyanakkor könnyen belátható, hogy a kevés bevételből a vagyonvédelmi cég nem képes az eszközeit fejleszteni, nem tud új technológiákat kínálni, és – nem utolsósorban – nem tudja megfizetni a magasan kvalifikált munkaerőt, nem tud költeni a meglévő foglalkoztatottak képzésére, továbbképzésére, s minden költséget megfizetni, amely a törvényes foglalkoztatáshoz szükséges. A megrendelő – néha akaratán kívül – saját magát teszi ki veszélyeknek, hiszen a képzetlen, motiválatlan, munkaadóját nem kedvelő, nem tisztelő, iránta lojalitást nem mutató vagyonőr jobb esetben aludni jár be a munkahelyére, rosszabb esetben szemet huny a tolvajok ténykedése felett, netán ő maga lesz az, aki meglopja, megkárosítja a megrendelőt.

Ugyanakkor elegendő megtekinteni a közbeszerzési eljárások felhívásait, ahol gyakorlatilag a majdani megrendelő csak és kizárólag a megajánlott, legolcsóbb ár alapján választja ki a győztes céget, maga kergetve bele ezzel a szolgáltatókat egy a szolgáltatás valódi értékét megítélő folyamatoktól mentes, negatív árversenybe! *(Számítalan olyan példával találkoztam, hogy az ajánlatkérő eleve megadta a rendelkezésére álló pénzügyi fedezet összegét, amely a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges munkaerő törvényes foglalkoztatási költségeit sem fedezte, nem beszélve az egyéb költségekről. Ennek tükrében eleve predestinálta az ajánlattevőket.)*

Bár az irreálisnak ítélt árak esetén magyarázatot kell kérni az ajánlattevőtől, ezen kitétel inkább formalitás, mint valódi törvényi gát. Részben azért, mert egzakt meghatározást nem tartalmaz a rendelkezés, hogy mi az, ami elfogadható magyarázatként, másrészt mert a KDB jogértelmezése és joggyakorlata alapján, a Szerv ezt nem is kívánja vizsgálni, azaz az ajánlatkérők minden nemű jogkövetkezmény és joghátrány veszélye nélkül maguk dönthetnek mit fogadnak el magyarázatként. Ennek okán a szabályozás nem szabályozás, és érdemi hatása sincs. Ez látható is amikor jelen sorok írásának napján a Közbeszerzési Értesítő aktuális számában található adatok alapján **1500ft/óra** díjazás alatti ajánlattal nyert vagyonvédelmi megbízást ajánlattevő, holott a megállapított rezsióradíj kb. 1000ft összeggel magasabb. Látható, hogy a jog és a jogszabály annyit ér amennyi abból érvényesíthető. **Ki merem mondani, hogy közbeszerzések jelenlegi gyakorlata és annak hiányos regulációja jelentős hatást gyakorol a vagyonvédelmi szolgáltatói ágazatban a fekete foglalkoztatás további térnyeréséhez, pont ellenkező hatást eredményezve annak céljával!** Történt ugyan célirányos jogalkotás, azonban annak érvényesülését már a jogalkotó nem valósította meg és ezzel párhuzamosan az állam, mint megrendelő részéről a

jogkövető piaci magatartás hiányzik. Ezt érthetetlennek gondolhatnánk, hiszen az állam egyik oldalról érdekelt lehet, hogy a költségvetésből kifizetett megbízási díjak, a lehető legalacsonyabbak legyenek, de ugyanakkor abban is érdekelt, hogy a járulékok és adók befizetésre kerüljenek, mi több abban is, hogy az állampolgárok stabil jövőképpel rendelkező munkával és megélhetéssel rendelkezzenek.

Azonban a felvázolt érdekek nem a beszerzések tekintetében gazdasági döntéshozói pozíciókban egyesülnek. Ennek okán a működőképes reguláció elkerülhetetlen. Hiszen kvalifikált munkaerőt, adót, járulékot megfizetni, olyan szolgáltatás biztosítani, amely hozzáadott értéket tartalmaz, csak akkor lehet, ha a megbízási díj magasabb, mint a költségek. Az államnak is ki kell kényszeríteni, hogy saját, megrendelői pozícióban lévő képviselői, az állami érdekek teljes szegmensére figyelemmel, maximális jogkövető piaci magatartással legyenek kötelesek eljárni.

Tekintettel arra, hogy az állam saját működését könnyebben szabályozhatja, mint a versenyszektort, az ez irányú keretek lefektetése a Kbt.-ben megfelelőek lehetnek, az elkezdett nyomvonalon. Azonban az további kiegészítésre szorul. A meglévő szabályrendszert az alábbi szempontok szerint kell tovább fejleszteni:

- *Az ajánlati árak legalacsonyabb szintje tekintetében a minimális rezsioradíjat meg nem haladó összegek esetében nem lehet mérlegelési lehetősége az ajánlatkérőnek, az ilyen ajánlatokat érvénytelennek kell minősíteni,*
- *Az ajánlati ár, mint bírálati szempont primátusát törvényi szabályozással megvonni, olyan további, kötelező értékelési szempontok bevezetésével, amelyek biztosítják, hogy nem a legolcsóbb szolgáltatást nyújtó cégre bizzuk a közvagyon védelmét.*

Álláspontom szerint tehát ha célunk a vagyonvédelmi szolgáltatói ágazatban a fekete foglalkoztatás visszaszorítása, akkor első körben azt kell elérni, hogy a szolgáltató cégek részére olyan összegű megbízási díjakat fizessenek a megrendelők, amely révén ez biztosítható. Ezt követően lehet további szabályokkal a szolgáltatókat kötelezni a szabályos foglalkoztatásra, és annak elmaradását következetesen és szigorúan szankcionálni. Jelenleg az első, szükséges feltétel hiányzik. Nem vitathatóan – a kutatásokkal igazolva – ez állami feladat lenne. Azaz állami jogalkotással megfelelő eszközöket kell találni ahhoz is, hogy a megrendelők a fent részletezett módon ne nyomják le folyton az árakat: célravezető lenne rögzíteni a jogszabályban a vagyonvédelmi szolgáltatást igénybe vevők gondossági kötelmét.²²⁰

²²⁰ Bardócz (2014) i.m.

Amint taglaltam, az állami megrendelések esetében ez bármikor, viszonylag egyszerű jogi aktussal megvalósítható lenne, az állam saját beszerzését tudja szabályozni. A versenyszektor esetében picit szofisztikáltabb a helyzet, több okból is. Hiszen magát a felvevő piacot versenyjogi tekintetben szabályozni, első lépés lenne a szocialista piacgazdasághoz visszavezető úton. Ugyanakkor mégis csak a felvevő piac által kell megfizettetni azon mértékű megbízási díjakat, amely révén az ágazat törvényesen tud működni. Azt gondolom, hogy erre vannak megfelelő büntetőjogi és polgári jogi lehetőségeink is, csak alkalmazni kellene őket, sok esetben még jogalkotási feladat sem merülne fel, pusztán jogalkalmazói szinten is történő fellépés is elegendő lenne.

Amint ismert, a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmis, mégpedig *ex tunc*, a szerződéskötés napjára visszaható hatállyal. a másik kapcsolódó intézmény azon kitétel, hogy a jogviszonyban mindenkinek a tőle elvárható módon kell eljárni. Álláspontom, hogy joggal várhatjuk el a megbízótól, aki vagyonivédelmi szolgáltatást vásárol és saját maga is munkáltató, hogy tisztában legyen a munkavállalók foglalkoztatási szabályaival és költségeivel. Amennyiben ezek ismeretében is olyan szerződést köt, hogy a vagyonivédelmi szolgáltatás ellenértéke nem nyújt fedezetet a törvényes foglalkoztatás során felmerülő költségekre, predesztinálva ezzel a szolgáltatót a szabálytalan, értelemszerűen törvénytelen és jogsértő foglalkoztatásra, ez nem vitathatóan jó erkölcsbe ütköző magatartás. Az ilyen szerződés alapján nem lehetne folytatni a szolgáltatást, a feleknek új szerződést kellene kötniük. Adott esetben azt is elképzelhetőnek tartom, hogy a Kamara vagy az állam (képviselőjében az ügyész) indítana ilyen esetben pereket a szerződés semmiségének kimondására. Megfelelő ítélkezési gyakorlat kialakítása esetén érdemi eredményeket lehetne elérni a megoldás révén.

A büntetőjog eszközeivel még alkalmasabb és komplexebb, nem vitathatóan nagyobb visszatartó erővel bíró megoldást látok kialakíthatónak. Ennek kifejtése során szükséges a kérdés kriminológiai megközelítése egy párhuzam taglalása a hazai kriminalisztika meghatározó időszakából, továbbá, minimális közgazdasági értelmezés.

Egy vagyonivédelmi szolgáltatás megbízási díja két alapvető részből áll össze, az első az önköltség, ide tartozik a munkabér, közterhek, járulékok, egyéb jogszabályban meghatározott kötelezettségek költsége, központi költségek, mint ügyvitel, fejlesztés stb. A másik része a hasznon, hiszen ez egy profitorientált tevékenység.

A második rész tekintetében az adott vállalkozáson múlik, hogy árképzés, hosszú távú tervei alapján milyen haszonnal akar szolgáltatni, vagy akár arról bizonyos esetekben le is mond, annak reményében, hogy más esetben ez majd megtérülhet. Azonban, ha a

szolgáltatásáért elszámolt megbízási díj összege az első részben taglalt költségekre sem jelent fedezetet az két dolgot eredményezhet:

1. A szolgáltató nem fogja tudni a szolgáltatást teljesíteni, mert a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek eleget tesz, s így nem marad fedezet a működéshez szükséges feltételekre.
2. A szolgáltató nem tesz eleget a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek, azaz esetünkben a szolgáltatás joggal feltételezhetően jogsértő formában jön létre.

Mindkét esetben egy érezhetően alacsonyabb összegben kerülhet értékesítésre a szolgáltatás, mint normál körülmények között, azonban míg 1. esetben ennek kockázatát a felek viselik, a 2. esetben ennek kárát és következményeit a be nem folyt adók és járulékok miatt a nemzetgazdaság viseli. A módszer nyertese a vevő, aki meghatározó mértékkel alacsonyabb áron jut hozzá a szolgáltatáshoz.

Ilyen analógiát találhatunk akkor, amikor például egy amúgy törvényesen működő régiségkereskedő lopott árut lényegesen olcsóbban megvásárol. A folyamat nyertese a vevő lesz, amíg a sértett a vagyontárgy eredeti tulajdonosa. A jogalkotó a kereskedő magatartását is jogellenesnek és társadalomra veszélyesnek ítéli meg, önálló büntetőjogi fordulatban értékeli, holott a vagyontárgyat nem ő tulajdonította el! Egyszerűen csak arról van szó, hogy számára nyilvánvalóan jogsértő „státuszban” lévő árut, vagyontárgyat vásárol, azért, hogy azzal saját vagyoni aktívumát növelje, költségeit csökkentse. Ez az orgazdaság.

Btk. 379. § Orgazdaság

379. § (1) Aki

*a) költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árut,
b) jövedéki adózás alól elvont terméket, vagy
c) lopásból, sikkasztásból, csalásból, hűtlen kezelésből, rablásból, kifosztásból, zsarolásból, jogtalan elsajátításból vagy orgazdaságból származó dolgot
vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy elidegenítésében közreműködik, orgazdaságot követ el.*

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

*a) kisebb értékre vagy
b) szabálysértési értékre üzletszerűen
követik el.*

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) nagyobb értékre,

b) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra, műemlékre, régészeti lelőhelyre vagy régészeti leletre,

c) kisebb értékű nemesfémre vagy

d) kisebb értékre üzletszerűen

követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) jelentős értékre vagy

b) nagyobb értékre üzletszerűen

követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) különösen nagy értékre vagy

b) jelentős értékre üzletszerűen

követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az orgazdaságot

a) különösen jelentős értékre vagy

b) különösen nagy értékre üzletszerűen

követik el.

A fentebb citált rendelkezés az orgazdaság törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a vagyoni viszonyok fennálló rendje. Az orgazdaság járulékos bűncselekmény, a bűnkapcsolatok egyik fajtája. Az orgazdaság alapcselekményeinek felsorolása taxatív. Az elkövető csak a más által elkövetett, meghatározott vagyon elleni bűncselekményből származó dologra, költségvetési csalásból származó, vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre követheti el a bűncselekményt.

A törvényi tényállásba foglalt alapcselekmények listájának mai tartalma több lépcsőben alakult ki. Nem vitathatóan ennek legmarkánsabb mozzanata a '90-es évek meghatározó bűncselekményéhez, az olajszökítéshez, illetve annak felszámolásához köthető.

A jogalkotó a törvényi tényállás (1) bek. a. és b. pontja szerinti kiegészítésével az alapcselekmények közé beemelte azon lehetőségek is, amikor a cselekmény kvázi sértettje a nemzetgazdaság.

A szabályozás célja az volt, hogy a nemzetgazdaság léptékei szerint is jelentős adóbevétel elmaradást okozó bűncselekményeket úgy szorítsák vissza, hogy a

cselekményből származó áru, termék vásárlóit, a felvásárlást kriminalizálják, felszámolva ezzel a piaci keresletet az ilyen formában létrejött termékre.

Ki lehet jelenteni, hogy a szabályozás elérte célját, hiszen gyakorlatilag az ilyen jellegű cselekmények eltűntek a hazai kriminalisztika aktuális palettájáról.

A hatályos jogszabály szerint, ha ma bárki kereskedelmi mennyiségben vásárol jelentősen ár alatt, például üzemanyagot, akkor elköveti ezt a bűncselekményt. Ha ugyanez a személy vagy cég olyan áron rendel meg és vásárol magánbiztonsági szolgáltatást, amely összegből a szolgáltatás biztosításához szükséges munkaerő foglalkoztatásával kapcsolatos költségek megfizetését biztosító fedezettel sem rendelkezik, akkor annak nincs következménye.

A két eset között egy apró különbség van. Az egyikben áru másikban szolgáltatás, ami bűncselekmény révén kerül a vevő birtokába vagy szolgálja céljait és annak okán haszonra tesz szert. Mindkét esetben alaposan vélelmezhető a nemzetgazdasági csalás, a nemzetgazdaság sérelme. Azonban, ha az adók egy termék után nem kerülnek befizetésre, akkor a jogalkotó szerint ez bűncselekmény, ha egy szolgáltatás után, akkor nem az.

Ezen következtetlenség megszüntetése, a törvényi tényállás további pontosítása, abba a „szolgáltatás” beemelése, kellő visszatartó erővel bírna a megrendelők, vevők felé.

Ezen megoldással számszaki ténykérdéssé válna számos eset vizsgálatánál az adóhatóságnak, rendőrségnek, nyomozó hatóságnak a munkája és a bizonyítás is. Elegendő lenne megvizsgálni a szerződésben rögzített megbízási díjat, és ha az annyira alacsony, hogy még a munkabér kifizetésére és egyéb jogszabályban foglalt kötelezettségre sem elegendő, akkor a vagyonvédelmi szolgáltatás megrendelőjét is felelősségre lehetne vonni.

A hosszú, sok évig tartó, jelentős szakértői költséggel járó nyomozásokra nem lenne szükség. Ezen megoldással az indokolatlan, eleve csalárd célú alvállalkozói láncok is megszüntethetővé válnának, hiszen azok esetében a fővállalkozói is megrendelői szerepet tölt be.

További kapcsolódó lehetőséget látok a Kamara kezébe adható jogi eszközben. Ennek alapfeltétele a kötelező céges kamarai tagság és a Kamara megfelelő jogosítványokkal történő, jogszabályi felruházása, továbbá egy pontos, körültekintő etikai szabályzat elkészítése és megléte. Ezek alapján a Kamara, amely jogi természetét tekintve önkormányzat, saját döntése alapján felszólítja, majd felfüggeszti azon tagjainak a tagságát, akik – saját etikai szabályzatukba foglaltak alapján – szolgáltatási díjaik tekintetében nem alkalmazzák a törvényes foglalkoztatás költségeire fedezetet biztosító mindenkori rezsióradíj minimális összegét.

Ezen három jogi pilléren nyugvó szabályozási rendszer az állam önszabályozó mechanizmusával megteremtené a kellő visszatartó erőt, s biztosítaná, hogy a megbízási díjakból egyáltalán kigazdálkodható legyen a szabályos szolgáltatás és a törvényes foglalkoztatás.

A magánbiztonsági ágazat kifehéritése nemzetgazdasági érdek is: hivatalos adatok szerint egy mintegy 700-800 milliárd forintos ágazatról van szó, a valóságban azonban ennek a kétszerese, a 1400 milliárd forint éves bevétel a reális, vagyis a különbséget jelen állás szerint megkerüli a költségvetést. Az ágazat rendbetételével az állam sok milliárdos többletbevételre tenne szert (adók, járulékok stb. formájában), mindez pedig új munkahelyeket is teremtené (a jelenlegi helyzetben ugyanis legalább harmincezer ember feketén dolgozik a vagyonvédelmi szektorban).

Tudománytani kérdések

A társadalom és tagjai biztonságának megteremtése, fenntartása egy összetett és szerteágazó feladat, melyet sokáig jellemzően az állam vállalt magára, idővel azonban az állami monopólium megtört. A Biztonsági vezetők kézikönyve (2019) a „közhatalmat gyakorló rendészeti szerveket” mintegy kiegészítő, komplementer rendészetként aposztrofálja az önkormányzati rendészet, a polgárok szerveződéseinek által működtetett bűnmegelőzési szervezeteket (polgárőrség) és a magánbiztonságot is.²²¹ A magánbiztonságot a legtöbb hazai forrás is a rendészettudomány részeként tárgyalja, egy sorban az önkormányzati rendészettel és a polgárőrséggel.

A rendészet Finszter Géza (2008) definíciója szerint „*a közigazgatás egyik ágazata, amelynek társadalmi rendeltetése az, hogy a jogsértőnek minősített emberi magatartásoktól a hatósági kényszer eszközeivel – legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában – védelmezze a társadalmat*”.²²² Az, hogy a magánbiztonság része a rendészettudománynak, később szeretném vitatni, ám eszközeit tekintve ez biztos nem mondható el (az önkormányzati rendészet esetében talán igen, és a polgárőr jogi státusza is kiemeltebb, mint a biztonsági őré). Éppen ezért sokak szerint célszerű a „*komplementer rendészet*” terminológia használata, hiszen a magánbiztonsági szolgáltatók jogosultságai nem azonosak a közbiztonság fenntartásáért felelős, közhatalmi jogosítványokkal rendelkező szervezetekével (rendőrség, nemzetbiztonsági szolgálatok stb.), ám tevékenységükkel érdemben hozzájárulnak a közbiztonság fenntartásához.

²²¹ Christján László (2019): Előszó. In: Biztonsági vezetők kézikönyve. 11–12.

²²² Finszter Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. Budapest, RTF. 167

E megfontolásból bír jelentőséggel a kérdés: mely tudományág körébe tartozónak mondjuk a magánbiztonságot. Álláspontom szerint a legközelebb akkor járunk az igazsághoz, ha elfogadjuk, hogy egy multi-, még inkább interdiszciplináris tudományról van szó.

Mészáros Bence (2017) a rendészettudomány és a magánbiztonság kapcsolódási pontjait vizsgálva hat fő területet határozott meg, melyek a következők.²²³ Az első, és egyben legnyilvánvalóbb metszete a két halmaznak maga a cél: a rendvédelmi szervek és a magánbiztonsági szolgáltatók is arra törekednek, hogy biztosítsák a polgárok, a polgárok szerveződése, illetve a különféle intézmények számára a személyek és a javak védelmét. A második közös terület a bűnmegelőzés, mely a magánbiztonság legfontosabb feladatának tekinthető, és amely része a rendészeti szervek tevékenységének is. A bűnüldözés állami monopólium, ám a bűncselekmények felderítésében a magánbiztonság egyes szereplői (magánnyomozók, vagyonvédelmi cégek) is közreműködnek. Példaként említhető az, amikor a magánvádas eljárásban a jogi képviselő magánnyomozót bíz meg a vádat megalapozó bizonyítékok összegyűjtésére. Kapcsolódási pontot jelent a módszertan is, hiszen esetenként a magánnyomozók, a személy- és vagyonőrök is élnek a rendőrség által alkalmazott eszközökkel (például kényszerítőeszközök, csomagátvizsgálás), ennek során ugyanazok a szakmai elvek kötik őket, mint a hatóságok tagjait. A következő két területet (az eddig felsoroltakkal ellentétben) nem az egymást kiegészítő tevékenység, hanem a hierarchikus viszony jellemzi: egyrészt a rendőrség hatósági jogkörében eljárva engedélyezési és felügyeleti jogot gyakorol a magánbiztonsági szektor szereplői felett (például kiadja a működési engedélyt, a tevékenység végzésére feljogosító igazolványt, ellenőrzi a működés szabályszerűségét, indokolt esetben szankciókat alkalmaz). Másrészt, előfordul olyan is, hogy az állami szervek együttműködési megállapodást kötnek a magánbiztonsági szolgáltatóval egy konkrét feladat ellátására; ebben az esetben is alá- és fölérendeltségi viszonyban áll egymással a hatóság és a szolgáltató, ugyanis a szakminisztérium vagy a rendőrség gyakorol hatósági felügyelet a magánszolgáltató tevékenysége felett.²²⁴

A Christián–Rottler szerzőpáros (2019, 19) a fentiek mellett egy hetedik kapcsolódási pontot is fontosnak tart megemlíteni. A magánnyomozók, a vagyonőrök

²²³ Mészáros Bence (2017): A magánbiztonság és a rendészettudomány kapcsolódási pontjai. In Boda József – Felkai László – Patyi András (szerk.) (2017): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Budapest–Pécs, Dialóg Campus. 381–387.

²²⁴ Mészáros (2017) i.m. 381–387.

munkájuk során gyakorta kerülnek civil személyekkel kapcsolatba, nem megfelelően végrehajtott intézkedéseik akár az alapvető emberi jogok és szabadságok sérelmével járhatnak. Erre tekintettel a magánbiztonság sem működtethető egyértelmű eljárási garanciák és hatékony panaszmechanizmus nélkül.²²⁵

A fentiekre figyelemmel álláspontom szerint – támaszkodva a kutatási eredményekre is –, átgondolandó a magánbiztonság tudománytani pozíciójának a helyzete. Bár teljes mértékben egyezik véleményem, hogy a magánbiztonság, mint tevékenység céljának eredői sok tekintetben vektor egyezőséget mutatnak a rendésztudománnyal, azonban nem fedik azt le és számos tényező okán nem lehet azt rendészeti tevékenységnek kimondani. Ezen ellentmondásokat még nem sikerült számomra elfogadható mértékben feloldani senki részéről. Részben azért, mert ezen álláspont követői hajlamosak a magánbiztonságot, mint fogalmat kizárólag valamiféle szolgáltatás keretében végzett tevékenységre vonatkoztatni.

Másrészt, mert a rendészet – még ezen álláspont képviselői által is elismerten – a közigazgatás ága, amelyhez közhatalmi jogosítványok tartoznak. Ezen ismérvek a rendészet egész halmazára érvényesek, így ezen halmazba, sem részhalmazba a magánbiztonság nem tartozhat bele. További problémám az állásponttal, hogy a közrend alapját szolgáló közbiztonság létrehozása, Alaptörvényből levezetve is a Rendőrség feladata.

Ennek okán úgy érzem, hogy a magánbiztonság, mint komplementer rendészeti tevékenység, pontosításra szorul. Több okból is. Leginkább azért, mert maximum céljai irányulnak hasonló társadalmi állapot, a biztonság elérésére, mint a rendészetnek. Ennek okán kvázi komplementer rendészetként tudnám elfogadni annak megnevezését. Ezen álláspontomat fogalomfejlődési áttekintéssel is igazolnám. Amint korábban kifejtettem, az egyén, saját biztonságának igénye már sokkal korábban kialakult, mint a kizárólag közösségi vagy társadalmi létformában értelmezhető közbiztonság fogalma. Így nem kérdés, hogy melyik származtatható melyikből. A történelem során a magánbiztonság, mint remélt állapot és annak megvalósítását szolgáló eszközrendszer sokat változott. Az emberi faj egyre bonyolultabban szervezett és egyre összetettebb módon működő társadalmakban él, egyre több és sokrétűbb interakciókkal. Ennek okán a magánbiztonságot jelentő állapotok és ismérvek egy része közösségi lett, azaz közössé vált, s az egyén, valamint a közösség között is létrejöttek interakciók. Ezen helyzetek és azok biztonságának megvalósítása közösségi szabályok és erők, módszerek keretében célszerű és lehetséges. Ez lett a közbiztonság és

²²⁵ Christián László – Rottler Violetta (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 13–36.

ennek eszköze a rendészet. Így álláspontom, hogy a közbiztonság vezethető le a magánbiztonságból, feltéve, ha azt helyesen értelmezzük.

Szilárd véleményem az, hogy a magánbiztonság fogalmának pontosítása is szükséges hozzá, hogy a kérdéskörben érdemi előrelépést érjünk el. A magánbiztonság, mint definíció nem sajátítható ki ilyen irányú szolgáltatás, tevékenység jogi vagy tudományos meghatározására, hiszen azon minden tekintetben túlmutat. Nem képezheti vita tárgyát, hogy magánbiztonságról kell beszélnünk akkor is, ha a kertemet saját elképzelésem alapján, saját magam által épített kerítéssel bekerítem, éjszakára két nagy teljesítményű lámpát szerelek fel és veszek három nagy kutyát az udvarra. Ezért több fogalom pontosítása is indokolt lehet.

Megítélésem szerint a **magánbiztonság** egy dinamikus állapot. Az egyén, gazdasági társaság, szervezet, intézmény, szerv stb. általa elvárt, remélt és számára optimális, veszélymentes állapota, amelyet részben magánbiztonsági tevékenységgel valósíthatunk meg. A **magánbiztonsági tevékenység** ezen állapot elérése és biztosítása céljából és annak érdekében, állami és igazgatási jogosítványokat nélkülöző cselekmények, intézkedések, megoldások és technikai eszközök alkalmazásának összessége. **Magánbiztonsági szolgáltatás** pedig az a magánbiztonsági tevékenység, amelyet törvényi keretek között, üzletszerűen valósítanak meg.

Oktatási terület és képesítési követelmények

A személy- és vagyonőrök – az egyéb, SzVMt.-n alapuló vizsgakövetelményeken túlmenően – vizsgát is kötelesek tenni, melynek során a büntetőjogi, büntetőeljárás és szabálysértési jogi ismereteikről kell számot adniuk, azon belül is különösen az egyes jogági intézkedések és kényszerítő eszközök feltételeit és alkalmazásuk szabályait tartalmazza a tematika. Maga a vizsga elméleti és gyakorlati részből áll, melyre a jelöltek egy külön tanfolyamon készülhetnek fel; a tanfolyam és a vizsga részleteit a 68/2012. (XII. 14.) BM rendelet tartalmazza. Mindezek mellett a Rendészeti törvény²²⁶ arra kötelezi a személy- és vagyonőröket, hogy ötévente vegyenek részt egy – ugyancsak vizsgakötelezettséggel járó – kiegészítő képzésen, melynek célja az időközben bekövetkezett jogszabályi változások megismertetése.²²⁷ Azt, hogy kik mentesülnek az – egyébként 2013. január elsejétől hatálya lépett törvény alapján fennálló – kiegészítő tanulmányi és vizsgakötelezettség alól, a BM

²²⁶ 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.

²²⁷ 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról. 23. §

rendelet határozta meg, ez volt a helyzet például azok esetében, akik személy- és vagyonőri végzettségüket 2013. szeptember 1. után szerezték meg. Mindenki más esetében azonban súlyos következménnyel jár a vizsgakötelezettség elmulasztása: a jogszabály új rendelkezése folytán azok, akik 2014. május 1-jéig nem tették le a kiegészítő vizsgát, nem folytathatták a személy- és vagyonőri tevékenységüket.²²⁸

A személy- és vagyonőrök egy csoportja a Rendészeti törvény ezen rendelkezéseit kifogásolva az Állampolgári Jogok Alapvető Biztosához fordult, leginkább azt nehezményezték, hogy annak ellenére kötelezik őket újabb képzésre és vizsgára, hogy korábban már megszerezték az OKJ-s személy- és vagyonőri képesítést, illetve, hogy ezzel plusz anyagi terhet rónak rájuk, hiszen a képzés és a vizsga díját is nekik kell fizetniük.²²⁹

Az ombudsman részben megalapozottnak találta a panaszokat, egyfelől azért, mert úgy ítélte meg, hogy a normaszövegből nem derül kiegyértelműen, kik kötelesek a kiegészítő vizsga letételére, másfelől azért, mert diszkriminatívak és differenciálatlanok a mentességre vonatkozó szabályok, amennyiben nem tesznek engedményeket azok esetében, akik a közelmúltban szerezték meg személy- és vagyonőri képesítésüket. Az alapjogi biztos ezért arra tett javaslatot a belügyminiszter felé, hogy módosítsa úgy a törvényt, hogy az megfeleljen a normavilágosság követelményének, illetve fontolják meg a kiegészítő vizsgát már letett személy- és vagyonőrök kártalanítását.²³⁰

Az ombudsman által tett megállapítások helytállóságát megkérdőjelezni nem tisztem, ám úgy vélem, az eljárását megindító panaszok a személy- és vagyonőri képzés egy alapvető problémájára, illetve a vagyonőri szakmában általánosnak mondható hozzáállásra mutatnak rá. Lényegében bárki szerezhethet személy- és vagyonőri végzettséget, ha felnőttképzés keretében elvégzi a háromszáz órán tanfolyamot. Országosan meglehetősen nagy eltérések tapasztalhatók a képzések színvonalát tekintve, de jellemzően nem túl magasak az elvárások, sok esetben lerövidítik a tanfolyamot, és a vizsga anyagát is jelentősen leegyszerűsítik. Ilyenformán aligha meglepő, hogy több kutatás is arra mutatott rá: a vagyonvédelmi szakmában dolgozók szakmai felkészültsége kifejezetten rossz,²³¹ és –

²²⁸ 68/2012. (XII. 14.) BM rend.

²²⁹ Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-1056/2013. számú ügyben.

https://www.ajbh.hu/documents/10180/111959/Jelent%C3%A9s+a+biztons%C3%A1gi+%C5%91r%C3%B6k+k%C3%B6telez%C5%91+vizsg%C3%A1ztat%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l+1056_2013/ba1e9359-506d-48e9-9f07-ed181f7a8d4c?version=1.0

²³⁰ AJB-1056/2013. sz. jelentés.

²³¹ Németh Zsolt (2010): Az előerős személy- és vagyonvédelem jellemzői szociológiai kutatás alapján. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.) (2010): Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. XI. kötet. 216. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XI/nemethzs.pdf>

miként azt Christán László megállapította – „*a vagyonőrök felkészítésének színvonala alapvetően befolyásolja a szakma tendenciáit és társadalmi megítélését is*”²³²

Meglátásom szerint a folyamatos önfejlesztés feladata minden embernek, legyen bármi is a hivatása, tevékenykedjen bármilyen területen. A tapasztalat ugyanakkor azt mutatja, hogy a vagyonvédelmi szakmában dolgozók egy nagy hányada ezzel a kijelentéssel nem ért egyet, és még a törvényben meghatározott képzési, továbbképzési kötelezettségeinek is csak berzenkedve tesz eleget. Érveik ettől függetlenül érthetők és elfogadhatók: a vagyonőri munkabér eleve alacsony, emellett még a kiegészítő tanfolyam és vizsga költségeinek a finanszírozása sokak számára valóban rendkívüli anyagi megterhelést jelent. Ráadásul, a vagyonőri munka sok túlórával jár (ez értelemszerűen ugyancsak az alacsony javadalmazással függ össze), így nemcsak a munkavállaló, de a munkáltató számára is problémát jelenthet, ha a képzés miatt heti több órára kiesik a munkából. Mindenesetre célszerűbb lenne, ha a képzés költségét a munkáltatókra hárítanák, aki pedig azt be tudná építeni a megbízási díjba. Ezen a ponton pedig visszaértünk egy korábban már tárgyalt kérdéshez: lényeges, hogy a megbízók is vállalják a felelősséget, akár azzal is, hogy magasabb tarifát fizetnek: a vagyonőr szakmai fejlődése ugyanis végső soron az ő érdekeit szolgálja.

A jelenlegi képzési és követelményrendszer tekintetében kevesen merik kimondani, amit a kutatásom is igazolt, inkább üzleti lehetőség, mint használható szakmai tudást adó képzés a vagyonőrök OKJ-s oktatása, amelyet bárki elvégezhet általános iskolai végzettséggel. Természetesen számos más szakképesítés esetében is így van, azonban talán a kutatási eredmények okán érezhető, hogy nem szabad párhuzamot vonni a kutyakozmetikus és a vagyonőr szakképesítés alapján betölthető munkakör között.

A teljes képzési és követelmény rendszer tekintetében szükséges lenne változásokat bevezetni. Bár az ágazati törvényben elindult ez irányban szabályozás, annak lendületet elfogyott, ahogyan más rendelkezéseket, ezeket az idő meghaladta.

Álláspontom szerint e tárgykörben az alábbi változásokra lenne szükség:

- Fájdalmas, de szükségszerű kimondani és szembenézni a ténnyel, a megtisztulás céljából elengedhetetlen, hogy a vagyonőrök képzését és vizsgarendszerét sokkal szigorúbb, lehetőség szerint állami felügyelet alá vegyék. A követelményrendszer maradéktalan elvárása garantált legyen!

²³² Christán László (2018): A magánbiztonság és önkormányzati rendészet egyetemi szintű képzése. Belügyi Szemle 2018/11. 81–88. 84.

- Teljesen elfogadhatatlan azon törvényi szabályozás, hogy pusztán vagyonőr szakképesítéssel bárki szakmai vezetője lehet vagyonvédelmi szolgáltató cégnek. E tekintetben sokkal szigorúbb képesítési követelményekre lenne szükség, kiváltképpen mert már több szakirányú állami Bsc és Msc képzés is működik. Ezen belül szükségesnek érzem, hogy azon személyek, akik szakmai végzettségük alapján a rendőrhatalom engedély kiadásra kerül, azok munkaviszonyban is álljanak az adott vállalkozásban. Ennek hiányában bármiféle képesítés megkövetelése csak újabb adminisztrációs feladat.
- További fejlődést jelentene és választ adna a szakmai kihívásokra, ha a cégek működési engedélyét (rendőrhatalom engedély) nemcsak szigorúbb képesítéshez, hanem szakterületenként meghatározott képesítéshez kötnék; ilyen lehet például a sportrendezvények biztosítása.
- Véleményem szerint, úgy a szakképzésben, ahogy az állami felsőoktatási képzésben a tananyag átfogó és kisebb kiegészítésekkel megfelelő. E tárgykörben kiemelten a migráció és a terrorizmussal kapcsolatos magánbiztonsági kérdések célirányos feldolgozást és a tananyagba történő beépítését tartom szükségesnek. Megvizsgálva esetleg új kényszerítő eszközök és tömegkezelési módszerek alkalmazásának lehetőségét.
- Szakképzésben a követelményeknek való megfeleltetés, az állami képzésben pedig gyakorlatiasság előtérbe helyezését látom megvalósítandónak. Számomra ígéretes jövőképpel rendelkezik az NKE RTK keretein belül kibontakozni látott gondolat, hogy a magánbiztonsági terület hallgatói mentort keressenek maguknak a szektorban dolgozó cégeknél. Ennek pontos, állandósult kereteit látnám szükségesnek meghatározni, ezzel biztosítva részben a hallgatók valós, működő tapasztalatokon alapuló gyakorlati képzését, és számukra jövőképet biztosító szakmai karrier lehetőségét, a cégek számára pedig a képzett, gyakorlati tudással rendelkező szakemberek utánpótlását.

IRODALOMJEGYZÉK

- BALLA Zoltán (2017): A rendészet alapjai és egyes ágazatai, 2017, Dialóg Campus, Budapest
- BARDÓCZ Iván (2014): Vagyonvédelem: csak félig csodaszer a rezsioradíj. Ado.hu. 2014.08.01. Elérhető: <https://ado.hu/munkaugyek/vagyonvedelem-csak-felig-csodaszer-a-rezsioradij/>
- BARTKÓ Róbert (2011): A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr. 25–27.
- BARTÓKI-GÖNCZY Balázs (2019): A biztonsági vezetőt érintő legfontosabb jogi kérdések. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 51–64.
- BENARBIA, Said (2021): Syria and the UN Security Council: A Decade Of Abysmal Failures. 28.04.21. Opiniojuris.org. Elérhető: <http://opiniojuris.org/2021/04/28/syria-and-the-un-security-council-a-decade-of-abysmal-failures/>
- BEREK Lajos – BEREK Tamás – BEREK László (2016): Személy- és vagyonbiztonság. Budapest, Óbudai Egyetem, 2016.
- BERNEK Ágnes – KONCZ István – LAMM Vanda: Az új világrend és az emberi jogok – a globalizáció komplex hatásai. Harsányi János Főiskola, MTA Jogtudományi Intézete. 321–348. Elérhető: <https://adoc.pub/queue/az-uj-vilagrend-es-az-emberi-jogok-a-globalizacio-komplex-ha.html>
- BODA József (2019): Rendészettudományi szaklexikon. Dialóg Campus.
- BODA József – FINSZTER Géza – IMRE Miklós – KEREZSI Klára – KOVÁCS Gábor – SALLAI János: A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi műhelytanulmányok, 2016/17, 1-24.
- BODA József – FELKAI László – PATYI András (szerk.) (2017): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Budapest–Pécs, Dialóg Campus. 381–387.
- BOTTOM, N. K. – KOSTANOSKI, J. (1983): Security and loss control. New York: Macmillan.
- BÖRÖCZ Miklós: Terror & Elhárítás. 6. évf. 2016/2. 4–27.
- BRADBY, H. – HUMPHRIS, R. – NEWALL, D. – PHILLIMORE, J. (2015): Public health aspects of migrant health: a review of the evidence on health status for refugees and

- asylum-seekers in the European Region. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2015 (Health Evidence Network synthesis report 44).
- CHRISTIÁN László (2010): Alternatív rendészet. Doktori értekezés. Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, 2010.
 - CHRISTIÁN László (2014): A magánbiztonság elméleti alapjai. Budapest, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar, 2014.
 - CHRISTIÁN László (szerk.) (2014): Személy- és vagyonvédelem. Budapest, Nemzeti Közszerológálati Egyetem.
 - CHRISTIÁN László (2018): Magánbiztonság. Tansegédlet a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001 azonosító számú „A versenyképes közszolgáltatás személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül. Budapest.
 - CHRISTIÁN László (2018): A magánbiztonság és önkormányzati rendészet egyetemi szintű képzése. Belügyi Szemle 2018/11. 81–88.
 - CHRISTIÁN László (2019): Előszó. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba: Biztonsági vezetők kézikönyve. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó.
 - CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 13–36.
 - CHRISTIÁN László – ROTTLER Violetta: Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020. Glossa Iuridica VIII. évf., 1-2. szám. 159–182. Elérhető: https://ajk.kre.hu/images/doc2021/pr/glossa_Iuridica_2021_1_2_szam.pdf
 - CHRISTIÁN László – MAJOR László – SZABÓ Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest.
 - CUNNINGHAM, W. C. – STRAUCHS, J. J. – VAN METER, C. W. – Hallcrest Systems, Inc. (1990): Private security trends 1970–2000: The Hallcrest report II. Boston: Butterworth–Heinemann.
 - CSEGE Gyula (2015): Magyarországi vagyonvédelem oktatás fejlődése és kilátásai a robbantásos cselekmények kezelésének tükrében. Műszaki Katonai Közöny XXV. évf. 2015/2. 173–182.
Elérhető:
http://hhk.archiv.uni-nke.hu/downloads/kiadvanyok/mkk.uni-nke.hu/PDF_2015_2sz/12_Csege_Gyula_cikk_sz.pdf

- CSEGE Gyula (2018): Magánbiztonság II. A kiadvány „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” elnevezésű projekt keretén belül készült.
- CSEH Henriett (n.a.): Globalizáció régen és ma – gondolatok a globalizációról. Széchenyi István Egyetem. Elérhető: [https://emok.hu > tanulmany-kereso](https://emok.hu/tanulmany-kereso)
- CSERESNYÉS Ferenc (2005): Migráció az ezredfordulón. Budapest – Pécs, Dialóg Campus.
- CSERNY Ákos – CHRISTIÁN László (2020): Gondolatok a (sport)rendezvények biztonságának fokozásához. Belügyi Szemle, 2020/11. 71–88.
Elérhető: <https://ojs.mtak.hu/index.php/belugyiszemle/article/view/4926/3968>
- DÁNIEL Zsuzsa (1996): A bérlakás-privatizáció paradoxona Nemzeti ajándék vagy ráfizetés? Közgazdasági Szemle, XLIII. évf., 1996. március (204–230.) 204 – 205.
Elérhető: <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00014/pdf/daniel.pdf>
- DEÁK József – GÁSPÁR Szabolcs – HÁNCSS Tivadar – RÉVAI Róbert (2016): A migráció rendészeti és egészségügyi aspektusai napjainkban. Belügyi Szemle 2016/9. 5–15.
- EURÓPAI BIZOTTSÁG (2017): Vitaanyag a globalizáció előnyünkre fordításáról. Európai Bizottság COM (2017) 240 (2017. május 10.).
Elérhető: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/reflection-paper-globalisation_hu.pdf
- FARKAS Péter (2002): A globalizáció és fenyegetései. Aula Kiadó, Budapest.
- FARKAS Péter (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalma, kialakulása, kapcsolata és fejlődés. Kézirat. Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék, Budapest.
Elérhető: https://szakmaikamara.hu/files/images/Orszagos/Szakmai_Kollegium/publikalt_szakdolgozatok/Farkas-Peter_szakdolgozat.pdf
- FINSZTER Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. RTF Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Tanszék, Budapest.
- FINSZTER Géza (2008): A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. Budapest, RTF.
- FINSZTER Géza (2018): Rendészettan. Dialóg Campus, Budapest.

- FÖLDES György – INOTAI András (2001): A globalizáció kihívásai és Magyarország. Napvilág Kiadó, Budapest.
- GALÁNTAI Béla (2010): A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái - avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 11. [köt.] Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. 2010. 249-280.
Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XI/galantai.pdf>
- GANOR, Boaz (2005): The Counter-Terrorism Puzzle: A Guide for Decision Makers. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2005.
- GAZDAG Ferenc (szerk.) (2011): Biztonságpolitika – Biztonsági tanulmányok. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2011. Budapest.
- GAZDAG Ferenc – TÁLAS Péter (2008): A biztonság fogalmának határaitól. Nemzet és Biztonság 2008. január. 3–9. Elérhető:
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc__talas_peter-_biztonsag_fogalmanak_hatarairol.pdf
- GREEN, G. (1981): Introduction to security. Butterworth: Boston, MA.
- HADNAGY Imre József (n.a.): A biztonság korszerűértelmezése -avagy a biztonság ma már sokkal bizonytalanabb, mint korábban bármikor. 3.
Elérhető: <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/135-a-biztonsag-korszeru-ertelmezese-avagy-a-biztonsag-ma.pdf>
- HAUTZINGER Zoltán (2015): Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendészet Impresszum. Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, 2015. 49-68.
- HAUTZINGER Zoltán (2017): Idegenrendészet és határrendészet. In: Varga János (szerk.): A határrendészeti tisztképzés negyedszázada. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 183-191.
- HAUTZINGER Zoltán (2018): A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. Pécs, AndAnn, 2018.
- HOFFMAN, Bruce (2006): A terrorizmus belülről. In: Tálas Péter (szerk.) (2006): A terrorizmus anatómiája. Zrínyi Kiadó. Budapest. 43-71.
- HUDDLESTON, Thomas – NIESSEN, Jan – TJADEN, Jasper Dag (2013): Using EU Indicators of Immigrant Integration Final Report for Directorate-General for Home

- Affairs. Migration Policy Group, Brussels. Elérhető: https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/using-eu-indicators-immigrant-integration_en
- JANZA Frigyes (2009): Energiabiztonság és rendészet. Előadás, 2009. 05. 11., BHKK Konferencia, Budapest; idézi: Christián László – Rottler Violetta (2019): A magánbiztonság és az önkormányzati rendészet fogalomrendszere. In: Christián László – Major László – Szabó Csaba (szerk.) (2019): Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialóg Campus, Budapest. 13–36.
 - JENKINS, Brian Michael (2006): Amerika válasza a terrorizmusra és ennek hatása a transzatlanti viszonyokra. In: Tálás Péter (szerk.) (2006): A terrorizmus anatómiája. Zrínyi Kiadó. Budapest. 131-154.
 - KAKALIK, J. S. – WILDHORN, S. (1971). Private police in the United States: Findings and recommendations (R-869-DOJ). Santa Monica, CA: Rand. Elérhető: <http://www.rand.org/pubs/reports/2006/R869.pdf>
 - KÁNTÁS Péter (2007): A közrend elleni jogsértések természetéről. Doktori értekezés. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest.
 - KEREZSI Klára – NAGY V. (2017): A rendészettudomány kritikai megközelítése. In: Boda J., Felkai L., Patyi A. (szerk.): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Dialóg Campus, Budapest.
 - KEREZSI Klára – PAP András László (2017): A bűnözés és a bűnözéskontoll jövője. In: Finszter Géza – Sabjanics István szerk.: Biztonsági kihívások a 21. században. Budapest, Dialóg Campus. 573–574.
 - KONDOROSI Ferenc (2015): A legújabb kori népvándorlás. A migráció és az iszlám Európában. Budapest, Magyar Önkormányzatok Szövetsége, 2015.
 - KONDOROSI Ferenc (2015): A világ végveszélyben. A nemzetközi jog és a politika új kérdései. Budapest, Civil Akadémia, 2015.
 - Korinek László (2015): A terrorizmus. Belügyi Szemle 63. évf. 2015/7-8. 7-38.
 - LUKÁCS Éva – KIRÁLY Miklós (2001): Migráció és Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium. Budapest.
 - MANDRIK István – NÁDAS Mihály (2016): Körkérdések a biztonságvédelmi szakma néhány vezetőjéhez, Biztonságpiac Évkönyv. Biztonságpiac Média és Kiadó Kft, Budapest. 127-128.

- MÉSZÁROS Bence (2017): A magánbiztonság és a rendésztudomány kapcsolódási pontjai. In: Boda József – Felkai László – Patyi András (szerk.) (2017): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Budapest–Pécs, Dialóg Campus. 381–387.
- NÉMETH Zsolt (2010): Az előerős személy- és vagyonvédelem jellemzői szociológiai kutatás alapján. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 11. köt. Tanulmányok a "Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság" című tudományos konferenciáról. 295-299. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XI/nemethzs.pdf>
- PATYI Gergely (2020): Közttestületek az alkotmányjogban. Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András (szerk.) (2020): A magyar közjog alapintézményei. Budapest, Pázmány Press, 2020. 755–768. Elérhető: http://jak.ppke.hu/uploads/articles/2166539/file/5_5_Koztestuletek_az_alkotmanyjogban.pdf
- PÓCZIK Szilveszter (2011): Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok. In: Tarrósy István – Glied Viktor – Keserű Dávid (2011): Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Publiikon Kiadó. Pécs.
- PÓCZIK Szilveszter – FEHÉR Lenke – DUNAVÖLGYI Szilveszter – AUGUSZTIN Tamás – WINDT Szandra (2008): Nemzetközi migráció - nemzetközi kockázatok. Magyar Tudomány, 2008/09.
Elérhető: <http://www.matud.iif.hu/08sze/07.html>
- PUSZTAI Ferenc – CSÁBI Szilvia szerk. (2006): Magyar Értelmező Kéziszótár. Budapest, Akadémiai.
- RÉDEI Mária: Mozgásban a világ: A nemzetközi migráció földrajza. Budapest, Eötvös Kiadó, 2007. 580. <http://www.afrikatudastar.hu/index.php/HU/magyar-afrika-tudas-tar/item/131-mozgasban-a-vilag-a-nemzetkozi-migracio-foldrajza>
- RITECZ György – SALLAI János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Budapest, Hanns Seidel Alapítvány, 2016.
- ROTTLER Violetta (2019): Gondolatok a magánbiztonság köréből. Magyar Rendészet 2019/4. 81—95.
- SINAI, Joshua (2008): How to Define Terrorism. Perspectives on Terrorism. Volume II, Issue 4. 9–11.

Elérhető: <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/governance-and-global-affairs/isga/perspectives-on-terrorism/2008-4.pdf>

- STROM, K. – BERZOFKY, M. – SHOOK-SA, B. – BARRICK, K. – DAYE, C. – Horstmann, N. – Kinsey, S. (2009): The Private Security Industry: A Review of the Definitions, Available Data Sources, and Paths Moving Forward (ojp.gov) RTI International, NC. Elérhető: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/bjs/grants/232781.pdf>
- SZABÓ Anikó (2017): Az előerős objektumörzés és a tekintélyelvű vezetési stílus kapcsolata. Hadmérnök XII. évf. 2017/3. 279–294.
- SZABÓ Csaba (2019): A magánbiztonság működésének összehasonlítása a V4-országokban. In: Biztonsági vezetői kézikönyv. Dialog Campus, Budapest. 37-50.
- SZEMÉLY-, VAGYONVÉDELMI ÉS MAGÁNNYOMOZÓI SZAKMAI KAMARA (2006): Sportrendezvények biztonsága és biztosítása. Tanulmánygyűjtemény, Bp., Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnnyomozói Szakmai Kamara, 2006.
- SZÉP Ferenc (2017): A hazánkat érintő illegális migráció és az embercsempészet nyomozása. Hadtudományi Szemle 2017. X. évf. 4. sz. 533–549.
- SZÖVÉNYI György (2011): Jogszály változások hatása a magánbiztonságra. Pécsi Határőr. Tudományos közlemények. 12. [köt.] Tanulmányok a „Rendészeti kutatások - A rendvédelem fejlesztése” című tudományos konferenciáról. 2011. 369–377. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XII/szovenyi.pdf>
- TAKÁCS Albert (2019): „Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.” In: Patyi András (szerk.): Rendhagyó kommentár egy rendhagyó preambulumról. Dialóg Campus, Budapest.
- TÁLAS Péter (szerk.) (2006): A terrorizmus anatómiája. Zrínyi Kiadó. Budapest. 131-154.
- TURBACS Lajos (2005): A személy- és vagyonörök életmódja, és az életmódot befolyásoló tényezők. Kézirat. Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron. 2005.
- VERESS József (2001): Globalizáció: pro és kontra (Magyarország esete). Külgazdaság, 1. 27–43.
- WINDT Szandra: Az illegális migráció kriminológiai jellemzői. PhD értekezés. Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2008. 50–51. <http://midra.unimiskolc.hu/document/5733/1133.pdf>

- WINDT Szandra: Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban. In: Szabó Miklós (szerk.) (2014): Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 15/2. Miskolc, Bíbor Kiadó, 2014. 305-324.

Saját publikációk

- Fábián Péter (2019): A Terrorelhárítási Központ létrehozásának jelentősége a Rendőrség terrorelhárító feladatainak történelmi áttekintésének tükrében. Rendőrségi Tanulmányok 2019. II. évf. 1. szám. 56–74.
- Fábián Péter (2021): A magánbiztonsági tevékenység magyarországi jogi szabályozásának kialakulása és kezdetei. Biztonságtudományi Szemle 2021. III. évf. 1. szám. 111–120.
- Fábián Péter (2021): Az ENSZ elkerülhetetlen reformjai a válságkezelő műveletek kudarcainak tükrében. Biztonságtudományi Szemle 2021. III. évf. 2. szám. 27–35.
- Fábián Péter (2010): A terrorcselekmények büntetőjogi értékelésének fejlődése és jelene. Szakmai Szemle: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos-szakmai folyóirata 2010./2. szám 35-46.
- Fábián Péter (2018): Terrorcselekmények és a magánbiztonság kapcsolatának aktuális összefüggései. Magyar Rendészet 2018. XVIII. évf. 4. szám. 91-103.
- Fábián Péter (2018): Terrorizmus ellen folytatott harc aktuális feladatmegosztási rendszere Hazánkban. Detektor Plusz 2018. 6. szám. 44-47.
- Fábián Péter (2018): Nemzeti Stratégiák Összehasonlító vizsgálata. Detektor Plusz 2018. 5. szám. 46-47.
- Fábián Péter (2019): Az Európai Unió terrorizmus ellenes stratégiája és rendelkezései. Biztonságtudományi Szemle 2019. 3. szám. 15-24.
- Fábián Péter (2019): A terrorizmus elleni harc gazdasági aspektusai. Rendőrségi Tanulmányok 2019. 4. szám. 103-114.
- Fábián Péter (2019): A terrorizmus és az emberi jogok kapcsolatának aktuális értelmezési kérdései. Ügyészek Lapja 2019. 3. szám. 71-85.
- Fábián Péter (2020): Az állambiztonságtól a nemzetbiztonságig I. Büntetőjogi Szemle 2019. 2. szám. 26-31.
- Fábián Péter (2020): Changes in the interpretative frameworks of terrorist activities. National Security Review 2020. I. 87-100.

- Fábíán Péter (2021): Az ENSZ elkerülhetetlen reformjai a válságkezelő műveletek kudarcainak tükrében. Biztonságtudományi Szemle 2021.2. szám 27-35.
- Fábíán Péter (2021): Isis is the jihadist mistake, or Islam and the terrorist. Biztonságtudományi Szemle 2021.3. szám. 1-8.
- Fábíán Péter (2021): A magánbiztonsági tevékenység magyarországi jogi szabályozásának kialakulása és kezdetei. Biztonságtudományi Szemle 2021. 1. szám. 111-122.
- Fábíán Péter (2021): A Migrációról. Ügyészek Lapja 2020. VI. szám. 5-25.
- Fábíán Péter (2021): The Threat of terrorism in western democracies today. Pravo A Bezpecnost 2021. II. 68-89.
- Fábíán Péter (2023): New epistemological interpretations of the place and function of private security. Journal of humanities and social science 2023 április 7-13.
- Fábíán Péter (2023) The history of cybercrime legislation and major achievements. Journal of eastern-european criminal law 2023/1 11-18.

Jogforrások, jogi dokumentumok

- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 79. cikk (1) bekezdés
- A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB).
- A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról (COM/2004/0412). 2. rész. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A52004DC0412>
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.).
- 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról.
- 1998. évi IV. törvény a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról.

- 2002. évi XXV. törvény a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, 1997. december 15-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről.
- 2004. évi I. törvény a sportról.
- 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.
- 2011. évi XXIV. törvény az Európai Rendőrségi Hivatallal, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységgel, a lőfegyverrel és a pirotechnikával kapcsolatos törvények jogharmonizációs célú módosításáról
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
- 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.
- 14/1960. (III. 24.) Korm. rendelet üzemrendészeti szervek szervezéséről.
- 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról.
- 6/1988. (II. 12.) MT rendelet a közületi szervek rendészeti tevékenységéről.
- 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól.
- 150/2020. (IV. 24.) Korm. rendelete a minimális vagyonvédelmi szolgáltatási rezsióradíj 2020. évi mértékéről.
- 170/2021. (IV. 9.) Korm. rendelete a minimális vagyonvédelmi szolgáltatási rezsióradíj 2021. évi mértékéről.
- 12/1995. (VIII. 18.) BM rendelet a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonőri, valamint a magánnyomozói tevékenység végzéséhez szükséges szakképesítésről.
- 3/2001. (I. 31.) AB határozat.
- 13/2001. (V.14.) AB határozat.
- 22/2004. (VI. 19.) AB határozat.
- Kúria Büntető Kollégiuma (2013): 4/2013. számú BJE határozat. Elérhető: <https://kuria-birosag.hu/hu/joghat/42013-szamu-bje-hatarozat>
- Az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jelentése. OBH 3873/1997. Elérhető: <https://www.ajbh.hu/documents/199703873.rtf>

- Az alapvető jogok biztosának Jelentése az AJB-1056/2013. számú ügyben.
Elérhető:
https://www.ajbh.hu/documents/10180/111959/Jelent%C3%A9s+a+biztons%C3%A1gi+%C5%91r%C3%B6k+k%C3%B6telez%C5%91+vizsg%C3%A1ztat%C3%A1s%C3%A1r%C3%B3l+1056_2013/ba1e9359-506d-48e9-9f07-ed181f7a8d4c?version=1.0

Egyéb források

- ASIS International (2009a): International glossary of security terms. Elérhető:
<http://www.asisonline.org/library/glossary/index.xml>
- ASIS International (2009b): Standards and guidelines. Elérhető:
<http://www.asisonline.org/guidelines/guidelines.htm>
- Frontex: Annual Risk 2014, 12-13.
Elérhető:
http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2014.pdf
- Frontex: 10 000 migrants entered. p.12-13. 2015. Elérhető:
<http://frontex.europa.eu/news/710-000-migrants-entered-eu-in-first-nine-months-of-2015-NUiBkk>
- Frontex: Number of migrants arriving in Greece.
<http://frontex.europa.eu/news/number-of-migrants-arriving-in-greece-dropped-by-half-in-november-cITv3V>
- Biztonsági.hu (2014): Itt a minimális rezsióradíj, avagy a vagyonvédelmi közbeszerzések különös szabályai. 2014.02.19. Elérhető:
<https://biztonsagpiac.hu/itt-a-minimalis-rezsi-oradij-avagy-a-vagyonvedelmi-kozbeszerzesek-kulonos-szabalyai>
- Szakmai kamara.hu (2017): Újraszervezné a vagyonvédelmi kamarát. 2017.05.13.
Elérhető: <https://szakmaikamara.hu/ujraszervezne-a-vagyonvedelmi-kamarat/>
- Index.hu: Három nap terror Franciaországban. 2015.01.09.
Elérhető: http://index.hu/kulfold/2015/01/10/terror_parizsban_osszefoglalo/
- Reuters.com: Gunmen storm Tunisian museum, kill 17 foreign tourists. Reuters. 2015.03.18.

Elérhető:

<http://www.reuters.com/article/us-tunisia-security-idUSKBN0P61F020150626>

- Theguardian.com: Paris attacks kill more than 120 people – as it happened. 2015. 11. 14.

Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/live/2015/nov/13/shootings-reported-in-eastern-paris-live>

- Independent.co.uk: Isis supporters claim group responsible for Brussels attacks: 'We have come to you with slaughter'. 2016. 03. 22.

Elérhető: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/isis-supporters-claim-responsibility-for-brussels-attacks-bombings-belgium-airport-maalbeek-metro-we-a6945886.html>

- LeMonde.fr: Attentat de Nice: ce que l'on sait, deux jours après. 2016. 07. 16.

Elérhető: http://www.lemonde.fr/societe/article/2016/07/16/l-organisation-etat-islamique-revendique-l-attentat-de-nice_4970604_3224.html

- United States Department of State, Patterns of Global Terrorism 2003 (Washington, DC: Office of the Secretary of State, Office of the Coordinator for Counterterrorism, April 2004).

Elérhető: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/31912.pdf>

- WHO (2017): Fact sheets on sustainable development goals: health targets. Migration and Health. World Health Organization Regional Office for Europe. Copenhagen.

Elérhető: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0014/352130/10.7-SDG-Fact-sheet-Migration-and-Health_FINAL.pdf

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Amint korábban is említettem már, úgy érzem, hogy értekezésem közel 35 év tanulmányai, 30 év munkája és tapasztalata és 10 év kutatása és publikáció révén, nagyon sok szakmai, baráti, kollegiális támogatás segítségével jött létre. Legalább olyan hosszú lenne azon neveket tartalmazó lista, akiknek köszönettel tartozom, mint maga a dolgozatom. Eme tények ellenére mégis úgy érzem kötelességem valamiféle formában összegezmem köszönetemet, amelyet az alábbiak szerint meg is próbálok:

Mindenekelőtt hálával és szerető szívvel ajánlom munkámat néhai **Pillér József** repülő ezredesnek, aki szerető egész életemre nézve meghatározó formátumú katonaként, parancsnokként és nevelőtanárként szolgált példaképül.

Ugyanígy néhai **dr. Bácsalmási László tanárúr** emlékének, aki nem csak tanárom, pótapám, de példaképem és barátom volt a Bólyai János Katonai Műszaki Főiskolán, majd a Testnevelési Egyetemen.

Köszönöm a Székesfehérvári Honvéd Kollégium minden tanárának, ahogyan a Bólyai János Katonai Műszaki Főiskolán tanárainak és parancsnokaimnak.

Köszönettel tartozom a Pécsi Egyetem jogi karán oktatóknak, a Milton Friedman Egyetem, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem, a Testnevelési Egyetem és az Óbudai Egyetem oktatóinak.

Nagyon köszönöm valamennyi korábbi kollegámnak a Rendőrség valamennyi szervénél, köszönöm kollegáimnak a vagyonvédelmi szektorban. Köszönöm jogász kollegáimnak, köztük külön dr. Jákó János és dr. Megyeri Balázs ügyvéd barátaimnak.

Nagyon köszönöm valamennyi kollegámnak a Top Cop Security cégcsoportnál, külön is kiemelve, Dr. Balázs Norbert, Diószegi Károly, Magyarosy Tímea, Vízler István és mindenekelőtt Szopkó László.

Köszönöm szépen Prof. Popper György segítségét és barátságát.

Nagyon köszönöm a számos szakmai segítséget Dr. Kovács Sándornak és Dr. Christian Lászlónak.

Köszönöm opponenseimnek, nagyon köszönöm témavezetőmnek!

Természetesen köszönöm szüleimnek, családomnak, Anyósomnak és Apósna, szeretett drága két fiamnak és csodálatos feleségemnek, hogy a sok évig tartó tudományos ámokfutásaimat elviselték és mindenben támogattak.

Mellékletek

Kérdőívek

Melléklet 1: Oktatók kérdései

1)

Az Ön életkora:

- 20-30 év :
- 30-45 év :
- 45-65 év :
- 65- :

5)

Rendelkezik Ön hivatásos állományú oktatói tapasztalattal?

- igen, rendőrségnél bűnügyi területen :
- igen, rendőrségnél közrendvédelmi területen :
- igen, rendőrségnél több szakterületen :
- igen, katona területen :
- igen, nemzetbiztonsági területen :
- igen, több területen is :
- igen, de oktatói szakterületen :
- nem :

6)

Oktatói tapasztalata

- kezdő vagyok :
- 1-3 év :
- 3-5 év :
- 5-10 év :
- 10-20 év :
- 20 évnél több :

7)

Az Ön által oktatott terület

- szakmai terület :
- általános, kapcsolódó vagy kiegészítő ismeretek :

8)

Van-e önnek személyes tapasztalata magánbiztonsági verseny szektorban felmerülő végrehajtói, vezetői, cégvezetői feladatok tekintetében?

- nincs :
- igen, biztonságtechnikai területen, mint cégvezető :
- igen, biztonságtechnikai területen, mint szakmai vezető :
- igen, biztonságtechnikai területen, mint végrehajtó (technikus, szerelő stb.) :
- igen, őrzés-védelmi területen, mint cégvezető :
- igen, őrzés-védelmi területen, mint szakmai vezető :
- igen, őrzés-védelmi területen, mint végrehajtó (technikus, szerelő stb.) :

9)

Ön szerint a magánbiztonság tudománytani pozíciója hová kötődik erősebben?

- rendészettudomány :
- biztonságstudomány :
- mindkettő egyformán :
- ezt így nem lehet meghatározni :

10)

Ismeri Ön a magánbiztonsági ágazatra vonatkozó jogszabályokat?

- természetesen, teljes mértékben :
- a szakterületemhez kapcsolódó részeket teljes mértékben, a többit vázlatosan :
- csak a szakterületemhez kapcsolódó részeket :
- csak annyira, amennyire a munkámhoz kell :

11)

Ön szerint megfelelő a jelenleg hatályos szabályozás?

- igen, teljes mértékben :

- mint minden ágazati szabályozás, folyamatos finomításra szorul, így ez is :
- nem, kisebb változtatások indokoltak és időszerűek is lennének :
- nem, jelentős változásokra lenne szükség :
- nem, teljesen új alapokra kell helyezni a szabályozás :

12)

Ön szerint mennyire átlátható és értelmezhető a jelenlegi szabályozás?

- teljesen logikus és konzekvens :
- maga a szabályozott terület annyira összetett, hogy komplex szabályozásra van szükség :
- lenne bőven mit egyszerűsíteni :
- sok olyan része van, amit magam sem értek, és szerintem nem várható el az ismerete egy vagyonőről :
- jogászként is van, amit nem látok át :
- túlszabályozott és sok tekintetben nem is következetes :

13)

Tudja, hogy hatálybalépése óta hány alkalommal került módosításra az ágazati törvény?

- igen, 8 :
- igen, 17 :
- igen, 24 :
- igen, 30 :
- nem tudom :
- nem tudom, de ennek szerintem semmi jelentősége :

14)

Ön szerint szükséges, elfogadható jogalkotási normatíva, kultúra, ha egy jogszabályt ilyen gyakran kell módosítani?

- igen :
- igen, mert ilyen gyorsan változik a szabályozandó terület :
- nem, de nem volt más megoldás :
- semmi esetre sem :

15)

Ön, mint az ágazat vagy a kapcsolódó szakma tudományos képzésében, oktatásában résztvevő személy, kapott felkérést, lehetőséget, hogy az ágazati jogszabály módosításával, illetve hatástanulmányával kapcsolatos álláspontját kifejtthesse?

- nem :
- igen, történt ilyen :
- igen, a jogszabályban ez meg is jelent :

16)

Ön szerint mennyire ismeri a társadalom a vagyonőrök pontos munkáját, munkakörülményeit?

- teljes mértékben, hiszen mindenhol találkoznak vagyonőrrel :
- többé-kevésbé, amennyire bárki egy másik szakmát ismerhet :
- egyáltalán nem :

17)

Ön szerint milyen ma a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?

- ez inkább személyhez kötődik, nem szakmához :
- megfelelő :
- alacsony :
- alacsony, de erről maga a szakma tehet :

18)

Ön szerint Európában a sporteseményeken, koncerteken, magánlétesítményekben történt terrorcselekmények okán változott a vagyonvédelemben dolgozók feladatköre, veszélyeztetettsége?

- természetesen :
- dehogy, semmilyen hatása nincs erre :
- nem tudom megítélni :

19)

Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?

- az egész ágazatra ez a jellemző :

- sajnos többnyire :
- csak annyira, mint más ágazatban :

20)

Ön szerint a visszaélések megszüntetésében joggal várható el az államtól, hogy megoldást találjon?

- igen :
- nem, ez nem az állam feladata, az mindent megtesz :
- ebben nem tudok véleményt alkotni :

21)

Ön szerint mennyire pontos a következő helyzetkép értékelés: Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás kérdése?

- maximálisan :
- részben :
- nagyon sok más probléma :
- ezt így nem lehet kijelenteni :

22)

Ön szerint az elmúlt 30 évben a magánbiztonsági ágazat jelentősége erősödött Magyarországon?

- nem :
- igen :
- nem tudom megítélni :
- attól függ, milyen tekintetben :

23)

Tudja, mennyi az aktív munkavállalók száma a magánbiztonsági szektorban?

- igen :
- nem :
- hozzávetőleges elképzelésem van :

24)

Ön szerint a magánbiztonsági szektorban foglalkoztatottak száma

- irreálisan sok :
- irreálisan alacsony :
- ezt a piac dönti el, annyi, amennyire igény van :

25)

Ön szerint mennyire megfelelő ma a magánbiztonsági ágazat tekintetében a hatályos képzési, képesítési és követelmény rendszer?

- teljes mértékben szabályozott és megfelelő :
- vannak kisebb gondok, de folyamatosan korrigál a jogalkotó :
- jelentősebb változásokra lenne szükség :
- fundamentális változásokra lenne szükség :

26)

Ön szerint megfelelőek az SZVMSZK működésére vonatkozó hatályos szabályok?

- igen :
- szükség lenne ezen a téren is korrekcióra :
- nem tudom megítélni :
- jelentős változásokra lenne itt is szükség :

27)

Fel tudna sorolni öt olyan érdemi eredményt, sikert, amely segítette és előrébb vitte a magánbiztonsági ágazat fejlődését, a feketefoglalkoztatás megszüntetéséért folytatott harcot, mely a szakmai kamara révén valósult meg?

- igen, bármikor :
- most kapásból nem :
- nem, de biztos van ilyen :
- nem vagyok ebben a kérdésben kellően tájékozott :
- nem, mert nincsenek ilyenek :

28)

Ön szerint szükség van a szakma teljes, fundamentális megújulására?

- igen, teljes mértékben :
- a jelenlegi jogalkotói és szakmai szabályok ebbe az irányba mutatnak, a folyamat el is indult, csak időre van szükség :
- a piac mindig rendbe teszi magát, ez pedig egy piaci alapú szolgáltatás :
- szükség lenne, de olyan mértékű a kormányzati körökhöz köthető befolyás, hogy esélytelen bármi érdemi változás :

Melléklet 2: Vagyonörök kérdései

1b)

Életkor

- 18 – 30 év :
- 31 – 50 :
- 50- :

2b)

Hány éve dolgozik a biztonságvédelmi szakmában?

- 1-5 :
- 6-10 :
- 10- :

3b)

Meddig tervez a szakmában dolgozni?

- amint talállok jobbat, váltok :
- egyelőre nem tervezek váltani, de nem is kötelezem el magam :
- hosszútávon a szakmában akarok dolgozni :

4b)

Hogyan szerezte a munkához szükséges képesítést?

- vagyonőri/biztonságszervezői tanfolyam :
- korábbi katonai végzettség :
- rendőri, rendészeti végzettség :

5b)

A munkájához szükséges képzése elegendő tudásanyagot adott Önnek, hogy a vagyonvédelmi munkája során el tudja látni a feladatát?

- teljes mértékben :
- nagyon sok olyan helyzet van, amire nem készítettek fel :
- főként tapasztalt kollégák vagy a gyakorlat az, aminek révén a szükséges tudás megszerezhető :

6b)

Véleménye szerint a jelenlegi tudása, gyakorlata révén bármilyen magánbiztonsági területen megállná a helyét?

- igen :
- a többségében biztosan :
- inkább csak ott, ahol van gyakorlati tapasztalatom :

7b)

Ön szerint megfelelőek a vagyonvédelmi dolgozókkal kapcsolatos képzési, végzettségre vonatkozó elvárások és azok szabályozása?

- teljes mértékben :
- nem :
- lennének kisebb változtatási javaslataim :

8b)

Ön szerint megfelelő a jelenlegi éves tanúsítványi és továbbképzési rendszer?

- igen, sok hasznos, aktuális infót ad :
- hallottam már újat rajta, de ezt egyszerűbben is meg lehetne oldani :
- az egész egy vicc, a rendszeres lehúzás a cél :

9b)

Ön szerint mennyire ismeri a társadalom a vagyonőrök munkáját, munkakörülményeit?

- teljes mértékben, hiszen mindenhol találkoznak vagyonőrrel :
- többé-kevésbé, annyira, amennyire bárki egy másik szakmát ismer :

- egyáltalán nem :

10b)

Ön vagyónörként ismeri a vagyónvédelmi tevékenységre vonatkozó valamennyi jogszabályt?

- mindent pontosan ismerem, fejből :
- a lényeges szabályokat ismerem :
- nem, azt hiszem, nem is kell nekem ilyeneket tudni :
- nem, annyira bonyolult, lehet, még egy jogász sem ismeri mindet :

11b)

Ön szerint milyen ma a vagyónvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?

- Ez inkább személyhez kötődik, nem szakmához :
- Megfelelő :
- Alacsony :
- Alacsony, de erről maga a szakma tehet :

12b)

Amikor a jelenlegi munkahelyére felvették, volt-e bármilyen valóságos felvételi teszt, követelményrendszer a rövid elbeszélgetésen kívül?

- összetett felvételi eljárás volt :
- semmi nem volt, csak menjek dolgozni :
- egy-két kérdést érintő ismerkedő beszélgetés volt :

13b)

Véleménye szerint megbecsüli a munkáltatója az Ön munkáját?

- egyáltalán nem :
- maximálisan :
- egyelőre azt hiszem, talán igen :

14b)

Ön szerint az Ön munkáltató cégének szakmai vezetői el tudnák végezni az Ön munkáját?

- biztos :

- biztos, hogy nem :
- nem tudom megítélni :

15b)

Nyomon követi a médiában, a sajtóban az Európában történő migrációval, terrorizmussal kapcsolatos híreket?

- igen, felkészült vagyok :
- nem érdekel :
- hozzávetőleg, mint bárki más :

16b)

Véleménye szerint amennyiben hazánkban is teret nyerne a migráció, az eredményezné terrorcselekmények bekövetkeztét?

- biztos :
- biztos, hogy nem :
- nem tudom megítélni :

17b)

Ön szerint Európában a sporteseményeken, koncerteken, magánlétesítményekben történt terrorcselekmények okán változott a vagyonvédelemben dolgozók feladatköre, veszélyeztetettsége?

- természetesen :
- dehogy, semmilyen hatása nincs erre :
- nem tudom megítélni :

18b)

Ön szerint a munkáltató cége vezetői felkészültek, alkalmasak rá, hogy egy potenciálisan veszélyeztetett rendezvény vagyonvédelmi biztosítását megtervezzék, megszervezzék és levezessék:

- igen :
- nem :
- talán :

19b)

Véleménye szerint Magyarországon van érdemi vagyonvédelmi szolgáltatás?

- igen :
- nagyon ritkán, csak néhány cég esetében :
- itt is csak annyi a kókler és a szélhámos, mint bármely más területen :
- az egész ágazat jellemzően arról szól, hogy a vagyonőrt kihasználva működjenek a cégek :
- sajnos sok szélhámos cég van, az egész piac nagyon rendezetlen :

20b)

Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?

- az egész ágazatra ez a jellemző :
- sajnos többnyire :
- az egész országban ez megy :
- itt is van ilyen, mint mindenhol az országban, ez egy ilyen ország... :

21b)

A vagyonvédelmi piacon melyik a legjellemzőbb?

- nagyon szűk politikai érdekkör hatalmi eszközökkel kézben tartja szinte az egész piacot :
- az országban minden ágazatban politikai körök lerabolják a piacot :
- jelen vannak politikai érdekkörök, de kiegyensúlyozott a piac :
- a politikai érdekek csak annyira vannak jelen, mint bármely más ágazatban :

22b)

Ön szerint a jogalkotók és a hatóságok eddigi törekvései az ágazatban lévő visszaélések megszüntetésére, elérték a céljukat?

- semmit sem értek :
- jelentős javulást eredményeztek :
- még nem, de látszik, hogy működnek, csak idő kell :

23b)

Ön szerint a hatóságok

- mindent megtesznek és szinte minden visszaélést felderítenek :
- annyit dolgoznak, hogy lehessen látni, vannak, évente 1-2 céget elkapnak és annak jelentős médiavisszhangot adnak :
- teszik a dolgukat, de az igazi „nagy halakhoz” nem tudnak és nem mennek nyúlni :
- nem is képzettek annyira, hogy felderítsék és felszámolják a nagyobb visszaéléseket :

24b)

Ön szerint a visszaélések megszüntetésében joggal várható el az államtól, hogy megoldást találjon?

- igen :
- nem, ez nem az állam feladata, az mindent megtesz :
- ebben nem tudok véleményt alkotni :

25b)

Ön szerint nem igazságtalan-e, hogy a vagyonörök valós, tisztességes munkája után bevallott, de a munkáltató által be nem fizetett járulékok miatt hátrány éri az államot, mert azt nem tudja beszédni?

- ezen eddig nem gondolkodtam, de valóban nem igazságos :
- ez a törvény, ha az állam nem tudja beszédni, akkor ez van :
- ez jogi kérdés, nem tudom megítélni :

26b)

Ön szerint megfelelőek a jelenlegi szabályok:

- igen :
- nem :
- arra jók, hogy néhány nagy cég a zavarosban tudjon működni :

27b)

Ön szerint mennyire jellemző, hogy a legtöbb megrendelő, megbízó nem hajlandó a törvényes foglalkoztatáshoz szükséges mértékű ... után a vagyonörök közterheire nem marad fedezet?

- az egész ágazatban ez van :

- jellemzően ez van :
- nem tudom megítélni :
- sok esetben ez van :

28b)

Ön szerint az előző kérdés okán, nem lenne-e a megoldáshoz vezető út, ha megrendelők, megbízók tekintetében valamilyen jogszabályi ... szükséges megbízási díjat meg kell, hogy fizessék?

- első lépésnek jó lenne, mert legalább lenne fedezet a járulékokra :
- első lépésnek jó lenne, mert sok megbízó azért bíz meg egy céget, mert olcsó :
- de igen, a megbízókat is felelősségre kellene vonni, hiszen sokat nyernek ők is :
- a piacot nem lehet ilyen formában szabályozni :
- a megrendelőknek is van felelőssége :
- ha a megrendelő ki is fizeti, a munkáltató ... :
- a megrendelőknek semmi közük hozzá :

29b)

Ön szerint mennyire pontos a következő helyzetkép értékelés: Magyarországon a magánbiztonsági ágazat törvényi szabályozása túlszabályozott, érte ... ezért a munkalehetőségek közül választ, ami van?

- tökéletesen pontos :
- jellemzően ez van, de vannak kivételek :
- nagyon sok kivétel van :
- van benne igazság, de nem ez a jellemző :
- alapvető tévedés :

30b)

Ön szerint mennyire pontos a következő helyzetkép értékelés: Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás kérdése?

- maximálisan :
- részben :
- nagyon sok más probléma :
- ezt így nem lehet kijelenteni :

31b)

Ön szerint mennyire igaz, hogy a vagyoniörök jellemzően az országos átlag alatti jövedelemért, az országos átlagnál nehezebb körülmények között nagyobb elvárásokkal és nagyobb kiszolgáltatottság mellett kénytelenek dolgozni?

- teljesen pontos :
- van benne igazság :
- ez így nem mondható el általánosságban :
- teljes tévedés :

32b)

Ön szerint mennyire pontos a következő helyzetkép értékelés: A kényszerfoglalkoztatási láncok megszüntetése a szakma egészének megítélését javítaná, a feketefoglalkoztatás kifehéritése révén az állami bevételek is nőnek.

- ez egész pontos, nincs kétség :
- van benne igazság, de tévedés is :
- nincs összefüggés, téves gondolat :

33b)

Jelen kutatás célja egy olyan értekezés elkészítése, amely révén egy átfogó törvénytervezet készíthető. Ennek alapgondolata, hogy a vagyonivédelmi szabályozás megreformálása segítene a szakma helyzetén. Egyetért Ön ezzel?

- Sokkal többet érne, mint az eddigiek :
- Sokat segítene :
- A gondok nagy részét meg is oldaná :
- Szinte teljesen megoldaná a problémát :
- Ezt nem fogják megengedni állami szinten :

Ábrák jegyzéke

1. ábra: „Ismeri a magánbiztonsági ágazatra vonatkozó jogszabályanyagot?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)

2. ábra: "Miként szerezte meg a munkájához szükséges képesítést?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%)
3. ábra: „Ön szerint a magánbiztonság tudománytani pozíciója hová kötődik erősebben?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
4. ábra: „Ön szerint megfelelő a jelenleg hatályos szabályozás?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
5. ábra: „Ön szerint mennyire átlátható és értelmezhető a jelenlegi szabályozás?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
6. ábra: „Tudja, hogy hatálybalépése óta hány alkalommal került módosításra az ágazati törvény?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
7. ábra:” Ön, mint az ágazat vagy kapcsolódó tudományterület szakmai, tudományterület szakmai, tudományos képzésében, oktatásában résztvevő személy, kapott-e felkérést vagy lehetőséget, hogy a jogszabály alkotásakor vagy módosításakor álláspontját kifejtthesse?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
8. ábra: "Ön szerint milyen ma a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%)
9. ábra: „Ön szerint milyen ma a vagyonvédelmi szakma társadalmi megbecsülése, elismerése?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
10. ábra: „Ön szerint az elmúlt 30 évben erősödött a magánbiztonsági ágazat jelentősége Magyarországon?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
11. ábra: "Ön szerint mennyire ismeri a társadalom a vagyonőrök pontos munkáját, munkakörülményeit?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%)
12. ábra: "Ön szerint mennyire igaz az állítás: a vagyonőrök az országos átlag alatti jövedelemért, az országos átlagnál nehezebb körülmények között, vagyobb elvárásokkal és nagyobb kiszolgáltatottsággal kénytelenek munkájukat végezni." Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
13. ábra: "Véleménye szerint megbecsüli a munkáltatója az Ön munkáját?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintán belül (%)
14. ábra: "Amikor a jelenlegi munkáltató cégéhez felvették, volt-e bármilyen valóságos felvételi teszt, követelményrendszer a rövid elbeszélgetésen kívül?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
15. ábra: "A munkához szükséges képesítése elegendő tudásanyagot adott Önnek, hogy a vagyonvédelmi munkája során el tudja látni a feladatát?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%)

16. ábra: "Ön szerint megfelelőek a vagyonvédelmi dolgozókat érintő képesítési, végzettségükre vonatkozó elvárások és azok szabályozása?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
17. ábra: "Ön szerint megfelelő a jelenlegi éves tanúsítványi és továbbképzési rendszer?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
18. ábra: „Ön, mint vagyonőr, ismeri-e, tisztában van-e a vagyonvédelmi tevékenységre vonatkozó valamennyi jogszabállyal?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
19. ábra: "Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
20. ábra: "Ön szerint mennyire igaz az alábbi állítás: Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
21. ábra: "Ön szerint mennyire jellemző az ágazatra a feketefoglalkoztatás?" Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
22. ábra: „Ön szerint mennyire pontos ez az állítás: Magyarországon a vagyonvédelmi szakma elsődleges gondja a szabálytalan foglalkoztatás.” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
23. ábra: „Ön szerint mennyire megfelelő ma Magyarországon a magánbiztonsági ágazat tekintetében a képzési, képesítési és követelmény rendszer?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
24. ábra: „Ön szerint megfelelőek az SZVMSZK működésére vonatkozó hatályos szabályok?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
25. ábra: „Ön szerint szükség van a szakma teljes, fundamentális megújítására?” Válaszok megoszlása az oktatói mintában (%)
26. ábra: "Véleménye szerint ma Magyarországon van érdemi vagyonvédelmi szakmai szolgáltatás?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
27. ábra: "A hazai vagyonvédelmi piacon melyik a jellemzőbb?" Válaszok megoszlása a vagyonőri mintában (%)
28. ábra: "Véleménye szerint a jogalkotók és a hatóságok eddigi törekvései az ágazatban lévő visszaélések megszüntetésére, elérték a céljukat?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
29. ábra: "Ön szerint a hatóságok..." Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)
30. ábra: "Ön szerint megfelelőek a jelenlegi szabályok?" Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)

31. ábra: Véleménye szerint amennyiben hazánkban is teret nyerne a migráció, az eredményezné terrorcselekmények bekövetkeztét? Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)

32. ábra: „Ön szerint a munkáltató cége vezetői felkészültek, alkalmasak rá, hogy egy potenciálisan veszélyeztetett rendezvény vagyonvédelmi biztosítását megtervezzék, megszervezzék és levezessék?” Válaszok megoszlása a vagyonőr mintában (%)